

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Štev. 30., leto XVII.
SOBOTA, 1. AVGUSTA 1959

LIST IZDAJA REPUBLIŠKI SVET
ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE
GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK
IVO TAVČAR

LIST IZHAJA V UREDNIŠKI POVEZAVI Z «RADOM» — NASLOV UREDNISTVA IN UPRAVE: LJUBLJANA, KOPITARJEVA 2, POST. PRED. 284 — TELEFON UREDNIŠTVA 50-181 do 185, 31-555 in 31-453 — RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V LJUBLJANI ŠTEVILKA 600-705/1-53 — POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 20 DIN — NAROCNINA JE: CETRTLETNA 250, POLLETNA 500 IN LETNA 1000 DIN — LIST TISKA CZF «LJUĐSKA PRAVICA» — POSTNINA PLACANA V GOTOVINI

List ustanovljen
20. novembra 1942

Novi temelji gospodarskega združevanja

Strokovna združenja, zbornice, gospodarske organizacije in sindikati bodo v prihodnjih tednih razpravljali o spremembah in dopolnitvah zakona o združevanju gospodarskih organizacij. Osnutek sprememb je nedavno tega pripravil Sekretariat za splošne gospodarske zadeve pri ZIS. Pričakujejo, da bo o spremembah in dopolnitvah zakona že jeseni razpravljali Zvezni izvršni svet, v zadnjih mesecih pa še Zvezna ljudska skupščina. Zato naj bi vsi prizadeji vsaj do 15. oktobra poslali svoje pripombe in dopolnitve.

Gre za zelo pomembne spremembe in dopolnila zakona o združevanju v gospodarstvu. Čeprav je minilo komaj leto in pol, odkar je bil sprejet prvi zakon o gospodarskem združevanju, so čas, zlasti pa izkušnje in potrebe, prehiteli okvire veljavnega zakona. Zato se najpomembnejše spremembe nanašajo na gospodarska in poslovna združenja, manj pomembne pa so tiste, ki se tičejo zbornic in strokovnih združenj. Osnovne spremembe, ki se tičejo poslovanja združevanja, so nedvomno v tem, da nudijo mnogo širše okvire za združevanje gospodarskih organizacij. Začenši pri sprejemanju skupnih gospodarskih načrtov, preko združevanja sredstev, vstevši amortizacijska sredstva, pa do združevanja čistega dohodka gospodarskih organizacij, kjer je to gospodarsko upravičeno in v skladu s planskim usmerjanjem gospodarstva. Še zlasti važno je to, da bo novim oblikam prilagojeno tudi družbeno upravljanje. Pokazalo se je, da je sedanji način upravljanja poslovnih združenj, ki imajo en sam organ, to je upravni odbor, veliko preozko. Zato predvideva načrt oblikovanje delavskih svetov z upravnimi odbori tudi pri združenjih. Tako bodo imeli delavci, zaposleni v združenjih podjetjih, veliko večji vpliv na gospodarjenje v celoti. To bo nedvomno tudi bolj čvrsto tako ali drugače povežalo gospodarske organizacije.

škov proizvodnje ali pocenitve proizvodnje, pa vse do povečanja storilnosti pri delu. Toda gospodarske organizacije niso rade pristajale na tesnejše sodelovanje in zato tudi ni prišel do veljave tisti gospodarski učinek, ki smo ga tu in tam pričakovali že od združevanja na poslovni osnovi. Zlasti so se podjetja izogibala obveznosti v pogledu specializacije svoje proizvodnje in združevanja sredstev v večjem obsegu. V največ primerih pa bi šele take specializacije v proizvodnji in združevanje sredstev omogočile večje gospodarske uspehe. Podjetja v nekaterih združenjih se niso spuščala v tako sodelovanje tudi zato, ker so se bala, da bodo imela velike težave, če eden od članov, kooperantov v proizvodnji, ne bo discipliniran in ne bo izpolnjeval sprejetih obveznosti. Ozki zakonski okviri, pa tudi drugi predpisi niso zagotovili vseh možnosti za smotno sodelovanje in niti niso nudili dovolj spodbud za tako sodelovanje.

Predvsem je treba dati podjetjem, ki se bodo združevala spodbudo za to.

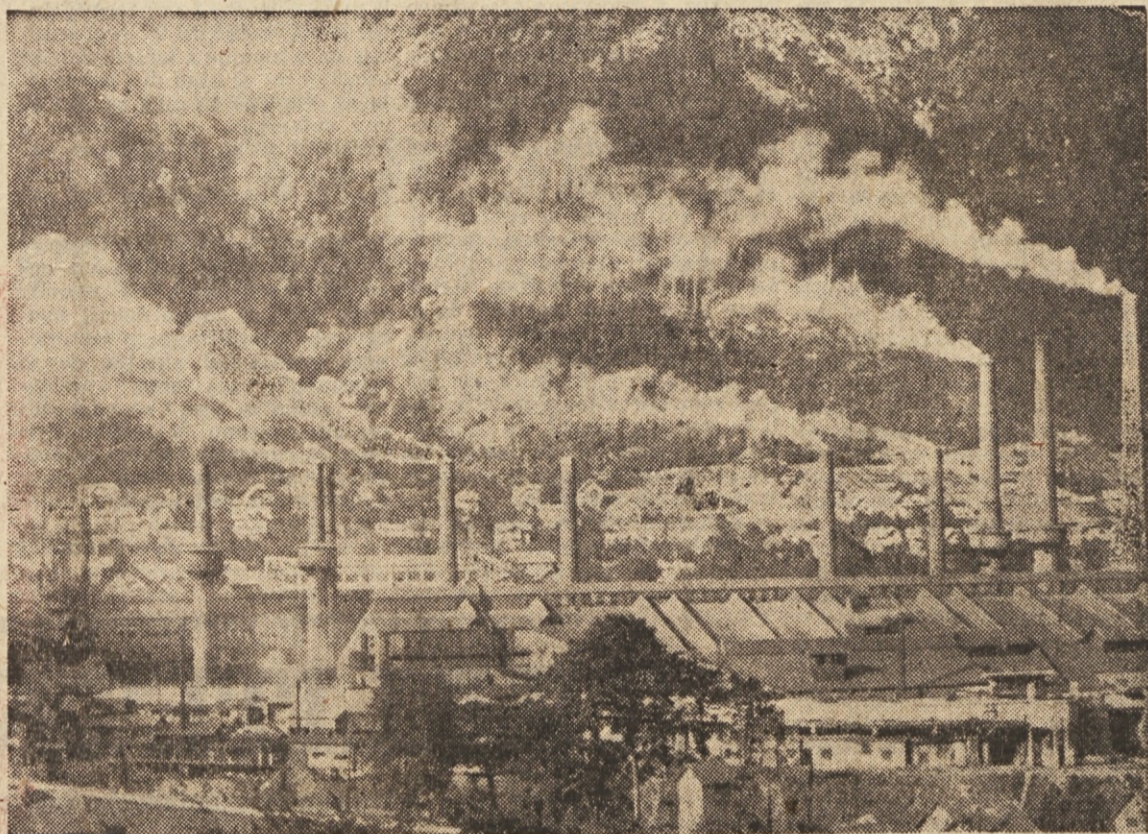
- Tako naj bi imela združena podjetja možnost, da na osnovi pogodbe prenašajo na združenje del sredstev iz svojih skladov, pa tudi del svoje amortizacije.
- Zakon naj bi omogočil, da bi združene gospodarske organizacije lahko skupno odredile merila za razdelitev čistega dohodka, pa tudi osnove za delitev sredstev na osebne dohodke delavcev, zaposlenih v takih združenih gospodarskih organizacijah.
- Gospodarske organizacije bi lahko združevale tudi del čistih dohodkov in potem skupno skrbela za razdelitev teh sredstev.
- Končno bi bilo treba dopustiti, da bi združene gospodarske organizacije lahko ostanek dohodkov združenja razdelile med sebe ali pa vložile v skupen sklad, ki bi ostal pri združenju ter bi ga le-to koristilo v skladu s sklepi samoupravnih organov združenja.

Take možnosti bi nudile poslovnemu združevanju precej večjo materialno osnovo, kar je pogoj trajnejše kooperacije. V praksi pa bi seveda imeli različne stopnje združevanja, začenši s takim, kjer bi se dogovarjali samo o skupni prodaji in skupnem upravljanju nekaterih dru-

gih poslov, ne da bi postalo tako združenje pravna oseba. Drugje pa bo poslovno združenje pravna oseba in bodo združena podjetja skupaj sprejemala gospodarske načrte, združevala sredstva, vse do skupnega uporabljanja in razdeljevanja dela ustvarjenega dohodka. Tako postopnost in različne oblike pri združevanju so zelo važne, ker omogočajo sodelovanje brez združevanja, ob katerem izgubi gospodarska organizacija samostojnost. Zakon bo omogočil sodelovanje tudi brez fuzije, to je popolnega združenja gospodarskih organizacij. Delavsko upravljanje in vse druge pravice bodo posameznim članom združenj ostale. Zlasti važno pa je to, da novi predpisi omogočajo drugačno delitev čistih dohodkov. To vprašanje namreč do sedaj ni bilo rešeno in marsikatero podjetje se je prav zaradi tega izogibalo vsakemu združevanju in sodelovanju. V praksi je bilo tako, da je imel največji dohodek včasih tisti kooperant, ki je izdeloval končni proizvod. Tako je bil v posebno ugodnem položaju, čeprav se je dogodilo, da je bilo njegovo sodelovanje pri izdelavi določenega proizvoda manjšega pomena kot pa sodelovanje kooperanta, ki je izdelal neki določen del ali celo polizdelek.

OBRATI PRI ZDRUŽENJU

Večji razmah združevanja na poslovni osnovi bo nudil zakon tudi s široko odprtimi vrati za ustanavljanje obratov in poslovnih enot v okviru poslovnih združenj. Dosedanji predpisi tega niso omogočali. Izkušnje pa kažejo, da bo zelo koristno, če bodo poslovna združenja osnovala posebne obrate in poslovne enote, ki bodo, denimo nakupovale surovine za vse člane, prodajale blago, načrtovale proizvodnjo, izdelovale načrte za nove izdelke ali pa bodo imeli celo obrate, v katerih bodo delali določene proizvode ali polizdeleke za vse člane (Nadaljevanje na 3. strani)

Danes proslavljajo na Jesenicah svoj občinski praznik, ki so ga letos posvetili štiridesetletnici Zveze komunistov in devetdesetletnici jeseniške železarne. Jeseniškim delovnim ljudem se ob tem prazniku pridružuje Delavska enotnost z iskrenimi čestitkami in najboljšimi željami, da bi svojo dolino še hitreje spreminjali v lep in svetel dom srečnih ljudi.

Šele na začetku poti

Zapiski s skupne seje Okrajnega komiteja Zveze komunistov, Okrajnega odbora Socialistične zveze in predsedstva Okrajnega sindikalnega sveta v Kopru

- V gospodarskih organizacijah koprškega okraja je bila lani proizvodnost dela za 4,8% nižja kot leta 1957. V prvem polletju letošnjega leta je bila za 1,3% višja kot lani v istem času. Družbeni plan gospodarskega razvoja koprškega okraja predvideva, da se bo proizvodnost dela v letih od 1957 do 1961 povečala za 71%, torej povprečno za 11,4% na leto.
- Osebnih dohodki pa v koprškem okraju zelo hitro rastejo. V prvem polletju letošnjega leta so se zvišali za 23%, se pravi za

3 milijarde 600 milijonov dinarjev: v industriji za 22%, v gozdarstvu za 33%, v gradbeništvu za 24%, v prometu za 23%, v kmetijstvu za 14%, v trgovini in gostinstvu za 6% in v obrti ter komunalnih podjetjih za 16%.

- Ti podatki zgovorno pričajo, kolikšno pozornost je treba posvetiti uvedbi novega sistema nagrajevanja, ki bo zagotovil plačevanje po učinku in odpravil nesorazmerje med naraščanjem osebnih dohodkov ter dvigom proizvodnosti dela.

Ze takoj spočetka je sistem nagrajevanja po učinku naletel v gospodarskih organizacijah koprškega okraja na določeno nezazumovanje in nezaupanje, ponekod pa celo na odpor. Najhuje so se ga otepali nekateri strokovnjaki. Ta sistem namreč zahteva vrsto gospodarskih, organizacijskih in kadrovskih ukrepov. enaka merila za vse, pravilno vrednotenje dela slehernega posameznika, skupno skrb za proizvodnjo in delitev dohodka, jasno in odkrito besedo, se pravi pravilne odnose v podjetju. Ne dopuščajo nobene samovolje in nedoslednosti, nikakršnih privilegijev. Razne napake, ki so jih doslej še nekako skrili, bodo v novem sistemu postale vedno bolj očitne.

Mnogi pa tudi niso mogli dometi, zakaj se je spremenila vloga tarifne postavke v tarifnem pravilniku in so sodili, da bi bilo bolj prav, če bi v novem tarifnem pravilniku enostavno zvišali tarifne postavke, vse drugo pa pustili pri miru. Zato so v pripravljalnem postopku govorili predvsem o novih tarifnih postavkah, manj pa o gospodarskih razmerah v podjetjih, o organizaciji dela, o delovnih mestih, ki omogočajo plačevanje po učinku, o takšnem sistemu nagrajevanja, ki bi proizvajalcu omogočil, da bi bili njegovi dohodki odvisni od dela na delovnem mestu in tudi od gospodarjenja celotnega kolektiva.

Zato se je zgodilo, da so zlasti v manjših gospodarskih organizacijah sestavljale tarifne pravilnike ozke in vase zaprte skupine strokovnjakov, ponekod pa so to delo opravili kar direktorji in računovodje. Bili so celo primeri (pri nekaterih gostinskih podjetjih v Postojni), da so tarifni pravilniki enostavno kupili in ga potlej, ko so prišli pred komisijo, sploh niso znali obrazložiti. V večjih gospodarskih organizacijah so sestavljale tarifne pravilnike posebne komisije. le malo pa je primerov («Mehano-tehnika» in «Delamaris» v Izoli, Gozdno gospodarstvo in LIP v Postojni, «Tonol» in «Hermes» v Ilirski Bistrici in še nekaj podjetij), da so o tarifnih pravilnikih razpravljali celotni kolektivi.

Šele ko so začele delovati strokovne komisije, ki so jih imenovali občinski ljudski odbori, in ko so komisije za pregled tarifnih pravilnikov začele opozarjati (Nadaljevanje na 4. strani)

Pomagaj si tudi sam!

Prvi naročniki so podpisali pogodbe za stanovanja

Posamezna določila osnutka zakona o finansiranju stanovanjske izgradnje omogočajo našim delovnim ljudem, da z določenim samopriskrpevom prej in lažje pridejo do stanovanj, če so zdaj brez njih ali pa si žele bolj primerne- ga življenjskega prostora. Z uva-

janjem ekonomskega najemnin bo namreč stanovanje postalo potrebno dobrina, določena predvsem s potrebami in možnostmi vsakega posameznika. Prav to daje več spodbude za gradnjo lastnih stanovanj, kajti doslej je zavoljo nizkih najemnin vsakomur res kazalo na ta ali oni način terjati stanovanje od družbe, kakor pa stremeti za gradnjo svojega stanovanja, saj bi bilo treba prispevati dokaj visok delež in plačevati, v primerjavi z najemninami, še anuitete.

Določilo o predplačilu na stanovanjsko pravico je v osnutku zakona o finansiranju stanovanjske izgradnje prav gotovo najbolj zanimivo. Bodočemu uporabniku stanovanja bo omogočeno, da si z aro v določeni vrednosti stanovanja (n. pr.: 15%, podrobnejših določil za zdaj še ni) ob natečaju pogodbeno zagotovi pravico, da bo ob določenem roku res dobil stanovanje, ki pa ostane v družbeni lasti. Ta rešitev pride v poštev po novem letu, ko naj bi zakon stopil v veljavo. Ljudem s stanovanjskimi zadregami, ki se zdaj morda zde nepremostljive, ta novost vsekakor pomeni znatno spodbudo, da si prihranijo potrebni znesek in vplačajo predjem, namesto da bi se njihovo težko privarčevani denar, često brez haska, stekal v žepne raznih izkoriščevalskih nosameznikov za nagrade za «proste» sobe ali stanovanja. Predplačilo na stanovanjsko pravico se namreč uporabniku stanovanja kasneje uporablja pri določevanju najemnine, saj pred-

stavlja del v naprej plačane amortizacije stanovanja.

V zvezi z zakonom o stanovanjskih zadrugah, ki je stopil v veljavo 22. julija, se že zdaj odpira — idejno z osnutkom zakona o finansiranju stanovanjske izgradnje enaka možnost — hitreje in lažje priti do stanovanja. Gre namreč za vplačevanje predjuma na lastninsko pravico do stanovanja.

- Zavod za zadržno gradnjo v Ljubljani je v tem tednu že začel sklepati prve predjemne pogodbe s prijavitelji za gradnjo stanovanj.

Pogodbeno določenih stanovanj zdaj še ni na razpolago, ker jih namreč šele začenjajo graditi. Zato pa je s predjemskimi pogodbami že določena velikost stanovanja po številu ležišč, vrsta stanovanja in predvideni gradbeni stroški. Za osnovo svojega poslovanja je Zavod za zadržno gradnjo v Ljubljani sprejel predvsem zidanje stanovanj po standardih, ki jih je na priporočilo Sveta za stanovanjske zadeve OLO Ljubljana in v skladu z zakonskimi določili (uredba ZIS o posebnih pogojih za gradnjo stanovanjskih hiš in upravnih zgradb, republiška resolucija o usmerjanju stanovanjske izgradnje) izdelala posebna skupina strokovnjakov. Ta stanovanja tako po opremi kot po velikosti ostajajo v mejah skromnosti, toda stanovalcu zagotavljajo več kot higienski minimum. Stavbe s takšnimi stanovanji nimajo dvigal in centralne kurjave (Nadaljevanje na 3. strani)

Zdaj bo podpisala pogodbo. Pogoji niso lahki, čeprav so milejši kot pred leti. Zato zaskrbljen obraz na zgolj zaradi lepšega.

Manjši uspeh tudi posledica izostankov

Polletna konferenca sindikalne podružnice »Titan« v Kamniku, ki je bila 23. julija, je potekala pod vtisom, da podjetje kljub povečanemu naporu kolektiva v letošnjem polletju ni doseglo tistih uspehov, ki bi bistveno vplivali na povečanje osebnih dohodkov zaposlenih. Podjetje je namreč povečalo proizvodnjo v prvih šestih mesecih letošnjega leta nampram prvemu polletju preteklega leta po količini le za 5,78 %, po vrednosti pa le za 8,63 %. Ta odstotek pa je še manjši, če upoštevamo, da se je kolektiv letos povečal za 19 novih delavcev.

Da je podjetje doseglo tako skromen proizvodni uspeh, je več vzrokov. Eden izmed njih je ta, da posamezne grupe, kot n. pr. tiste, ki izdelujejo dele za daljnovode, tehnične in sredstva za široko potrošnjo, niso predvsem iz objektivnih vzrokov dosegle proizvodnega plana. V grupi, kjer izdelujejo tehnične, plan ni bil dosežen predvsem zaradi tega, ker je previsoko postavljen, ker se je zakasnila proizvodnja novih kuhinjskih tehnik in ker so morali zaradi majhnega povpraševanja na tržišču zmanjšati proizvodnjo balastičnih in avtomatičnih tehnik; v grupi pa, kjer izdelujejo sredstva za široko potrošnjo, ni bil plan dosežen zato, ker jim primanjkuje strojnih kapacitet in ker je slabo organizirano delo, posebno v montažnem oddelku.

K vzrokom, ki so onemogočili večji proizvodni uspeh podjetja, pristevajo tudi izostanek strojnih naprav, orodij in pomanjkanje sredstev za njihovo redno nabavljanje in nadomeščanje.

Med vzroki, ki negativno vplivajo na proizvodnost podjetja, je treba omeniti tudi povečanje številnih izostankov od dela, ki se največkrat opravičujejo z boleznijo, čvor je znano, da posamezniki svoj »bolezni« izkoriščajo za opravljanje težkih kmečkih del doma ali pri sosedih. Ti in še nekateri drugi primeri so povzročili, da je število obolelih v letošnjem letu tako naraslo, da je Zavod za socialno zavarovanje povisal njihov prispevek za socialno

zavarovanje za 4 %, kar gre na račun njihovih osebnih dohodkov, predvsem in v večji meri zaradi celotnega kolektiva, temveč v veliki meri tudi v strokovni usposobljenosti vsakega posameznika posebej za ekonomičnejše izkoriščanje lastnih fizičnih sil, zmogljivosti strojev in materiala ter pravilno organizacijo dela in upravljanje podjetja, sta v zadnjem času mnogo storila za izboljšanje kolektiva. V tovarni so organizirali za 25 delavcev tečaj za pridobitev kvalifikacije, za 20 ljudi seminar za računanje z logaritmičnimi računali, za 40 ljudi dva seminarja za tehnično risanje, za 40 članov delavskega sveta seminar o upravljanju itd. To je seveda pomembno delo. Toda, ker se zavedajo, da je bodočnost podjetja odvisna od tistih delavcev, ki bodo dobri proizvajalci in dobri upravljalci, ki dosegajo pri svojem delu visoko storilnost, da poznajo svoje delo, da imajo dovolj strokovnega, praktičnega in teoretičnega znanja itd., skratka da so seznanjeni z vsemi problemi podjetja, so se odločili za organizirano in sistematično tivo. To ogromno delo bo predvidoma vodil izobraževalni center z diplomiranim pedagogom.

Da bi se povečalo zanimanje delavcev za povečanje produktivnosti, je podjetje v prvem polletju skupaj s sindikalno podružnico organiziralo več sestankov z delavci in jim pojasnjevalo smernice nove gospodarske politike, zlasti pa nov način delitve dohodka. Rezultati teh razprav so dali pobudo za uveljavljanje pravilnika o nagrajevanju po enoti izdelka in ga je kolektiv oz. delavski svet sprejel kot merilo za razdeljevanje osebnega dohodka. Načela, uveljavljena v tem pravilniku, so že dala prve rezultate. Kljub temu pa je treba priznati, da si nekateri delitve dohodka, ki bodo vedno napačno razlagajo in sindikalna podružnica ter organi samoupravljanja bodo morali še marsikaj storiti, da bo podjetje na koncu leta je doseglo tisto proizvodnjo, ki se bo odražala tudi v večjih zasluhkih.

Ker se vodstvo podjetja in sindikalna organizacija zavedata,

da večja produktivnost ni rešena samo v rešitvi strojnih problemov in v večji marljivosti celotnega kolektiva, temveč v veliki meri tudi v strokovni usposobljenosti vsakega posameznika posebej za ekonomičnejše izkoriščanje lastnih fizičnih sil, zmogljivosti strojev in materiala ter pravilno organizacijo dela in upravljanje podjetja, sta v zadnjem času mnogo storila za izboljšanje kolektiva. V tovarni so organizirali za 25 delavcev tečaj za pridobitev kvalifikacije, za 20 ljudi seminar za računanje z logaritmičnimi računali, za 40 ljudi dva seminarja za tehnično risanje, za 40 članov delavskega sveta seminar o upravljanju itd. To je seveda pomembno delo. Toda, ker se zavedajo, da je bodočnost podjetja odvisna od tistih delavcev, ki bodo dobri proizvajalci in dobri upravljalci, ki dosegajo pri svojem delu visoko storilnost, da poznajo svoje delo, da imajo dovolj strokovnega, praktičnega in teoretičnega znanja itd., skratka da so seznanjeni z vsemi problemi podjetja, so se odločili za organizirano in sistematično tivo. To ogromno delo bo predvidoma vodil izobraževalni center z diplomiranim pedagogom.

Edo Razdrih

UGOTOVITVE POLLETNE KONFERENCE SINDIKALNE PODRUŽNICE JESENISKE ŽELEZARNE

KVALITETNEJŠE DELO

prispeva k izboljšanju življenjskih pogojev zaposlenih

Pred nedavnimi je bila na Jeseniški sindikalna konferenca Železarne Jesenice, ki je pregledala gospodarske uspehe podjetja in delovanje svojega sindikata v prvem polletju letošnjega leta. Konferenca se je udeležilo 170 delegatov. Med navzočimi gosti je bil tudi predsednik Republiškega odbora sindikata metalurgov in rudarjev Jože Plevnik.

Ker je prav Železarna temelj, na katerem sloni gospodarski, politični in družbeni razvoj vse občine, so na konferenci posvetili največ časa razpravljanju o gospodarstvu in podjetju, skrbi za proizvodnjo, delovne pogoje in za reorganizacijo družbenega upravljanja v tovarni ter za dvig življenjskega standarda članov kolektiva.

Letošnji družbeni plan v železarni je postavil delovni kolektiv pred nove naloge. Zaradi oddaljenosti podjetja od surovinskih baz, kar postavlja jeseniško železarno v neenak položaj s sorodnimi podjetji v državi, so nastale v letošnjem družbenem planu železarne določene spremembe, prešli so od količinske proizvodnje na kvaliteten proizvodnjo. Zato je predvideno, da bo letošnja količinska proizvodnja narasla samo za 1 %, medtem ko mora blagovna proizvodnja narasti za 3,8 %, njena vrednost pa, kot posledica kvaliteten proizvodov, pa za več kot 11 %.

Težnja po kvalitetnejših iz-

delkih zahteva in bo v bodoče še bolj zahtevala, da se zavzame zanj vsak posameznik, zlasti pa tehnični kader, ki je za proizvodnjo svojega sindikata v prvem polletju letošnjega leta odgovoren. Realizacija letošnje proizvodnje bo na osnovi tega zahtevala še večje prizadevanje s strani celotnega kolektiva. Čeprav je polletni načrt blagovne proizvodnje kolektiv prekorajil za 7 %, pa polletni načrt z ozirom na omenjeni cilj ni bil v celoti dosežen in znaša le 49,8 %. V primerjavi z lansko proizvodnjo v istem času je letošnja pro-

izvodnja narasla za več kakor 10.000 ton kljub temu, da se je v primerjavi z lanskim prvim polletjem število zaposlenih znižalo za 146 delavcev.

Da bodo dosegli kvalitetnejše delo, zagotavljata tudi delovna doba in strokovna usposobljenost delovnega kolektiva. V železarni je samo 313 delavcev, ki so v železarni zaposleni manj kakor eno leto. Splošna in strokovna izobrazba delavstva je prav tako zadovoljiva. Kljub temu pa se delovni kolektiv še vedno vztrajno prizadeva, da se delavci strokovno izobražujejo in izpopolnjujejo. Tako se na primer na srednji tehniški šoli (oddelek TSS Ljubljana na Jesenicah) šola 68 delavcev, v mojrski šoli 75, dopisni tečaj ekonomske srednje šole opravlja 7, gimnazijo obiskuje 21, administrativni tečaj pa 4 člani kolektiva.

V zvezi s težnjo po kvalitetnejših izdelkih in z reorganizacijo proizvodnje, pripravila delovni kolektiv tudi reorganizacijo družbenega upravljanja po obratih. V podjetju so poleg centralnega delavskega sveta še obstajali obratni delavski sveti, ki so se svojčas izkazali kot pomembni čimtelji družbenega upravljanja. Toda imeli so premalo gospodarske osnove in njihova dejavnost je začela popuščati in vodeneti. Zato jih pri zadnjih volitvah niso več izvolili. Toda s

Če sploh kdaj, potem tokrat res velja: »Trikrat premisli, trikrat preudari...« Interesenti za zadržno gradnjo si v prostorih ljubljanskega zavoda za zanimanjem ogledujejo panoje s podatki o cenah stanovanj in mesečnih zneskih anuitet za posamezne vrste stanovanj, pa še o vseh drugih »malenkostih«, ki so zvezane z njihovim novim stanovanjem.

Nikdar ni dovolj previdnosti

V izvoznem jašku rudnika Senovo se je zadnji terek pripetila obratna nesreča, ko je zvečer ob desetih prišla na delo nočna izmena rudarjev. Med spuščanjem kabine dvigala, v kateri je bilo 18 rudarjev, je namreč odpovedala varovalna zaklopka krmilnega mehanizma za uravnavanje hitrosti spuščanja. Tako je kabina nezavarošana naglo zbrzela proti dnu jaška, približno 60 m globoko. K sreči so zaviralne naprave na kabini delno le zavrele neobičajno hitrost vožnje, razen tega pa je bilo na dnu jaška nekaj vode, kar je padec prav tako omililo. Le temu je pripisati, da sta se le dva rudarja teže poškodovala (zlom noge), ostali pa so utrpeli le praske in buške ter se že vračajo na delo.

Posebna strokovna komisija, ki je naslednjega dne raziskovala vzroke nesreče, svoje sodbe še ni izrekla. Očitno je, da nekaj ne bo v redu s krmilnim mehanizmom, kar zatrjuje tudi dežurni strojnik. Ni pa izključeno, da je neugodno botrovala še neprevidnost. Strojnik namreč pripoveduje, da se mu delovanje zaklopke že prej ni zdelo zanesljivo, toda glede na nedavni komisijski pregled delovanja dvigala — ugotovljeno je bilo, da je brezhibno — svojim nadrejenim tega ni sporočil.

Rudarji v senovskem rudniku so navzlic vsemu imeli srečo. Bolje je, da sploh ne pomislimo, kakšne bi lahko bile posledice te nesreče, če zaviralne naprave ne bi vsaj za silo delovale.

Vse dotlej, dokler delovanja dvigala ne bodo ponovno pregledali in odpravili okvare, je delavski svet rudnika prepovedal prevoz rudarjev v jamo, medtem ko ga lahko uporabljajo za transportiranje premoga. Rudarjem pa to ni všeč; zdi se celo, da jih nesreča ni preveč prizadela. Pri tem jim uprava podjetja menda daje prav, ne glede na to, če je na varnost rudarjev dovolj poskrbljeno. Rudnik bo zaradi tega, ker rudarji hodijo peš v jamo, prav gotovo utrpel izpad v proizvodnji. Ali na upravi niso pomislili, da se — če bi takoj spet začeli uporabljati dvigalo za osebne vožnje — lahko pripeti še težja nesreča, ki bi še bolj prizadela gospodarski uspeh rudnika? Naj nas vedno izmordijo šele težke nesreče? ...

Takoj po nesreči je bilo poslani kopice vesti o številnih ponesrečenih rudarjih. Takšno razburjanje in pretiravanje je lahko zlonamerno. Vendar je takšno »razburjanje« prav tako lahko opozorilo drugim delovnim kolektivom, naj razen svojim gospodarskim problemom, kar največ skrbi namenijo tudi varnosti pri delu.

Ko bodo strokovnjaki razvrolali vzroke nesreče, se bomo k tej obratni nezgodi še povrnil.

-mG

Obvestilo

Rektorata univerze v Ljubljani

Rektorat univerze v Ljubljani ponovno opozarja v smislu razpisa za vpis novincev v študijskem letu 1959/60 (objavljenem v »Delu« 24. maja 1959) vse one državljane, ki se želijo vpisati na fakultete Univerze v Ljubljani, da je rok za prijavo za vpis 15. avgusta t. l. Prijave je treba vložiti pri dekanatih pristojnih fakultet.

Rektorat univerze

**7 dni
v sindikatih**

Tajništvo Republiškega odbora lesnih in gozdnih delavcev je na seji 23. julija obravnavalo in sprejelo predlog Centralnega odbora o organizaciji gozdarstva z ozirom na osnutek novega zakona o gozdarstvu. Da bi to delo čimbolje potekalo, so ustanovili posebno komisijo. Na tej seji so tudi razpravljali o anketi, ki jo izvaja Centralni odbor, s pomočjo katere skuša ugotoviti, kako je urejena higiensko-tehnična zaščita gospodarskih organizacij v gozdarstvu.

Pri Okrajnem sindikalnem svetu Murska Sobota je bilo 25. julija posvetovanje predsednikov delavskih svetov in upravnih odborov, sekretarjev osnovnih organizacij Zveze komunistov in predsednikov sindikalnih podružnic podjetij Pomurka, Panonija, Mura in Tovarne mlečnega prahu. Govorili so o izvajanju planskih nalog v teh podjetjih, o izplačevanju zaostalih prejemkov po novih tarifnih pravilnikih in o tem, ali so v podjetjih delovna mesta, ki so slabše plačana kot po starem tarifnem pravilniku.

Pri Okrajnem sindikalnem svetu Celje je imela komisija za ideološka in politična vprašanja 24. julija sejo, na kateri so razpravljali o organizacijskih problemih v sindikatu prostvetnih in znanstvenih, obrtnih in kmetijskih delavcev ter o finančnem poslovanju občinskih sindikalnih svetov in sindikalnih podružnic.

V Brežicah je bil pred nekaj dnevi plenum občinskega sindikalnega sveta. Na njem so analizirali delo občinskega sindikalnega sveta v preteklem polletju. Na plenumu je tudi podala strokovna komisija dokončno oceno tarifnih pravilnikov vseh gospodarskih organizacij v občini. Govorili so tudi o izvajanju zaključkov IV. kongresa ZSJ.

Priročnik

za študij programa ZKJ

Pred dnevi je izšel pri Cankarjevi založbi Vodilj po delih Marxa, Engelsa in Lenina. Prevajalec Boris Majer je priradil tekst Pera Damjanovića, Ivana Gaća in Ljubisava Markovića tako, da ustreza slovenskim izdajam marksistične literature. Namen avtorjev Vodilja je bil, da bi s tem delom prispevali k poglobljenemu študiju programa ZKJ. Priročnik upošteva tudi najnovejšo izdajo marksističnih in ljubljanskih, zagrebških in beograjskih založb.

KONGRESNE TEME

BOJ ZA ZAKONITOST

in osebno varnost državljanov je sestavni del boja za zgraditev socialistične demokracije

Iz razprave tovariša Vlada Kadunca

Na zasedanju organizacijsko politične komisije IV. kongresa ZKS je govoril Vlado Kadunc o zakonitosti, osebni varnosti državljanov ter o zaščiti osebne ter družbene imovine.

V razdobju med VI in VII. kongresom ZKJ je prišlo do nadaljnje, izredno nagle in uspešne izgradnje bazične industrije, ki omogoča čedalje večjo skrb za življenjske razmere delovnih ljudi. S trdnjimi materialnimi temelji socializma se je sistem socialistične demokracije še razširil. Ti materialni in pa družbeni temelji socializma, ki nenehno rastejo in delovni ljudje, ki jih vedno večjem obsegu tudi sami prevzemajo v družbeno upravljanje, pa so bili in bodo s svojimi izkušnjami vedno močnejši zavezniki Zveze komunistov pri graditvi socializma. Taka resnična življenjska socialistična praksa vedno bolj dokazuje in potrjuje pravilnost postavke marksistično-le-

nistične teorije, da družbeno-ekonomski sistem socialistične demokracije lahko ustvarja in razvija samo aktiven, materialno in moralno zainteresiran posameznik. Zato postajajo osebne, politične socialne, ekonomske in kulturne pravice državljanov sestavni del družbeno-političnega sistema Jugoslavije. Zato postaja dosleden boj Zveze komunistov Jugoslavije za zakonitost, za osebno varnost državljanov, za zaščito njihove lastne, osebne in za zaščito splošne družbene imovine, vedno bolj sestavni del vsega boja za zgraditev socialistične demokracije v socialistični Jugoslaviji.

Sistem družbenega samoupravljanja in socialistične demokracije v svoji zakonitosti postavlja na prvo mesto človeka — državljana socialistične Jugoslavije. V tej smeri se vodi vsestranska bor-

ba za zaščito človekove osebne, za njegove osebne in imovinske varnosti pred različnimi asocijalnimi in sovražnimi elementi. Zato se vlagajo vsestranski napori za položaj državljan kot svobodnega človeka v socialistični skupnosti. Poudarjajoč stalno pomembnost vseh teh pravic človeka in državljan, je Zveza komunistov vedno stala na stališču, da je za popolno uresničitev človekovih pravic nujno potrebna ustrezna družbena, materialna in politična baza, to se pravi, da je potrebno predvsem odpraviti tiste družbene odnose, iz katerih utegnejo zrasti dejanske neenakosti, krivice, privilegiji in podrejanje. Da se zagotovi vse te pravice državljanom in da se utrdita socialistična demokracija in socialistično družbeno-ekonomska uređitev nasploh, je dosledno izvoja-

nje načela zakonitosti velikega političnega pomena. Zaradi vsega tega je zakonitost poleg zaščite pred zlorabo, birokratizmom in samovoljo posameznikov, sestavni del in pogoj socialistične demokracije.

Iz vsega tega je popolnoma jasno, da pri nas zakonitost ne pomeni samo formalne zahteve po spoštovanju pravnega reda, temveč da je globoko zasidrano v bistvu ljudske oblasti. To spoštovanje se torej ne zahteva zaradi same obveznosti izpolnjevanja pravnih predpisov, temveč zato, ker so v njih izraženi interesi ljudstva. Brez vsega tega »oblast ne bi bila ljudska. Zato izvaja socialistična država svoje naloge s pomočjo zakonitosti, ki je sredstvo za zlom odpora sovražnikov novega družbenega reda in sredstvo za mobilizacijo delovnega ljudstva zoper tiste, ki ovirajo razvoj in utrditev novih družbenih odnosov. Zakonitost pa je istočasno tudi zaščita vseh osebnih pravic in varnosti

državljanov, zaščita osebne in splošne družbene imovine, torej sestavni del graditve socialistične demokracije. Zato je vanjo vključena tudi določena borba proti vsem onim, ki bi pod okriljem in v okviru te vedno širše in vsebinsko globoke socialistične demokracije pri nas hoteli vnesti razne, socializmu tuje, škodljive ideje in prakso. Vsem tem elementom morajo postati popolnoma jasno, kaj lahko trpimo v imenu demokracije in česa ne moremo trpeti v imenu socializma.

Prav zaradi vsega tega se bo do komunisti tudi v bodoče vzemali za tak razvoj socialistične demokracije, ki bo človeka vedno bolj porok za njegovo neodvisnost in svobodo pri izražanju misli, verskih in drugih prepričanj, pri oblikovanju združbenih pravic, pri oblikovanju razne ekonomske, politične, socialne, kulturne, strokovne in druge interese za zaščito nedotakljivosti, integritete človekovega dostojanstva ter človekove osebnosti. Zato je tudi nadaljnji boj za zakonitost osebne varnosti državljanov zaščite osebne in družbene imovine eden od važnih konkretnih ukrepov programa dela Zveze komunistov Slovenije.

Industrija obutve »Planika« Kranj je v sodelovanju z občinskimi ljudskimi odbori v Lendavi ustanovila nov obrat v Turnišču, ki že obratuje.

Prvotni načrt, adaptacija delno izkoriščene zadrudne gospodarske zgradbe, se je pozneje z novim projektom tako spremenil, da to ni obrat z izključno ročno izdelavo, ampak obrat s polstrojno proizvodnjo. S sredstvi občinskega ljudskega odbora Lendava, matičnega podjetja in investicijskimi krediti je bil načrt uresničen.

Ze nekaj mesecev pred otvoritvijo obrata je odšla iz »Planike« v Turnišče posebna ekipa tako imenovanega trenaznega odreda skupaj s tovarniškimi psihologom ter izbirala primerne delavce in jih strokovno usposabljal za redno proizvodnjo. Štirinajstega junija so začeli s proizvodnjo, vendar se delavci in delavke še vedno priučujejo. Ko bodo dosegli določeno stopnjo znanja in spretnosti, bodo pričeli delati po normi. V obratu se pripravljajo na volitve lastnega obratnega delavskega sveta, sestavili bodo tudi pravila in tarifni pravilnik.

Tako bo prva etapa izgradnje v Turnišču končana. Pričela se bo druga etapa: redna proizvodnja po normi in hkrati reševanje dnevnih problemov v proizvodnji in izven nje.

ZAPOSLITEV ZA »SEZONCE«

Zakaj je bil ustanovljen obrat ravno v Turnišču? Kot pravijo domačini, je skoraj v vsaki hiši v Turnišču čevljar. To sicer ne drži popolnoma, res pa je, da jih je okoli 130. Vsi ti so vsak zase delali čevlje in jih potem prodajali na sejmih v Ptuj, Cakovcu, Varaždinu in drugod. Njihovi iz-

delki pa so šli slabo v prodajo, tako da so mnogi obupali in se zaposlili kot sezonski delavci v drugih poklicih in krajih. Jeseni, ko je zmanjkalo dela, so ostajali doma.

Odhajanje ljudi iz Prekmurja na sezonsko delo po Sloveniji in Hrvaški je problem. Z izgradnjo obrata in zaposlitvijo 120 delavci in delavcev pa so zadel v Turnišču in v njeni okolici in samo bistvo problema, to je, omogočili so delavcem stalno zaposlitev. Zdaj so deležni tudi vseh ugodnosti, ki izvirajo iz delovnega razmerja.

Oglejmo si nekatere številčne podatke, ki govorijo v prid ustanovitvi obrata v Turnišču. Za vsakega delavca so potrebne določene investicije: za stanovanje, za ustrezno povečanje komunalnih in zdravstvenih kapacitet, za zagotovitev delovnega mesta, za priučitev itd. Ti dodatki znašajo v Kranju okoli 3 milijone, kar predstavlja veliko breme za podjetje kakor tudi komuno.

V Turnišču bo po doslej vloženih investicijah, skupaj s krediti, katere nameravajo še porabiti, prišlo na posameznega delavca veliko manj. Približen predračun bi bil sledeč:

zagotovitev delovnega mesta	510.000
komunalne in zdravstvene usluge	30.000
priučitev kvalificiranega delavca	35.000
skupaj	575.000

MANJŠI STROŠKI ZA PRIUČITEV

Torej znašajo stroški za zaposlitev enega kvalificiranega delavca v Turnišču približno štiri petine manj kakor v Kranju. Zakaj? Ker trenutno ni treba graditi stanovanj, ker so delavci in delavke iz samega Turnišča in njegove okolice. Če pa bi zaposlili v Kranju 120 novih delavcev, bi jim morali zagotoviti stanovanja, ustrezno bi se morale povečati kapacitete komunalnih uslug, kar bi še bolj zaostriло pe-reče komunalne probleme.

Stroški za priučitev kvalificiranega delavca, na primer prirezovalca usnja, so v Turnišču malo nižji, ker se za posel priučujejo bivši čevljarji in pomočniki, ki pa zaradi dolgoletne prakse hitreje dojemajo delovno operacijo, pa čeprav se industrijska proizvodnja zelo razlikuje od obrtniške.

Da vzgojijo prirezovalca usnja v »Planiki«, so potrebni naslednji stroški: (brez socialnega zavarovanja in drugih prispevkov)

	za prvi mesec	za drugi mesec
osebni dohodek	9152	9152
materialni stroški	2000	—
inštruktor	5000	5000
skupaj	16.152	14.152
delavčevo koristno delo		3000
neto stroški		11.152

Skupni stroški s socialnim zavarovanjem in drugimi prispevki bi znašali približno 40 do 50.000 dinarjev. To je seveda zelo gibljiv znesek, ker delavci ne dojemajo enako hitro delovne operacije. V tretjem mesecu pa delavčevo koristno delo že preseže stroške priučevanja. Po ocenah inštruktorjev imajo za istega delavca v Turnišču približno 35.000 dinarjev stroškov.

Zgornje številke kažejo, da je upravičeno in koristno ustanavljati podjetja in obrate na področjih, kjer je veliko neizkoriščene delovne sile in v krajih izven industrijskih centrov, saj so stroški za vsako delovno mesto neprimerno nižji kot v gospodarsko razvitih predelih.

KAJ MENIJO NOVI DELAVCI

«... kot čevljarji pomočnik sem v jesenski dobi garal in zaslužil do 10.000 dinarjev. Druge mesece pa sem bil skoraj brez zaslužka. Srečen sem, ker lahko delam z zavestjo, da bom imel tudi v prihodnje dovolj dela.»

«... vedno sem si želel stalne zaposlitve in socialnega zavarovanja. Zaradi pomanjkanja denarja je bila moja družina zdravstveno vedno ogrožena.»

«...raje delam doma kot drugje, čeprav bi kot sezonski delavec drugje več zaslužil.»

Res je! Danes so njihovi zaslužki še majhni, ker je njihova storilnost majhna, vendar so zadovoljni, saj vedo, da je to šele začetek. Ko pa bodo začeli biti z normami, bo njihov zaslužek odvisen od njih samih.

Koristi, ki jih imajo in ki jih bodo še imeli, so očitne. Največje pridobitve so v tem, da je njihova zaposlitev stalna, od tod reden vir dohodka, socialno zavarovanje in zdravstvena zaščita. Novozgrajena obratna ambulanta bo odprta tudi za okoliško prebivalstvo, s čimer bosta Turnišče

in okolica dobila svojo lastno zdravstveno ustanovo.

ODLOČITEV: ZEMLJA ALI TOVARNA

Z novim obratom pa je prišlo v njihovo življenje marsikaj novega. Nov način dela zahteva poleg ročne spretnosti tudi določeno hitrost in pozornost, to pa zopet terja od delavca, da prihaja na delo svež, kar je pa včasih nezdržljivo z njegovim polproletarskim življenjem. Nujna bo torej odločitev: delati doma na zemlji ali pa postati industrijski delavec. To je težka odločitev, saj se s tem lomijo ustaljene navade, je pa nujna, ker to zahtevajo današnji pogoji industrijske proizvodnje.

V obratu v Turnišču so pri najemanju delavcev gledali predvsem na to, da so zaposlili mlade, socialno ogrožene čevljarje. Seveda so upoštevali tudi prizadevnost, ki so jo pokazali pri gradnji samega obrata.

«Vodstvo obrata želi, da bi iz njih zrasedi vodilni in visokokvalificirani kader, ker se je že v matičnem podjetju pokazalo, da je doma vzgojeni kader veliko bolj navezan na tovarno kot pa kader, ki prihaja od drugod in ga vežejo včasih na podjetje le višji osebni dohodki.»

Da dobi podjetje na gospodarsko in kulturno nerazvitem področju strokovnjaka, ga mora bolje plačati, torej mu dati nekakšno »odškodnino« za izgubo ugodnosti, ki mu jih nudi mestno življenje.

Gotovo je, da so z ustanovitvijo obrata v Turnišču dani pogoji za napredek tega do danes agrarnega področja. S tem pa je podana tudi ideja, da je ena izmed poti za gospodarski dvig Prekmurja ustanavljanje podobnih obratov, kot je obrat »Planika«. Sredstva iz obratov in podjetij, ki bi se zbirala v komuni, bi zopet lahko investirali v gospodarske objekte. Tako bi vsaj delno, če že ne v celoti, z lastnimi sredstvi ustvarili temelje za gospodarski napredek.

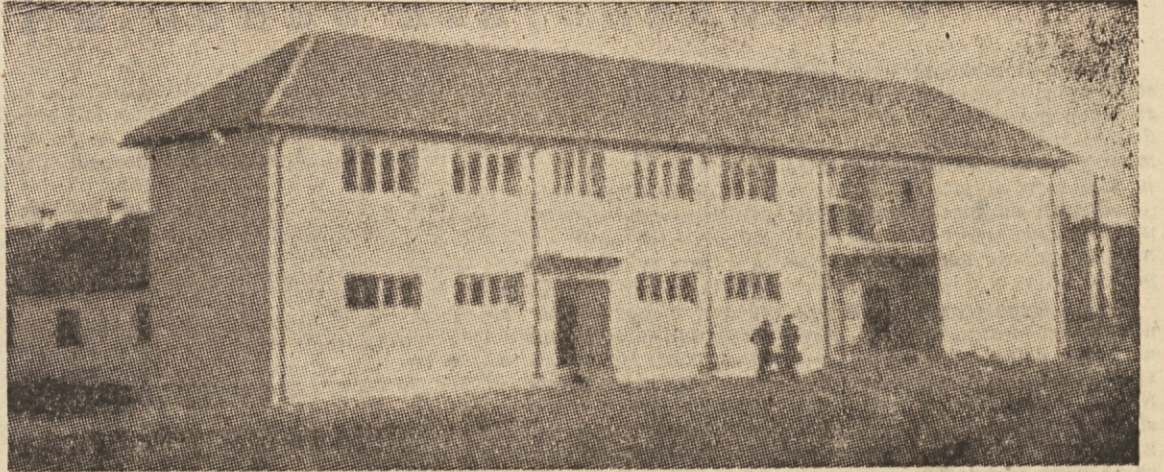
BODOČI DELAVCI SI GRADE OBRAZ

Te zamisli so se oprijela nekatera druga podjetja in resno razmišljajo, da bi po zgledu »Planike« povečale svojo proizvodnjo z relativno majhnimi investicijami, obenem pa pripomogla k rešitvi prekmurskega problema.

Premisleka vreden bi bil tudi predlog, naj bi bodoči delavci samo s prostovoljnimi delom pomagali pri gradnji obratov in pri drugih delih, da bi zmanjšali investicijske stroške. S prihranjenimi sredstvi pa bi lahko financirali gradnjo drugih objektov, kjer bi se zaposlili novi delavci.

In kaj pravijo o svojem obratu v matičnem podjetju v Kranju? Bruto proizvodnja v obratu v Turnišču je planirana na 200 milijonov dinarjev. »Planika« ne bo imela kakšnih neposrednih finančnih koristi, ker bo moral obrat sam odplačevati investicijske kredite in si ustvarjati sklad obratnih sredstev. Na finančni uspeh »Planike« pa bo novostanovljen obrat posredno vplival tako, da bo izdeloval artikole, ki sicer v matičnem podjetju omejujejo popolno mehanizacijo, s tem pa bo pomagal povečati produktivnost dela in proizvodnjo.

M. P.

Novozgrajeni obrat »Planika« v Turnišču. Pri graditvi so pomagali najboljši delavci, ker so se zavedali velikega pomena, ki ga bo imel novi obrat v njihovem življenju

OB OSNUTKU ZAKONA O FINANSIRANJU STANOVANJSKE GRADITVE

NOVA UREDITEV STANOVANJSKIH SKLADOV

V eni naših zadnjih številčk smo poročali o osnutku novega zakona o finansiranju stanovanjske graditve, ki ga je Zvezni izvršni svet že sprejel, Zvezna skupščina pa bo o njem razpravljala verjetno jeseni. Pisali smo predvsem o tem, kaj obeta osnutek zakona, da bomo dosegli s povečanjem stanovanjske najemnine in uvedbo novih dajatev (na primer hišnine). Pokazali smo, da bodo spremembe bistveno vplivale na eni strani na povečanje in pocenitev stanovanjske graditve, da drugi pa na izboljšanje vzdrževanja že zgrajenih stanovanjskih poslopij. Tokrat pogledimo, kako menimo — po osnutku — urediti mehanizem finansiranja stanovanjske graditve in delovanje skladov.

Najprej moramo omeniti, da kaže, da bo z novim zakonom določene opredeljene le finansiranje in delovanje skladov za stanovanjsko graditev, medtem ko bo vlaganje drugih družbenih sredstev za stanovanjsko graditev le okvirno določeno. Le v toliko, v kolikor je to potrebno zaradi enotnosti in pravne ureditve celotnega mehanizma finansiranja stanovanjske graditve. Vsi drugi izvori finansiranja stanovanjske graditve so namreč določene opredeljeni z drugimi zakoni in predpisi (z Zakonom o proračunih, Zakonom o sredstvih gospodarskih organizacij, s predpisi o ustanovah, s samostojnim finansiranjem, s predpisi o družbenih, investicijskih in drugih skladih itd.). To kaže, da pomembnejših formalnih sprememb v celotnem mehanizmu finansiranja stanovanjske graditve po novem ne bo. Spremembe bodo predvsem vsebinske.

PRAVNI POLAŽAJ OSTAJA ENAK

Prav tako kaže, da se tudi novi pravni položaj skladov za stanovanjsko graditev ne bo bistveno razlikoval od sedanjega pravnega položaja teh skladov.

Sklad se v bistvu ne razlikuje od ostalih podobnih skladov, kakršnih je na primer investicijski sklad. Sklad združuje oddvojena

sredstva, ki se uporabljajo v določene namene, sklad sam pa upravljamo po načelih družbenega upravljanja.

Sklad za stanovanjsko graditev torej ni in ne bo ne gospodarska organizacija, ne ustanova. Sklad je pravna oseba z določenimi pravicami in obveznostmi; odreja na temelju smernic ljudskih odborov pogoje za dobivanje posojila; razpisuje natečaje in določa na osnovi najboljših poudob tiste, ki lahko dobijo posojilo, ter opravlja še nekatere druge funkcije. Upravni odbor sklada bo imel — kot doslej — svoj upravni odbor (majhč 11 članov), ki ga bo imenoval občinski ljudski odbor, ter svoja pravila.

Razen občinskih skladov pa bomo imeli tudi v prihodnje republiške sklade za stanovanjsko graditev. Ti skladi niso umestni samo zato, ker smo jih imeli že doslej in ker so prevzeli vrsto obveznosti, temveč tudi zato, ker se more le po republiških skladih opraviti določeno pravljanje sredstev občinskih skladov, ki je potrebno zato, da se izboljšajo razmere tudi na tistih območjih, kjer so velike potrebe, razpoložljivih sredstev pa je malo. To funkcijo je opravljal republiški sklad že tudi doslej.

SPREMEMBE OBLIKE DOHODKOV

V osnutku novega zakona je predlaganih nekaj več sprememb glede dohodkov sklada za stanovanjsko graditev. V občinske sklade za stanovanjsko graditev bodo pritekala sredstva iz prispevka za stanovanjsko graditev, iz obveznega prispevka od dohodka gospodarskih organizacij in ustanov, od amortizacije vrednosti zgradb v družbeni lasti, hišnina, obresti od posojila, dana iz sklada, dotacije iz proračunov in iz skladov skupne potrošnje ter drugi dohodki. Osnutek zakona ne omenja kot dohodek anuitete, ker se le-te ne štejejo kot dohodek sklada, temveč že kot sestavni del sredstev (imovina) sklada.

Novosti v dohodkih sklada so tele: prispevek za stanovanjsko

graditev menja deloma svoj izvor, na novo pa se uvaja hišnina in amortizacija vrednosti poslopja in družbeni lastniki. Ukinjeno bo plačevanje prispevka za stanovanjsko graditev od pokojnine, invalidnine, nagrad vajencem, nagrad študentom na praksi in od podobnih prejemkov.

Doslej smo plačevali prispevek za stanovanjsko graditev le iz osebnih dohodkov delavcev in uslužbencev. Po novem pa naj bi ta prispevek šel deloma na račun osebnih dohodkov, deloma pa na račun dohodka gospodarskih organizacij, oziroma na račun proračuna dohodkov in izdatkov gospodarskih organizacij. S to spremembo se bodo prejemki delavcev za določeni odstotek povečali. S povečanjem bodo zaposleni tudi lahko krili stroške zaradi povišanja najemnin za stanovanja. Gospodarskim organizacijam se sprememba načina plačevanja prispevka za stanovanjsko graditev ne bo poznala. Tudi brutto osebni dohodek delavcev bo ostal enak kot doslej. Pri proračunskih organih in ustanovah ter pri drugih negospodarskih organizacijah pa bodo nastali novi izdatki in se bo moral temu ustrezno spremeniti njihov proračun.

Vsebinska sprememba strukture stanovanjskega prispevka pa pravzaprav ne bo (vsaj bistveno ne) vplivala na višino vseh dohodkov skladov za stanovanjsko graditev.

V občinski sklad za stanovanjsko graditev se bo vplačevala tudi amortizacija vrednosti zgradbe v družbeni lasti, vendar le od tistih zgradb, ki pripadajo občinskemu skladu, ne pa tudi od tistih zgradb, ki pripadajo drugim družbenim pravnim osebam.

ODNOSI MED NOSILCI SREDSTEV STANOVANJSKE GRADITVE

Za sedaj je še nekoliko nejasen problem združevanja sredstev gospodarskih in drugih organizacij s sredstvi sklada za stanovanjsko graditev. Nekateri menijo, da združevanje ne bi bilo v skladu z načeli poslovanja sklada. Ne izključujejo pa možnosti, da bi sklad ne dobil dotacij ali posojila od teh organizacij, niti ne izključujejo možnosti združevanja sredstev raznih organizacij med seboj in prenos teh sredstev v sklad. Verjetno bi bilo ustrezno, da bi tudi sklad lahko združil sredstva z družbenimi sredstvi gospodarskih in drugih organizacij, še posebej, ker se sredstva sklada itak vselej dajejo le kot posojilo.

Osnutek zakona pa dopušča možnost, da osnujejo posebne sklade za stanovanjsko graditev tudi nekatere gospodarske organizacije (gradbena podjetja) ter ustanove, ki se ukvarjajo z graditvijo in prodajo stanovanj (zavodi za stanovanjsko graditev). Glede teh skladov bo zakon predpisal posebna določila in tudi jasneje opredelil, kakšni naj bodo odnosi med temi skladi in občinskimi skladi za stanovanjsko graditev.

To je le nekaj pglavilnih potez osnutka zakona o finansiranju stanovanjske graditve v zvezi z delovanjem skladov za stanovanjsko graditev. Ker je prav od ustreznega delovanja skladov v mnogem odvisna tudi uspešna stanovanjska graditev, bodo o teh problemih še razpravljali. Zlasti bodo verjetno razpravljali o spremembi načina plačevanja prispevka za stanovanjsko graditev ter o možnostih združevanja sredstev drugih organizacij s sredstvi sklada za stanovanjsko graditev.

M. Govekar

A. C.

Pomagaj si tudi sam!

(Nadaljevanje s 1. strani)

ve, stanovanjska površina pa ne presega določenih normativov (n. pr. najmanj 52 m² »čiste« površine za stanovanje s štirimi ležišči). Tudi vzišana oprema in način gradnje sta predpisana s standardom. Tista stanovanja, ki že omenjene stanovanjske enote presegajo po kvadraturi, so boljše konstrukcijsko izvedene ali opremljene, pa se štejejo za nadstandardna. Tretja vrsta hiš, ki jih bo gradil zavod, pa so družinske vrstne hiše kot posebne stanovanjske enote za večje družine, s predvidenimi 5 ali 6 ležišči. Povsem razumljivo je, da bo s povečanjem sredstev za stanovanjsko izgradnjo sedanja načela o standardnem stanovanju prav gotovo sčasoma moč razširiti.

Prvih 618 stanovanj je zavod že začel graditi. Razporejena na sedmih gradbiščih bodo vselej jeseni prihodnjega leta in v letu 1961. Zadnja stanovanja naj bi stanovalce sprejela še pred koncem 1962. leta. Na upravi zavoda računajo, da bo pogodbo podpisalo 1500 izmed 2800 prijaviteljev. Tako so svoj okvirni delovni program usmerili na 600 stanovanj letno.

Za preostale prijavitelence namreč kaže, da so svoj stanovanjski problem že nekako rešili. Projekti za taka stanovanja so izdelali arhitekti Arnautović, Jensterle, Lapajne, Mihelič, prof. Ravnikar in Umek.

Po sedaj veljavnih odlokih občinskih ljudskih odborov se sme na področju mesta Ljubljane za gradnjo stanovanj uporabiti družbenih sredstev od 1.250.000 din za enosobno (z dvema ležiščema), do dvakrat tolikšne vsote za stanovanje s šestimi ležišči (tri ali tri in polsobno). Tako je zavod že določil zneske najnižjih predumov za vsako ležišče v eni omenjenih treh vrst stanovanj. Predujem za eno ležišče v standardnem stanovanju je določen s 95.000 dinarji, v družinski vrstni hišici s 120 tisočaki, v nadstandardnem stanovanju pa s 190.000 dinarji. Kdor bo hotel večje stanovanje, kot mu glede na sestav družine pripada, bo moral razliko v gradbenih stroških poravnati sam.

UGODNEJE KOT PREJ

Določila novega zakona o stanovanjskih zadrugah in osnutka zakona o finansiranju stanovanjske izgradnje so na splošno precej ugodnejša od dosedanjih. Sta-

novanjske zadruge in zavodi bodo lahko dobili kredite mimo navtečajev, na katerih se bo sicer razdeljeval določen del kreditnih skladov za zidanje stanovanj. Prej je bil pogoj, da interesent ob vstopu v zadrugo in sklenitvi pogodbe takoj vplača svoj delež ali sorazmerni prispevek v materialu. Zdj pa je podana možnost, da prijavitelenc del predumja (deleža) lahko plača v obrokih; začetni polog v dogovorjeni višini kajpak ostane. Samo od tega, kdaj je vplačan ves predum, pa je odvisno, kdaj prijavitelenc pride na vrsto za stanovanje. Takrat tudi sklene pogodbo o premoženjskih pravicah in obveznostih, po kateri se z ogledom na samem gradbišču v zadnjih etapah gradnje individualno določi njegovo stanovanje.

Kar pa zadeva morebitno odpoved predumjske pogodbe, velja določilo, da so odpovedi dokončne. Sicer so pravice o vplačevanju predumja in zagotovitvi prednostnega reda, kadar je ves predum vplačan, prenosljive samo med ožjimi sorodniki in po zakonu o dedovanju. S tem je že vnaprej preprečena vsaka špekulacija s stanovanji, ki jih gradijo s temi sredstvi.

Kaj nam povedo številke

o medsebojnih odnosih ljudi

Kadoje Domanović je v svoji satiri opisal dva malomeščana, ki sta se pogovarjala pred vrati delavnice in prodajalno, ko je šel mimo njiju mlad književnik, ki se je začel uveljavljati.

»Praviš, da piše? Književnik, praviš? Kako more biti književnik? Njegovega očeta poznam — pek je bil!«

Ni dolgo tega. Vse do vojnih dni so mestne in trške gospe na pragu ustavljale mlekarice, da jim ne bi prinesle blata v hišo. Ni dolgo tega, ko so »ugledni starši« plašili svoje neukrotljive kričarice, da jih bodo dali v uk, če se ne bodo obnašali, kot je treba, in če se ne bodo dobro učili!

Ni dolgo tega, ko so mame hranile svoje gramežljive hčere le za sodnike, profesorje, bančnike, skratka samo za gospode. »Da bi se puncu bolje godilo!«

Kaj je v tem pogledu prinesel socializem? Ali so se odnosi med ljudmi spremenili v temeljih?

Sledovi preteklosti

Ni in ne more biti avtomatičnega socialističnega razvoja brez bolečin, zato ni nič čudnega, če ni avtomatičnega, nebolečega porajanja socialističnih odnosov med ljudmi, socialistične zavesti in komunističnih meril za človečnost.

Nezdavno, nazadnjaško pojmovanje kot dediščina preteklosti se kaže v odnosih med ljudmi, ker se je novi človek znašel sredi procesa sproščanja iz spon zastarelega pojmovanja. Se vedno srečujemo nazadnjaško, zastarelo delitev na meščane in delavce. To sicer ni tako značilno, kot je bilo nekoč, vendar še ni izumrlo in se še opaža v odnosu majhnega števila intelektualcev do delavcev.

Statistiki je pri ugotavljanju pomagala anketa, ki je zajela 391 delavcev iz različnih pokrajin naše dežele v času, ko smo gradili avtomobilsko cesto. Med drugimi je bilo v anketi tudi naslednje vprašanje: Kakšen odnos imajo do delavcev politični voditelji, direktorji podjetij, zdravniki in drugi umski delavci?

Ta odnos so anketiranci ocenili takole: prezirljiv odnos 28 ali 7,17 odstotka, podcenjevanje 25 ali 6,39 odstotka, enakopraven 238 ali 60,87

odstotka in spoštljiv odnos 102 ali 26,18 odstotka. Tako se je glasil odgovor na vprašanje, kakšen odnos imajo do delavcev politični voditelji.

Mar se je čuditi, od kod tako pozitiven odgovor? Tega ni treba dolgo iskati: politični voditelji so večinoma iz vrst tistih, ki se najbolj in najuspešneje zavzemajo za zgraditev socializma. Mnogi izmed njih so si pridobili ljubezen in zaupanje ljudstva že v letih boja za svobodo. Vrsto let jih je vzgajala KPJ ter jim navdihnila svobodoljubne, človekoljubne ideje komunizma. Vendar ti odnosi ne bi bili to, kar so, če bi ZKJ ne prilagodila vsebine in metod svojega dela novim pogojem našega socialističnega razvoja.

V naši deželi se pridobiva zaupanje z zavzetostjo in s požrtvovalnostjo, zato imajo politične funkcije tisti, ki zaslužijo široko zaupanje ljudskih množic. Naši ljudje ne ljubijo in ne marajo varuhov, čeprav ni izključeno, da je take še najti ponekod, zlasti na kulturno zaostalih področjih. Tak voditelj si potem prizadeva, da bi zrasel v nekakšnega »socialističnega« despota.

Pa direktorji?

Drugače je z direktorji. Delavci jim v anketi niso priznali. Očitno so jim marsikaj. Počujmo odgovore na odnos direktorjev do delavcev:

prezirljiv	74 ali 18,92 %
podcenjevanje	114 ali 29,15 %
enakopravnost	140 ali 35,80 %
spoštljivost	62 ali 15,85 %

Z uvedbo delavskega samoupravljanja je postal direktor organizator delovnega procesa na temelju sklepov organov delavskega samoupravljanja. Če delavci niso zadovoljni z direktorjevim delom, lahko predlagajo ljudskemu odboru, naj ga odstavi. Direktor torej ne more biti despot, še najmanj pa tam, kjer so delavci zares domelji, da so oni vrhovni organ upravljanja. Se se dogaja, da posamezni direktorji zlorabljajo položaj, še posamezni delavci niso disciplinirani pri delu, vendar ni to značilno. Vse to do vključitve nadaljnji razvoj socializma.

Huda obtožba

Anketirani delavci so dali najmanj ugodne odgovore, ko je šlo za odnos zdravnikov do njih. Tako se so vrstili odgovori:

prezirljiv	78 ali 19,95 %
podcenjevanje	126 ali 32,22 %
enakopravnost	108 ali 27,11 %
spoštljivost	81 ali 20,71 %

Morda bi bila potrebna širša raziskava, če bi hoteli zanesljivo ugotoviti vzroke takšnega mnenja. Ali ni takšno mnenje o zdravnikih rezultat egoističnega ravnanja nekaterih izmed njih? Nobena skrivnost ni, da nekateri zdravniki v odročnih krajih zahtevajo razen brezplačnega stanovanja in drugih olajšav tudi previsoke plače. Delavci čutijo, da nekaterih zdravnikov v njihovem odgovornem, plemenitem delu ne vodi ljubezen do človeka, temveč vidijo v bolniku le sredstvo za kopičenje denarja, za nakup avtomobila, hladilnika in drugih lepih reči.

Anketiranci so izrekli hudo obtožbo, vendar ne smemo pozabiti, da smo imeli, imamo in bomo

imeli še več zdravnikov, ki delajo iz ljubezni do človeka ter v globoki zavesti in z željo, da bi mu pomagali.

Mnenje anketiranih delavcev o odnosih drugih skupin umskega dela se giblje med najugodnejšim (politični voditelji) in najmanj ugodnim (zdravniki).

Socialistična inteligenca se vzgaja v duhu prijateljstva in spoštovanja človeškega dostojanstva vsakogar ne glede na delo, ki ga opravlja. To je pokazala tudi anketa. Na vprašanje, kakšen odnos imajo do njih študentje in srednješolci, so odgovorili 104 delavci ali 26,59 %, da so ti do njih tovariški, 60 ali 15,34 % pa jih je odgovorilo, da so sklenili prijateljstvo z njimi. Zanimivo je, da so delavci omenili razliko med starejšimi in mlajšimi intelektualci.

Z nadaljnjo graditvijo socializma bodo postajali odnosi med fizičnimi in umskimi delavci čedalje bolj človeški, lepši. Čez deset let bi ta anketa prav gotovo dala mnogo ugodnejše rezultate.

Resničnega nagrajevanja po učinku nikoli ne bomo mogli uveljaviti, če se zanj ne bodo zavzeli vsi proizvajalci in uresničili takšen način nagrajevanja, ki bi delavcu omogočil, da bi bili njegovi dohodki odvisni od dela na delovnem mestu in od gospodarjenja celotnega kolektiva. — Brusilec v tovarni TOMOS v Koprju.

Vsako leto manj strojev v gradbeništvu

Če hočemo, da bo gradbeništvu tudi nadalje zadovoljivo opravljalo svoje naloge, ki so določene v perspektivnem načrtu razvoja našega gospodarstva, mu je treba z vso resnostjo pomagati, da se izkoplje iz cele vrste problemov, ki ogrožajo njegovo dejavnost in njegov nadaljnji razvoj.

Eden izmed najvažnejših problemov, ki tare vsa gradbena podjetja, je vprašanje mehanizacije. Družbeni plan gospodarskega razvoja LRS predvideva, da je potrebno, če hočemo čimprej preiti od tradicionalnega primitivnega gradbeništvu k mehaniziranemu delu s sodobnimi gradbenimi metodami, investirati v gradbeništvu v prihodnjih petih letih okoli 8500 milijonov dinarjev, od tega 70 % za mehanizacijo.

Ta vsota je nedvomno realen prikaz potreb gradbeništvu. Toda gradbeniki se sprašujejo, kje najti vsako leto 2,3 milijarde dinarjev, da bi se gradbeništvu razvi-

jalo tako, kot predvideva družbeni plan. Iz statističnih podatkov, ki so jih navajali na plenumu podjetij gradbene operativne 12. in 13. junija v Dobrni, je razvidno, da teh sredstev gradbeništvu ne more zagotoviti. V ilustracijo naj navedemo, da so gradbena podjetja zbrala v letu 1958 na račun amortizacije in skladov le okoli 1290 milijonov dinarjev, torej manj kot je potrebno, da bi se tehnično dovolj hitro razvijala. Toda, ker morajo iz teh sredstev obnavljati obstoječa osnovna sredstva, nabavljati novo opremo, povečati obratna sredstva, kot to zahteva povečani obseg gradbene proizvodnje in povišane cene materiala, investirati v družbeni standard gradbenih delavcev, vzdrževati sredstva skupne uporabe ter prispevati komunam in družbenim organizacijam za njihove potrebe, jim ne preostane niti toliko, da bi lahko izpolnjevala pogoje za najem investicijskega posojila.

Po teh pogojih je namreč potrebno, da sodelujejo gradbena podjetja pri visokih gradnjah s 45 %, pri nizkih gradnjah pa s 65 odstotki lastnih sredstev. To pomeni, da bi morala zbrati letno okoli 1150 milijonov dinarjev. To vsoto bi gradbena podjetja težko zbrala tudi v primeru, ko bi občine in republika prispevale del sredstev, ki bi se pristela k sredstvom lastne udeležbe.

Kje torej najti sredstva, ki bi omogočila najetje posojil in s tem hitrejši razvoj gradbeništvu? Gradbeniki navajajo več možnosti, in sicer, da družba zagotovi gradbenim podjetjem sredstva, ki jim bodo omogočila najetje investicijskih posojil, ali da se dovolj podjetjem zviševati ceno gradbenih storitev, ali pa da se jim olajšajo pogoji za najetje investicijskih posojil.

V zvezi z vprašanjem mehanizacije v gradbeništvu je potrebno omeniti tudi pomanjkanje rezervnih delov za gradbene stroje, kar

povzroča njihovo zelo hitro zastarelost in iztrošenost ter s tem veliko materialno škodo gradbenim podjetjem. Če vemo, kolikšna devizna sredstva so dobila gradbena podjetja za nakup rezervnih delov v preteklih letih, potem lahko trdimo, da se je začelo to vprašanje resneje reševati šele lansko leto, pa še tedaj so bila ta sredstva premajhna, da bi krila vse potrebe. Pri razdeljevanju teh sredstev je bilo storjenih tudi mnogo napak. Ena izmed največjih je prav gotovo ta, da se s temi sredstvi ne sme oskrbovati z rezervnimi deli starejša mehanizacija, kar v prvi vrsti zadeva našo republiko, ki ima najbolj datrajano mehanizacijo.

Kakšno je stanje glede opremljenosti gradbenih podjetij s stroji v Sloveniji nam kaže tudi naslednja podatka. Medtem ko je bil koeficient mehanoopremljenosti, ki se določa z razmerjem med odpadno vrednostjo mehanizacije in bruto produkta, konec leta 1957 za uso Jugoslavijo 0,122, je bil v Sloveniji 0,09. Ta koeficient bi moral po perspektivnem planu razvoja gradbeništvu narasti v Jugoslaviji do leta 1961 na 0,244 torej v Sloveniji za 3,5 krat. Toda, namesto da bi koeficient mehanoopremljenosti raste, pa je ugotovljeno, da je celo od leta 1957 na leto 1958 padel v Sloveniji na 0,07. Vsa teža te ugotovitve izhaja iz prvi vrsti iz velike zastarelosti strojnega parka.

Prav takšno sliko mehanizacije gradbenih podjetij v Sloveniji nam daje tudi stopnja uporabnosti strojev, ki jo dobimo z razmerjem med sedanjo vrednostjo mehanizacije in njeno osnovno vrednostjo. Ta stopnja uporabnosti mehanizacije je v Sloveniji 34 %, kar je občutno pod jugoslovanskim povprečjem.

Iz teh podatkov je torej razvidno, da je vprašanje mehanizacije v gradbeništvu v resnici problem, ki ga je treba pospešeno reševati, če hočemo, da bodo gradbena podjetja kos nalogam tako pri nadaljnji krepitvi gospodarskega standarda delovnih ljudi. Rešitve tega problema pa si seveda ne zamisljamo na ta način, da je treba tako ali drugače zagotoviti vsem vedim ali manjšim gradbenim podjetjem sredstva oziroma vse tiste stroje, ki jih potrebujemo, in individualno rešiti vse probleme, ki zavirajo njihovo delo in njihov nadaljnji razvoj. S takšnim reševanjem problemov gradbeništvu kot celote ne bi dosegli pričakovanih rezultatov — izredno povečanje gradbenih kapacitet in globoko znižanje gradbenih sredstev — temveč bi le nesmotno trošili družbena sredstva (na primer eno samo podjetje ne more rentabilno izkoristiti stroja).

Povečanje gradbenih kapacitet, znižanje gradbenih storitev in rešitev vseh problemov gradbeništvu, se lahko doseže le z združenjem naporov investitorjev, projektantov, industrije gradbenega materiala in vseh izvajalcev gradbenih ter zaključnih del. To združevanje naj se odraža v skupnih investicijah, v delitvi dela (specializacija), v skupnem izkoriščanju obratov betonarn, žagarnic, v prilaganju asortimentov industrije gradbenim potrebam, v skupnem izobraževanju kadrov, pri nabavljanju in izkoriščanju strojev, graditvi in izkoriščanju remontnih delavnic za popravilo gradbenih strojev itd. Torej v združevanju njihovih kapacitet in sredstev.

Šele na začetku poti

(Nadaljevanje s 1. strani)

na nepravilnosti, so se razmere nekoliko zboljšale. Vendar so komisije občinskih ljudskih odborov in sindikalnih svetov potrdile ob prvi predložitvi le osem pravnih, vse ostale pa so vrnila s pripombami, naj jih popravijo in ponovno predložijo. To so podjetja tudi storila, čeprav ponekod z veliko nejevoljo. Le podjetje »Riba« v Izoli še vedno vztraja pri prvotnem tarifnem pravilniku, čeprav mu je komisija dokazala, da so račun, na podlagi katerih so izračunali povprečje tarifnih postavk, napačni. Vodilni ljudje v tem podjetju trde, da so zvišale tarifne postavke le za 9 %, iz tarifnega pravilnika pa je razvidno, da so jih zvišali skoraj za 50 odstotkov.

Do roka je predložilo tarifne pravilnike 171 gospodarskih organizacij in le-ti so (razen dveh) že potrjeni, 184 gospodarskih organizacij pa tarifnih pravilnikov še ni predložilo v potrditev.

Tarifne postavke še potrjenih tarifnih pravilnikov so se zvišale povprečno za kakih 10 odstotkov.

NAJHUŠE NAS SE ČAKA

Vse to nam dokazuje, da nimajo prav tisti, ki so se že oddahnili, češ: »Hudo je bilo, pa smo se nekako le prebili tudi skozi to akcijo.« Prav nič se še nisimo prebili (koliko je še gospodarskih organizacij, ki nimajo novih tarifnih pravilnikov) in vse kaže, da smo šele na začetku poti in da nas najhušje še čaka.

V tekstu delu potrjenih tarifnih pravilnikov lahko najdemo prav dobra načela, toda to ni dovolj. Sedaj bo treba ta načela uveljaviti v življenju in to prav gotovo ne bo lahko. Se sedaj je v nekaterih podjetjih veliko negotovanja in slišimo lahko, kako ta ali oni uslužbenec in tudi delavec trdi, da je njihov tarifni pravilnik proizvod mnenj in zahtev občinske komisije in da je le-ta vsilila svoje mnenje podjetju. Zato pravijo, naj ga izpolnjuje kar komisija, ker ga podjetje ni sestavilo takšnega, kot je, in ker se z njim ne strinja. Vse kaže, da je v gospodarskih organizacijah koprsknega okraja še nekaj ljudi, ki nikakor ne razumejo ali pa nečesto razumeti bistva novega načina nagrajevanja.

USTVARITI MORAMO SOLIDNE PREDPOGOJE

Gospodarske organizacije so se pri utemeljevanju svoje eko-

nomske sposobnosti tega držale minimalne dokumentacije po obrazcih, ki jih je objavil Zvezni uradni list, čeprav bi naj ti obrazci služili podjetjem le kot pripomoček za izdelavo lastnega računa. In zato v mnogih podjetjih še danes ne vedo, kakšen je njihov resnični gospodarski položaj. In ker tega ne vedo, ker je njihova organizacija dela slaba, ker njihov proizvodni proces tehnično še ni dovolj organiziran, so podatki od začetka do konca napačni in na teh napačnih podatkih sloni njihov sistem nagrajevanja.

Za nagrajevanje po delu pa je treba ustvariti solidne predpogoje in na temelju točnih pokazateljev in ekonomskih analiz uveljaviti nov način nagrajevanja. Danes ima takšne podatke le kakih 10 odstotkov gospodarskih organizacij v koprskem okraju.

POVEČANJE OSEBNIH DOHODKOV JE LAHKO LE REZULTAT BOLJŠEGA GOSPODARJENJA IN VEČJE STORILNOSTI

Novi družbeni instrumenti, povečan minimalni osebni dohodek in nižja lestvica za obračun prispevka iz dohodka, so mnogim gospodarskim organizacijam omogočili, da so lahko pri enakem dohodku, kot je bil ustvarjen lani, povečala svoj čisti dohodek, tega pa so uporabila za zvišanje osebnih dohodkov (predvsem tarifnih postavk), ne da bi pri tem upoštevala potrebe svojih skladov. Tako povečani osebni dohodki seveda niso rezultat boljše gospodarjenja in večje storilnosti, ki je edino pravilno merilo za razdelitev čistega dohodka med osebne dohodke in sklade. Nekatero gospodarsko organizacijo pa so v svojih osnutkih tarifnih pravilnikov preprosto izračunale, koliko denarja potrebujejo za nove, višje osebne dohodke, ne da bi skušale ugotoviti, od kod bodo ta denar dobile. V predloženem tarifnem pravilniku podjetja »Fructus« v Koprju ni bilo na primer niti besede o normah in premijah, masa osebnih dohodkov, izračunana na podlagi povprečne tarifne postavke, pa je za 6 milijonov presežala maso osebnih dohodkov, predvideno v strukturi realizacije

podjetja. »Mala oprema« v Izoli je povečala plan realizacije za 13 odstotkov, osebne dohodke pa za 15,1 odstotka. Podobnih primerov je več.

ČUDNA LOGIKA

Nagrajevanje po učinku je v novih tarifnih pravilnikih zajelo več delovnih mest kot v starih. V industrijskih podjetjih se je število delovnih mest, na katerih bodo plačevali po učinku, povečalo od 30 na 65 odstotkov. Nekatera podjetja pa so v tekstualni del svojega tarifnega pravilnika celo zapisala, da bodo poslej normalna delo na slehernem delovnem mestu »Riba« v Izoli ali skoraj na vseh delovnih mestih (»Mizar« iz Ilirske Bistrice 95 %, »Obnova« iz Izole 90,9 % itd.). Toda vsem gospodarskim organizacijam še ni povsem jasno, kako bodo to storile, kaj vse bi morale storiti, da bi res zagotovile plačevanje po učinku.

Podjetje »Mehanotehnika« je na primer zapisalo, da bodo poslej normalni delo na 75 % delovnih mest. Ta številka pa ni rezultat temeljite analize delovnih mest. Do nje so prišli tako, da so normirano sporočili, da bodo dobili premije šele takrat, ko bodo normalni delo na tolikšnem številu delovnih mest.

Značilno pa je, da so sredstva osebnih dohodkov, ki so namenjena za stimulativne nagrajevanje, letos manjša kot lani. Gospodarske organizacije so torej podvojile število delovnih mest, na katerih bodo plačevali po učinku, sredstev za takšno nagrajevanje pa niso povečale, nekatero so jih celo zmanjšale. To je moč opaziti zlasti v lesnih in kovinskih podjetjih ter v vseh trgovskih podjetjih. Do tega pa je prišlo zato, ker so na škodo variabilnega dela osebnega dohodka povečali njegov konstantni del, se pravi tarifno postavko. Podjetje »Prerad« v Portorožu je na primer uvedlo nagrajevanje po učinku, obenem pa je s čistim dohodkom krilo komaj povprečje tarifnih postavk, se pravi, da za prekoračenje norm ni predvidelo niti dinarja.

Lahko si mislimo, kakšno bo razpoloženje v takšnem podjetju, ko bo treba plačevati po učinku, pa ne bo denarja. Takšna površnost (milo rečeno), lahko gospo-

darsko organizacijo veliko stane, če si ne bo zagotovila takoj dovolj sredstev in povečala variabilnega dela osebnih dohodkov.

Industrijska podjetja v novih tarifnih pravilnikih še niso izkoristila vseh možnosti za uvedbo takšnega načina nagrajevanja, po katerem bi bil osebni dohodek celotnega kolektiva kakor tudi posameznika odvisen istočasno od fizičnega obsega proizvodnje in ustvarjenega dohodka. Nekatera so sicer poskušala preiti na nagrajevanje po enoti proizvoda, pri tem pa niso v celoti uspela, ker imajo pomanjkljivo in zastarelo evidenco o proizvodnji in stroških.

NA TARIFNO POSTAVKO SE GLEDAJO PO STAREM

Mnogo gospodarske organizacije so tudi predvidevale, nekatero pa še predvidevajo, da bodo izplačevali variabilni del osebnega dohodka šele ob polletju ali na koncu leta (piranske Soline, Mala oprema v Izoli, Hermes v Ilirski Bistrici itd.). Takšen način delitve pa bi prav gotovo stimulativno vplival na delavca, ki bi moral vsak mesec občutiti, kako je s proizvodnjo, kakšni so njegovi uspehi in uspehi celotnega kolektiva, čutili bi moral, da ima tarifna postavka podrejeno vlogo in da je variabilni del res del njegovega osebnega dohodka. Vedeti bi moral, koliko bo dobil, če bo toliko ali toliko ustvaril in če bo gospodarska organizacija imela takšne ali drugačne uspehe. So pa še podjetja, kjer delavci tega ne vedo in kjer na tarifno postavko gledajo po starem.

Te slabosti in napake nas opozarjajo, da smo res šele na začetku poti in da nas na tarifnem področju čakajo še velike naloge.

PREMALO ODKRITIH IN TEHTNIH RAZPRAV

Ponekod so že začeli izplačevati razliko med starimi in novimi tarifnimi postavkami za prvo polletje letošnjega leta. Drugo je nameravajo izplačati 1. avgusta obenem s plačo. Značilno pa je, da tudi v podjetjih, ki so na primer v prvem polletju izpolnile 30 % letnega plana, mirne duše izplačujejo to razliko,

In vstali so v suženjstvo zakleti

DNE 1. AVGUSTA PROSLAVLJAJO NA JESENICAH SVOJ OBČINSKI PRAZNIK. PRAZNOVANJE BO POTEKALO V OKVIRU PROSLAV OB ŠTRIDESETLETNICI ZKJ. NJIHOVEMU PRAZNOVANJU SE PRIDRUŽUJE TUDI »DELAVSKA ENOTNOST« S SESTAVKOM, KI NAJ VSAJ DELNO OSVETLI ZGODOVINSKO POT, KI JO JE JESENISKO DELAVSTVO PREHODILO, ODKAR SE JE RAZREDNO PREBUDILO.

PRVI KORAKI

Socialistična misel si je začela utirati pot med jeseniško delavstvo v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja, a je bila razredno še neosveščenu in zaostalemu delavstvu še tuja. Pod vplivom gonje, ki jo je začela cerkev proti Stefanu Trojarju in prvim socialistom, in pod pritiskom Delovnega reda, ki je preprečeval vsak organiziran nastop delavstva, se je prodiranju socialistične misli celo upiralo in leta 1897 samo razbilo prvi socialistični shod, na katerem so hoteli prvi jeseniški socialisti ustanoviti svojo strokovno in politično organizacijo. Sele udarci s strani Kranjske industrijske družbe, so delavstvu začeli odpirati oči. Leta 1899 je delna stavka v žebljarni in hladni valjarni prvič dokazala delavstvu koristnost organiziranega boja. Leta 1904 je izbruhnila prva generalna stavka (trajala je šest tednov) in je jeseniško delavstvo prvič občutilo pomen in moč delavske solidarnosti, obenem pa se začelo otresati predsodkov o socialistih, ki jih je vanj vcepilja cerkev.

Leta 1906 so postala tla že ugodna za ustanovitev socialistične strokovne organizacije Metallarbeiterverband, pa tudi krajevne politične organizacije. Jugoslovske socialno demokratične stranke. V to obdobje spada tudi prva politična demonstracija jeseniškega delavstva za splošno volilno pravico, ki je bila leta 1907 tudi izbojevana. Ta demonstracija je pripomogla, da je isto leto dobil socialistični kandidat pri državnoborbenih volitvah na Jesenicah več glasov kakor meščanska kandidata.

REVOLUCIJA TRKA NA VRATA

Po oktobrski revoluciji je jeseniško delavstvo pričakovalo, da bo prišlo do prerazpore, a je bilo vedno bolj razočarano nad politiko JSDS in nad splošno avstrijsko socialno demokratično politiko.

Nezazupanje in vedno večje nezadovoljstvo s politiko vodstva JSDS je začelo v jeseniških socialističnih vrstah oblikovati levice. Že prvi maj 1919 je bila manifestacija leve. V spreduhu so delavci nosili geslo »Zahtevamo diktaturo proletariata«. Desničarsko vodstvo JSDS v Ljubljani se je na vse načine prizadevalo, da bi zajezilo levičarsko gibanje na Jesenicah. Toda zaustaviti ga ni moglo, zakaj levice je na Jesenicah že zdavnaj nadkrilila desnica in je samo čakala, kdaj bo vodstvo prenehalo svojo promeščarsko politiko in izpolnilo sklepe strankinega zbora, ki je zahteval, da se preneha z dosedanjim delovanjem stranke. Toda te sklepe je vodstvo JSDS 22. februarja 1920 poteptalo in tako pospešilo izstop leve iz JSDS in ustanovitev Delavske socialistične stranke za Slovenijo.

NOVA DELAVSKA STRANKA

Dne 6. marca 1920, je jeseniško delavstvo ustanovilo krajevno organizacijo DSS na Jesenicah in na Javorniku. Politični odbor krajevne organizacije JSDS se je ta dan sestel in z vsemi glasovi proti enemu samemu sklenil, da izstopi iz JSDS in se vključi v Delavsko socialistično stranko za Slovenijo. V nedeljo 14. marca 1920 so se jeseniški delegati udeležili I. zaupniške konference DSS na Mahrovci hiši v Ljubljani in se začeli pripravljati na prvi strankni zbor, ki je bil sklican dne 11. aprila 1920 in na katerega so jeseniščani poslali pet delegatov.

V času železničarskega štrajka v drugi polovici aprila 1920 so se jeseniški komunisti pripravljali na revolucijo in prevzem občinske uprave v svoje roke. Na svojo stran so dobili tudi del vojaštva, stacioniranega na Jesenicah, in se pripravljali na spopad z vojaštvom. Vodstvo v Ljubljani, do katerega so poslali tajnika Cirila Koširja, pa je odklanjalo (zaradi strahotnosti iz Beograda) tak način borbe in smatralo, da čas za revolucijo še ni ugoden, zaradi česar vlogo poizkusa prevzema oblasti na Jesenicah ni prišlo.

strani oblasti je Neodvisna delavska partija na Jesenicah in na Javorniku poživila in zrevolucionirala gibanje delavstva.

Julija je vlada prepovedala Neodvisno delavsko partijo in njene sindikate. Članstvo se je strokovno organiziralo zopet v sindikatu SMRJ, ilegalna partijska organizacija pa je zopet utrpela izgubo članstva, ker je KID odpustila okrog tri sto delavce, ki so morali potem za delom v tujino.

POMLAJENJE

Vukovarskega kongresa sta se z Jesenic udeležila dva delegata. Dne 4. julija 1920 so se na krajevnem zboru KPJ pogovorili tudi o delu in smernicah Vukovarskega kongresa, začeli pa so znova rovariti tudi socialisti, ki so po razkolu marca 1920 ostali na Jesenicah brez svoje stranke in so se naslanjali le na ljudi, ki so jih imeli zaposlene v konzumnem društvu in v drugih ustanovah. Kljub temu pa do konca 1920 niso imeli posebnega uspeha. Po začetku metod, ki jih je na primer uporabljal v Zagorju Cobal, je oblast novembra 1920 izgnala iz države predsednika jeseniške partijske organizacije Stefana Weissa z utemeljitvijo, da je kot Korošec avstrijski državljan.

Stefana Weissa, ki je bil pri delavstvu na splošno zelo priljubljen in dober organizator, je krajevna partijska organizacija pogrešala zlasti po Obznani pri prehodu KPJ v ilegalo. Pri tem prehodu je krajevna partijska organizacija na Jesenicah utrpela prvo, večjo izgubo članstva, kar je spretno izrabila socialdemokratska stranka. Odpadli so vsi omahljivi elementi, ki jih je v komunistične vrste pripeljal poveljni revolucionarni val.

V ILEGALI

Pogoji delovanja v ilegali so bili zelo težavni. Oblast je budno bedela nad delovanjem vidnih komunistov. Julija 1921, v tednih pred izglasovanjem Zakona o zaščiti države in izgonom komunističnih poslancev iz parlamenta, je oblast napravila temeljite preiskave pri vseh, za časa legale vidnih članih partijskih organizacij na Jesenicah in na Javorniku, policijski komisariat na Jesenicah pa je zbiral obremenilni material proti tajniku krajevne partijske organizacije na Jesenicah Cirilu Koširju, ki so ga nameravali 5. avgusta 1920 aretirati, a se je aretaciji izognil s pobegom v Avstrijo, kjer se je povezal s partijsko organizacijo v Celovcu in nato organiziral ilegalno kurirsko pot Celovec—Karavanke—Jesenice, na kateri ga je 25. novembra 1921 javovniška orožniška patrulja aretirala. Zaradi pisma, ki ga je ob

Vedno večji teror, izguba najboljših partijskih članov, ki so morali v tujino, vse to je vplivalo, da je krajevna partijska organizacija na Jesenicah vedno bolj slabela. Ko je leta 1929 prišla v Jugoslavijo na oblast monarhistična diktatura in preganjanje komunistov in boj proti njim še bolj zaostri, je jeseniška partijska organizacija od števila 809 članov leta 1920 padla na vsega skupaj devet članov in doživljala najtežjo krizo v času svojega obstoja. Delavskemu gibanju so komandirali zopet socialisti demokrate, vpliv partijske organizacije na delavstvo je bil neznaten. Šele leta 1931, ko so se vrnil iz ječ in konfinacije nekateri njeni člani, med njimi tudi Tone Vergelj — po izgonu Cirila Koširja duša partijskega delovanja na Jesenicah — se je partijska organizacija na Jesenicah znova začela krepiti. Tone Vergelj je navezal prekinjene stike s pokrajinskim komitejem KPJ za Slovenijo in Ljubljani, kjer je prav tedaj prileta za krmilo mlada revolucionarna generacija, in najprej pomladil hudo zdesetkano jeseniško partijsko organizacijo z novimi člani, kakor so bili Tone Čufar, Jože Gregorič in drugi, s katerimi se začel ponoven vzpon komunističnega gibanja na Jesenicah.

V tem obdobju je jeseniška partijska organizacija bila boj za akcijsko enotnost delavstva. Leta 1932, v najtežjem letu za jeseniško delavstvo (Westen je marca izprl vse delavstvo, da bi na ta način sposloval za KID ugodne kredite, ustrahoval delavce, da bi brezpogojno pristali na znižanje mezd in na odpust šest stotih delavcev), je partijska organizacija naletela pri delavstvu še na gluha ušesa. Šele, ko se je napoved partijske organizacije uresničila in ko je delavstvo spregledalo Westnovo goljufijo, so komunisti znova pridobili delavstvo. Ogoljufano delavstvo je jeseni 1932 odpovedalo kolektivno pogodbo, ki mu jo je vsilil Westen, ko je v začetku aprila 1932 zopet odprl tovarno. To kolektivno pogodbo so delavci sprejeli na prigovarjanje voditeljev strokovnih organizacij, čeprav so se le-ti prav dobro zavredali, kakšno škodo bo zaradi te

Med spori in spopadi z delodajalci in izkoriščevalsko državno oblastjo, med stavkami, demonstracijami in osvobodilnim bojem je jeseniški kovinar sanjal o dneb, ko bo uravnaval svoje življenje po svojih hotenjih in bo spremenil sajsto jeseniško dolino v lepo in sodobno mesto. Danes te sanje postajajo stvarnost.

voljni s tem nastopom delavstva, so začeli iskati krivce, izgubljali so čas z vohunjenjem, niso pa skrbeli, da KID kolektivne pogodbe ne izpolnjuje, da šikanira zavodne delavce, njihovim sinovom pa ne daje zaposlitve. Delavski pisatelj Tone Čufar je te lažne delavske voditelje neusmiljeno razgalil v svoji drami »Polom«, ki je vznikala prav iz opisanih razmer. Ta drama je doživela svojo krstno uprizoritev maja 1934 na odru »Enakosti« in ko je izšla v knjižni izdaji, dvignila pravcati vihar besa in v vodilnih slovenskih socialpatriotskih krogih, ki so napravili vse, da bi Čufarja kot pisatelja popolnoma onemogočili. Zanimivo je, da je igral vlogo revolucionarnega voditelja tovariš Vencelj Perko in da je leto kasneje to svojo »vlogo« odigral tudi v resničnosti kot glavni organizator velike julijske stavke javovniškega in jeseniškega proletariata.

Julijska stavka 1935, organizirana mimo oficijalnih voditeljev strokovnih organizacij, je bila največja komunistična zmaga na Jesenicah v zadnjem desetletju pred drugo svetovno vojno. Skovala je akcijsko enotnost vsega jeseniškega delavstva, ki se je manifestirala tudi v posebnem organizacijskem telesu, imenovanem Medstrokovni akcijski odbor.

Enotnost jeseniškega delavstva sta oblast in Kranjska industrijska družba hoteli zrušiti s pomočjo tako imenovane zelene Zveze združenih delavcev, filiale provladnega in fašističnega Jugorasa. Toda ta »strokovna« organizacija, se med jeseniškim delavstvom ni mogla nikoli prav uveljaviti.

ODPOR PROTI FAŠIZMU

Evropo je pretresla španska državljanska vojna. Jože Gregorič je organiziral prve prostovoljce. Prijavilo se jih je precej, vendar se vsem ni posrečilo prebiti se do Španije, uspelo je le dvajsetim in večina med njimi je padla v boju proti fašizmu bodisi v Španiji bodisi v času NOB doma ali pa postala žrtev hitlerjevskih koncentracijskih taborišč. Boj proti fašistični nevornosti je v teh letih zavzel prvo mesto v boju delavskega razreda.

Hitlerjevci, ki jih je Nemeec Westen načrtno zaposloval v svojih tovarnah na Jesenicah in Javorniku kot nameščence, so po Hitlerjevi priključitvi Avstrije še bolj razpredli svoje vohunske in propagandistične mreže. Njihovo nacistično delovanje ni bilo težavno, saj jih je ščitila oblast, medtem ko je zavedne delavce in protifašistične borce preganjala, zapirala in internirala. Sploh sem v tem sestavku premalo pisal o preganjanju komunistov in zavednih delavcev in o ječah, skozi katere so mnogi morali, saj je zgodovina revolucionarnega delavskega gibanja na Jesenicah tudi zgodovina ječ o policijskih in sodnih zaporov do Glavnjače, Sremske Mitrovice in Bileče. Ta zgodovina se začne z izgonom Stefana Weissa leta 1920, se nadaljuje leta 1923 s skupino aretiranih jeseniških skovancev, leta 1925 z izgonom Cirila Koširja, ki je pred tem skupaj s Francetom Ravnikom okusil kapore deželnega sodišča v Ljubljani leta 1921, s številnimi aretacijami, pregoni in obsodbami v času monarhistične diktature, zavzame ponovno širši obseg leta 1936 in 1937, ko so zaprti najvidnejši jeseniški komunisti, med njimi Tone Čufar, Ivan Sedej in Marija Žumer, in se konča z »orož-

nimi vajami« v Medjuriču pri Ivanovki, beograjskimi in ljubljanskimi zaporji leta 1941, ko je Cvetković-Mačkova vlada pripravljala popolno fašizacijo Jugoslavije in v ta namen zaprla vse vidne protifašistične borce, ki jih je lahko s svojo policijo in žandarmerijo dosegla. V tistem času je bila že skoro vsa Evropa v Hitlerjevih rokah in jugoslovske oblasti niso mislili, da bo to zadostovalo za ureditve njihovih načrtov, a so delali račun brez krčmarja. Ljudstvo jim je prekrizalo načrte in izbralo raje vojno in smrt, kakor da bi se njegova zgodovina omakeževala s fašistično sramoto.

BOJ ZA SVOBODO

Jeseniško delavstvo se je na poziv KPS prostovoljno javljalo v vojsko, da bi branilo državo proti fašističnim napadalcem. Ljudje, ki so komaj prišli iz taborišča Medjuriče pri Ivanjici in iz ljubljanskih zaporov, so pod vodstvom Jožeta Gregoriča z rdečo zastavo na čelu odšli v prostovoljce. Toda oblast jim ni hotela dati orožja, ki se je zgodilo, da so v petek 11. aprila 1941 Italijani in nemški planinci zasedli Jesenice brez boja. Občinski odbor, v katerem so sedeli večinoma sami reakcionarji, se je šel sovražno vdan o polkoni. V tistem času ni bilo nikogar razen komunistov, ki bi mislil na odpor proti zavojevalec. Ze 13. aprila 1941 je Jože Gregorič osnoval vojni-obrambni komite. Dne 20. aprila 1941 je bila na Slavniki nad Bohinjko Belo partijska konferenca, ki so se je udeležili komunisti z Jesenic, Blede in Bohinja.

S pripravami za vstajo je bilo treba pohiteti, zakaj Nemci so medtem že pripravili germanizatorski načrt za Gorenjsko, po katerem bi do oktobra 1941 izselili več kakor polovico vsega slovenskega prebivalstva in ga razselili po Srbiji in drugih okupiranih pokrajinah in državah. V začetku julija 1941 so že začeli s prvimi izseljevanji. Dne 5. julija je prišel na Gorenjsko Stane Zagar. Dvanajst dni kasneje je bil pod Malim Gregorjevem na Jelovici posvet vodilnih organizatorjev vstaje na Gorenjskem, ki so sprejeli sklep, naj se formirajo partizanske čete in naj se vstaja nemudoma začne.

Dne 28. julija 1941 se je na Mežakliji ustanovila jeseniška četa, sestavljena iz samih delavcev. V noči od 31. julija na 1. avgust so borci te čete z miniranjem dveh mostov v Mostah pri Žirovnici napovedali sovražniku boj tudi v jeseniškem okrožju, dne 1. avgusta 1941 (v spomin na ta dan praznujejo v jeseniški občini svoj občinski praznik) pa je delavska jeseniška četa bila prvo odprto bitko s sovražnikom na Mežakliji. V tej bitki sta žrtvovala svoje življenje vohunski delavca in komunist Ferdo Koren in Viktor Arzenšek. Po tej bitki se je četa premaknila na Jelovico, kjer je bil 5. avgusta formiran Cankarjev bataljon, ki je tri dni kasneje pod vodstvom komandanta Jožeta Gregoriča in politkomisarja Ivana Bertonclja bil bitko z okrog šest sto Nemci in jim prizadel okrog trideset mrtvih in ranjenih.

Tako se je boj začel. Drzne divverzantske partizanske akcije so dvigale bojnega duha v gorenjskem prebivalstvu. Osvobodilno gibanje se je naglo širilo. Gorenjska je za december 1941 pripravljala novo vstajo. Jeseniški delavci in partizani Polde Stražisar, Stane Bokal, France Konobelj in

Ivan Vovk so bili organizatorji decembrske vstaje v Gornjesavski dolini in v bohinjko-blejskem kotu. Težak poraz Nemcev v Rovtjih pod Mladim vrhom, ki je sprožil decembrsko vstajo in jih dajal moralno moč, se je naglo razširil po vsej Gorenjski. Na Dovjah se je formirala Triglavska četa, na Gorjušah Prešernov bataljon. Plamen te vstaje je popolnoma dezorganiziral nemško obrambo in Nemci so bili primorani opustiti nekatere svoje postojanke in se koncentrirati v večjih krajih. V naglici so pripravili načrt za obsežno ofenzivo, imenovano »Großeinsatz«. Močne nemške sile so prihajale na Gorenjsko. Vse šole in nekdanji kulturni in drugi društveni domovi so se spremenili v nemške kasarne. Z ofenzivo »Großeinsatz«, ki je trajala od stede decembra 1941 do 5. marca 1942 so hoteli streti partizanstvo na Gorenjskem. Toda vse sovražnikove začetne akcije so bile odbite. Ti boji so našli svoj višek v znani partizanski dražgoški epopeji januarja 1942.

Konec marca 1942 je padel narodni heroj Stane Zagar. Nemci so njegovo smrt razglašali kot uničenje gorenjskega partizanstva. Toda še druge težke izgube so doletele partizanstvo v tem letu. Aprila so junaško umrli skojevci v Okrogelski jami blizu Kranja, avgusta je padel komandant Gorenjskega odreda, jeseniški delavec Polde Stražisar, septembra pa je gorenjsko partizanstvo utrpelo svojo drugo največjo izgubo z junaško smrtno komandanta Gorenjske grupe odredov narodnega heroja J. Gregoriča, dober mesec kasneje pa je bil ranjen in je zaradi posledic ran umrl še politkomisar Gorenjske grupe Lojze Keba-Stefan. Ne samo težke izgube, ki jih je utrpelo gorenjsko partizanstvo, tudi strahotni nemški teror v najbolj krvavem in najbolj grozotnem letu narodnoosvobodilnega boja na Gorenjskem, je redčič vrste najboljših in najbolj polžrtvovalnih terenskih delavcev tudi v dolini in zmanjševal udarno moč gorenjskega partizanstva. Šele leta 1943 se je gorenjsko partizanstvo opomoglo od težkih udarcev. Julija 1943 so gorenjski partizani ustanovili Prešernovo brigado, ki se je proslavila v bojih na Gorenjskem, Dolenjskem, Primorskem in Notranjskem, dokler ni 1. maja 1945 osvobodila Gorice in s to zmago zaključila svojo slavno pot.

Kakšen je bil doprinos jeseniškega delavstva v osvobodilnem boju v letih 1941—1945 najbolje pove dejstvo, da je od stalaža tik pred vojno zaposlenega delavstva v jeseniški železarni žrtvoval vsak deveti delavec svoje življenje za svobodo delavskega razreda in slovenskega delovnega ljudstva. Jeseniški delavci so se borili ne samo v gorenjskih partizanskih enotah, marveč tudi v partizanskih enotah na Koroškem, Primorskem in Dolenjskem, v srbskih proletarskih enotah in v prekomorskih brigadah, pa tudi v partizanskih enotah v drugih državah. Vsa vojna leta je ilegalno delovala tudi organizacija v tovarni, sabotalna je proizvedla in materialno podpirala osvobodilni boj. Organizacija Delavske enotnosti je dne 3. maja 1945 prevzela tovarno v svoje roke in poskrbela, da sovražnik pri umiku tovarne ni uničil. Tudi to je bil pomemben uspeh jeseniškega delavstva, ki se je potlej lotilo obnove in izgradnje svoje delavske domovine.

Miha Klinar

Bili so časi, ko je bilo delo trpljenje in boj za skromen obstoj. Danes pa je delo cenjeno bolj kot vse druge vrednote in proizvajalec je postal svoboden oblikovalec svojega življenja in vse naše domovine. — Motiv iz jeseniške železarne.

aretaciji našla pri njem, je potem aretirala še Franceta Ravnika in oba postavila pred sodišče. Razprava Ciril Košir-France Ravnik je prva sodna razprava proti jeseniškim komunistom. »Obtožnica sta se dobro branila in sta bila v začetku leta 1922 izpuščena na svobodo in nadaljevala s svojim partijskim delovanjem.

Leta 1923 je prineslo ustanovitev Neodvisne delavske partije Jugoslavije. Jeseniški in javovniški komunisti so ustanovili njeni krajevni politični organizaciji tudi na Jesenicah in Javorniku, septembra istega leta pa ustanovili tudi krajevni strokovni organizaciji. Kljub stalnim šikanam s

ga utrpelo delavstvo. Prav tako so ti voditelji naselili podjetju, ki je zaradi lastnih dobičarskih interesov v času, ko se je konjunktura železa zopet začela, zavlačevalo sklenitev nove kolektivne pogodbe vse leto 1933, kar je zado stovalo, da je delavstvo te lažne voditelje spregledalo in mimo njih v začetku leta 1934 na pobudo komunistov demonstrativno ustavilo stroje in poslalo k ravnateljsstvu KID delegacijo z zahtevom, da se nova kolektivna pogodba sklene takoj, ker bi se v nasprotnem primeru moralo zateči k stavki. Tako je bila kolektivna pogodba podpisana že naslednji dan. Namesto da bi bili »voditelji« zado-

Izboljššan gmotni položaj bivših borcev in invalidov NOV

- Zvezni izvršni svet je sprejel precej ukrepov glede gmotne in socialne zaščite borcev in invalidov narodnoosvobodilne vojske. Tako so nedavno tega sprejeli spremembo zakona o invalidskem zavarovanju, medtem ko nekateri sekretariat izvršnega sveta pripravljajo nove predpise, ki bodo rešili precej aktualnih problemov bivših borcev.

V spremembi in dopolnili Zakona o invalidskem zavarovanju je govora o posebnem dodatku na osebne dohodke borcev (z 10 do 15-letno delovno dobo), ki so stopili v narodnoosvobodilno vojsko do 9. septembra 1943. leta, ali pa so sodelovali v španski državljanski vojni. Veliko borcev ni dovolj strokovno usposobljenih, zato imajo majhne osebne prejemke, pa bi se radi upokojili in s tem izkoristili ugodnosti 73. člena Zakona o invalidskem zavarovanju. (Njihovi osebni dohodki so namreč nižji od predvidene pokojnine.) Ta pojav je v nasprotju z našimi načeli, naj bi bivši borci še naprej opravičljivi delo, le če so dovolj zdravi. Zato so tudi uvedli poseben dodatek, ki ga borci prejemajo dokler so v delovnem razmerju.

Po novih predpisih se ta dodatek določa v višini odstotka razlike med rednim osebnim prejemkom in osebnim dohodkom 10. plačilnega razreda, določenim z Zakonom o javnih uslužbenih. Za borce, ki so od 1941. leta sodelovali v NOV in španski držav-

ljanski vojski bo dodatek enak stoo odstotni razliki, za borce, ki so bili v NOV od 1942. leta 90 %, a za borce, ki so v NOV sodelovali od 1943. leta, bo dodatek znašal 80 % te razlike. Pri obračunavanju višine tega dodatka bodo kot osnovo za redne osebne dohodke upoštevali pri javnih uslužbenih položajno plačo, pri delavcih gospodarskih organizacij tarifno postavko, pri drugih ljudeh pa mesečni osebni dohodek z vsemi dodatki, ki so jih upravičenci prejeli za delo v določenem delovnem času. Če ima zavarovanec pravico do družinske pokojnine, potem bodo pripisali del te pokojnine, ki jo prejema zavarovanec, ko je v delovnem razmerju, rednemu osebnemu dohodku. Pri izračunavanju dohodka so vzeli za osnovo tarifno postavko zavoljo tega, da bi delavce še naprej vzpodbujali k storilnosti dela. Upravičenci bodo dodatek prejemali ne glede na višino ustvarjenega dohodka. Borci tega dodatka ne bodo več imeli takrat, ko bodo izgubili pravico do pokojnine. Do te ugodnosti niso upravičeni tisti ljudje, ki uživajo osebno in invalidsko pokojnino, ko so v delovnem razmerju. Te pravice bodo borci lahko uveljavili pri okrajnih zavodih za socialno zavarovanje. Če bodo predložili svoj zahtevek do 16. januarja prihodnjega leta, bodo dodatek pričeli izplačevati že s 1. avgustom letos, sicer bodo prejemali dodatek šele od prvega dne vsakega prihodnjega meseca, ko bodo upravičenci uveljavili to ugodnost.

V novih določilih zakona so razširjene pravice glede pokojnine družin in žrtev fašističnega terorja. Te pravice imajo družine oseb umrlih in padlih v narodnoosvobodilni vojni, v španski državljanski vojni, družine oseb, ki so padli kot pripadniki jugoslovanske vojske med vojevanjem s sovražnikom od 6. do 17. aprila 1941. leta, družinam oseb, ki so umrle zaradi posledic bolezni in ran, ki so jih dobili v narodnoosvobodilni vojni in španski državljanski vojni ter v vojni v mesecu aprilu 1941. leta ali pa so umrli zavoljo poškodb in bolezni v zaporih, taboriščih in na begu.

To pravico svojci lahko uveljavijo, če so borci umrli do konca tistega leta, ko se je vojna končala. To pokojnino lahko po določilih tega zakona prejmejo družine ljudi, ki so jih ubili okupatorji ali njihovi pomagači, oziroma so umrli v zaporih, koncentracijskih taboriščih, ujetništvu in internaciji. Zdaj lahko uveljavijo te ugodnosti torej vse žrtve fašističnega terorja, kar prej ni bilo točno določeno. Poudarili bi še, da te pravice lahko uveljavijo družine le takrat, če so bile osebe (o katerih je govora v tem zakonu) preden so pričele sodelovati v NOV v delovnem razmerju.

ZDRAVLJENJE BIVŠIH BORCEV

V zveznem izvršnem svetu proučujejo možnost, da bi povečali invalidnino vojaškim vojnim invalidom. Pripravljajo načrt Zakona o vojaških vojnih invalidih tako, da bi v povprečju povečali osebno invalidnino po grupah za okoli 53 %. Na septembrski seji Zveznega izvršnega sveta bodo obravnavali načrt tega zakona ter pogoje, po katerih naj bi invalidi prejeli ta dodatek. Sekretariat za socialno politiko in komunalna vprašanja, Sekretariat za zdravstvo Zveznega izvršnega sveta bosta skupaj z Zvezo borcev in Zvezo vojaških vojnih invalidov proučila možnosti, katere ustanove naj bi uredili za zdravljenje nekaterih vojnih invalidov z delovno terapijo. Oba sekretariata bosta razpravljala tudi o tem, da bodo v bližini bolnic ustanovili manjše ustanove, ki bi v njih zdravili invalide.

Zvezni izvršni svet je tudi sklenil naj republiški izvršni svet posvetijo veliko skrb reševanju stanovanjskega problema bivših borcev, upokojenih častnikov in invalidov, ki niso v delovnem razmerju. Imenovali so tudi zvezno komisijo, ki naj bi se ukvarjala s tem vprašanjem.

Republiški izvršni svet bodo pričeli obravnavati materialne probleme starejših borcev NOV, ki zavoljo upravičenih vzrokov niso v delovnem razmerju in se tudi ne morejo zdraviti v delovno terapijo. Zdaj pripravljajo o tem, da bi z ukrepi izboljšali njihov gmotni položaj in jim dali stalne mesečne prejemke. Tudi pripravljajo načrt zakona o mirodnobnih vojaških invalidih, ki bodo z njim rešili precej problemov teh invalidov.

V Hrastniku so delavce menda poslednjič pregledali 1956. leta, v zadnjem času pa so se zadovoljili se z rentgenskimi pregledi, čeprav je med njimi precejšnje število obolenj za tuberkulozo in drugih bolezni.

KAJ STORITI...

Kako v Zagorju in Hrastniku ugotavljajo in preprečujejo vzroke obolenj

Poročevalec je zapisal: »V Zagorju in Hrastniku je precejšnje število obolenj tuberkuloze. Na minuli skupščini Ukrajnega zavoda za socialno zavarovanje je neki delegat predlagal, naj bi dali veliko sredstev za okrevanje delavcev v teh krajih. Njegovega predloga niso v celoti sprejeli, ker so sodili, naj bi v Zagorju in Hrastniku zlasti boljše uredili zdravstveno preventivno službo.«

Tu je poročevalec zaključil poročilo. Ni navedel, kje so glavne slabosti zdravstvene službe v teh krajih — čeprav ljudje že dolgo časa tarnajo, da je treba tud nekaj storiti, da ne bo prepozno... Kakšne so torej te stvari?

V obeh zdravstvenih domovih v Zagorju in Hrastniku nimajo na razpolago podatkov in analiz glede zdravstvenega stanja prebivalcev. Te podatke, ki so jih zbirali na nekdanji higienski postaji v Trbovljah, pa uprave zdravstvenih domov doslej še niso utegnile poiskati. Ali ni prav to hudo napak? Saj bi morali na tej osnovi zdravstveni delavci proučevati zdravstvene in socialne

probleme ljudi. Če bi imeli na razpolago podatke, bi lahko ugotavljali vzroke obolenj in jih preprečevali. Sicer pa je v Zagorju in Hrastniku zdravstvena preventivna služba zelo slaba. V zdravstvenem domu v Hrastniku niti ne vedo, koliko denarja je prispeval občinski ljudski odbor za preventivno dejavnost. V spodnjem delu Hrastnika so uredili ambulanto. Zanj sta Kemična tovarna in Steklarna prispevali veliko sredstev. Toda tam zdaj ni prave obratne ambulante. Zdravnik sicer na teden obiškuje ogrožene delovna področja, vendar o tem ne vodi nobenega dnevnika. V Steklarni so delavce poslednjič pregledali 1956. leta, v zadnjem času pa so se zadovoljili z rentgenskimi pregledi. V Zagorju položaj ni dosti boljši. Tudi tu je rudniška uprava na »Kisovcu« prispevala precej sredstev za ureditev obratne ambulante. V njej pa se ne ukvarjajo s preventivno zaščito in ne vodijo evidenc o delovnih mestih. Rudarje sprejemajo na delo, ne da bi jih rentgensko pregledali. Nič kaj zglodeno delo te ambulante pa bi ponazorili s tem primerom: Rudarjem, ki so bili rojeni 1910. leta so nedavno poslali vabila, na se udeležijo zdravniškega pregleda. Te ljudi so na pregledu le vprašali, katere bolezni so preboleli. Na podlagi potrdil, ki so jih rudarji prinesli s seboj, so v obratni ambulanti določevali diagnozo bolezni. (Če so v rudniku hoteli upokojiti stare in onemogle rudarje, ki niso mogli več v jami opravljati težkega dela, potem bi lahko izbrali drugo, boljše pot. Rudarji pa so imeli občutek, da se jih hočejo na upravi znebiti, ne pa — da odhajajo v zaslužni pokoj.)

V zakonu o obratnih ambulantah, ki je izšel 1955. leta, so podrobno določene naloge obratnih ambulanz. Zdravstveni delavci naj bi v njih opravljali zdravstveno-preventivno službo, higiensko nadzorstvo v gospodarskih organizacijah, proučevali naj bi prehrano delavcev, vzroke obolenj, ki so v zvezi z delovnimi pogoji podjetja. Zdravstveni delavci naj bi tudi poročali upravi obrata o svojem delu. Oblika preventivne dejavnosti obratnih ambulanz naj bi postale posvetovalnice za delavce. V njih bi delavci iskali nasvete, ki zadevajo probleme zdravstvene in socialne zaščite, zaposlitve in pogojev delovnih mest. Zdravnik naj bi v posvetovalnici svetoval mojstrom in drugim vodečim ljudem pod-

jetja glede vprašanj, ki smo jih tu že navedli. Na takih posvetovalnih bi zdravstveni delavci zbirali dragocene podatke o nekaterih slabostih podjetja, da bi tako pozneje predlagali ukrepe, ki bi z njimi izboljšali zdravstveno stanje delavcev. To je torej bistvo dela obratnih ambulanz, ki ga v Zagorju in Hrastniku zelo slabo razumejo. Zelo čudno se nam zdi, zakaj uprave in delavski sveti tistih kolektivov, ki so dali denar za opremo obratnih ambulanz, ne naredijo ničesar, da bi delo v njih izboljšali. Podatki namreč kažejo, da so v tistih podjetjih, kjer so obratne ambulante z njimi sodelovale, dosegli dobre uspehe. Kot primer bi navedli tovarno Litostroj in podjetje »Kamnik« v Kamniku. V tem podjetju so uspeli znižati število poklicnih obolenj od 68 % v 1957 letu na 17 % lani.

V zdravstvenih domovih pa bi morali še posebej obravnavati podatke o obolenjih delavcev in predlagati posameznim kolektivom, obratnim ambulanzam, sanitarnim inšpektorjem, političnim organizacijam ukrepe, kako bi izboljšali zaščito delavcev. Torej gre za enovitost zdravstvene službe v občini. V Zagorju pa ambulanta v Kisovcu ni organično vezana na zdravstveni dom. Odnosi med obema ustanovama niso dobri. Menda je Svet za zdravstvo občinskega ljudskega odbora že predlagal, naj bi sklicali strokovni kolegij obeh ustanov. Vendar pa je ostalo le pri besedah. Zavoljo nekakšne osebne prizadetosti zdravstvenih delavcev v obeh ustanovah rudnik ni poslal ljudi, ki so se prvič zaposlili, na rentgenski pregled, četudi imajo v Zagorju rentgenski aparat, in čeprav zakon o obratnih ambulanzah v 4. členu izrecno določa, da morajo v ambulanzah opraviti pregled tistih delavcev, ki se prvič zaposlijo.

Morda se zdi, da so v teh krajih hudi zdravstveni problemi zaradi tega, ker primanjkuje zdravstvenih delavcev (ta trditve bi lahko veljala le za srednje in nižje strokovno usposobljene zdravstvene delavce). V Zagorju in Hrastniku pa imajo dovolj zdravnikov. Toda nekateri med njimi ne morejo dobro opravljati svojih dolžnosti, ker se strokovno izpopolnjujejo v drugih bolnišnicah. Občinski ljudski odbor v Zagorju, pa tudi v Hrastniku, daje veliko sredstev za zdravstvo. Tudi prejemki zdravstvenih delavcev v teh krajih niso majhni. Zato bi pričakovali, da ta sredstva ne bodo porabili zaman. Toda, če v zdravstvenem domu ne opravljajo preventivnega dela zato, ker zdravniki ne morejo opravljati svojih dolžnosti, potem bi kazalo zaposliti nove zdravstvene delavce, te pa, ki zdaj delajo v Hrastniku in Zagorju, pa naj bi poslali v tiste zdravstvene ustanove, kjer bi se lahko strokovno izpopolnjevali, tako da ne bi trpela zdravstvena služba.

Če je v teh krajih precejšnje število obolenj za tuberkulozo in drugih bolezni, potem naj bi sveti za zdravstvo občinskih ljudskih odborov in upravni odbor teh ustanov večkrat razpravljali, kakaj v zdravstvenih domovih ne izvajajo preventivne službe. Prav gotovo bi z načrtnim izvajanjem zdravstvene zaščite lahko v Zagorju in Hrastniku veliko storili, tako da poročevalec čez nekaj let ne bo mogel več zapisati, da so na skupščini Zavoda za socialno zavarovanje ugotavljali, da je veliko obolenj za tuberkulozo v Hrastniku in Zagorju. B. N.

ZDRAVNIK V DELAVNICI

Umivanje rok med delom in po njem

Število kožnih bolezni v nekaterih panogah, kakršni sta na primer kovinska in kemična, zavzema tretjino ali celo polovico vseh poklicnih bolezni. Čistoča je najvažnejši ukrep proti temu, zlasti čistoča rok. Če se umazanja ne zagrizje pregloboko v kožo, si lahko umijemo roke z milom v topli vodi, z neškodljivo pasto ali s ščetko za roke. Topla voda je za umivanje rok vedno bistvenega pomena. Pri umivanju rok se izogibajmo kaljavega mila v obliki prahu ali paste, ker škoduje koži, če da uporabljamo pogosteje. Izogibati se je treba tudi raznih mehanskih sredstev, ki dražijo ali drgnejo kožo (pesek in marmornih prašek, pa tudi vseh drugih sredstev in mila, ki ga izdelujejo iz njih in jih uporabljamo za čiščenje poda ali lesene opreme. Takšna sredstva smemo uporabiti le izjemoma, vendar tudi takrat le zato, da odstranimo umazanijo, ki je prodrla v kožo. Če si roke umazamo z mazivi (s strojnimi oljem ali s tehničnimi mazivi), jih najprej dobro odrgnemo z žaganjem, z gline ali s šamotno moko, šele potem si jih umijemo v mlakni vodi. Nato si je treba roke umiti v topli vodi z milom ali s kako pasto za čiščenje rok.

Roke, ki si jih umazamo s proizvodnim materialom, ki se naglo suši in prodre v kožo (razni laki, politure, lepila, kit, hladni lele), kataran, trdni in suhi proizvodi katranskih olj ter masne barve), si moramo umiti drugače, ker se te snovi ne mečkajo v vodi.

V takih primerih uporabljamo špirit, alkohol in bencin, torej snovi, v katerih se topijo gumi in vse smole. Te snovi pa smemo uporabiti le za mehčanje umazanih mest na koži. Čisto krpico namočimo v te snovi in z njo mažemo po madežih. Vedeti je namreč treba, da so vsa topla nevarna in koži škodljiva, zato jih ne gre uporabljati neposredno za umivanje rok.

Prav tako si rok ne smemo umivati s terpentinovim oljem in z njegovimi nadomestki, tudi ne z bencolom, toluolom, ksilolom, tetralinom in z dekalinom, ker vsa ta sredstva poškodujejo kožo.

Zato je najbolje, če si umazajmo, ki se nabere na rokah in se naglo suši, takoj obrišemo, še preden se snovi posušijo in prodre v kožo.

Pri uporabi topli, s katerimi mehčamo umazane lise, ne smemo pozabiti, da so skoraj vsa topla lahko vnetljiva in da lahko nastane požar.

Če si roke pogosto čistimo in drgnemo z močnimi kemičnimi sredstvi in z organskimi toplili, se koža preveč posuši, ker ji ta sredstva jemljejo potrebno maščobo. Zato postane hrapava.

Na delovnih mestih, kjer si pogosto umazamo roke s snovmi, ki jih je težko odstraniti, si lahko po možnosti pomagamo s tem, da delavci nataknejo ustrezne rokavice, poprej pa si roke natrejo s lojcemem.

dr. D. Stambuk

Kolektiv se pridružuje čestitkam za občinski praznik 1. avgust in želi vsem občanom še mnogo delovnih zmag.

KRANJSKO GRADBENO PODJETJE
Kranj

UTENSILJI V PREMISLEK

Občasne obratne nezgode

so tudi posledica le občasne skrbi za varnost

Ko smo nedavno tega v ljubljanskem podjetju »Utensilija« spraševali, kako je pri njih s higiensko in tehnično zaščito dela ter nezgodami, so nam povedali, da se pripetijo v njihovem kolektivu le manjše delovne nezgode. Lani se je ponesrečilo 75, letos v prvem polletju pa 38 delavcev. Navedli so še, da so te nezgode takšne, da jim ne moremo pripisati večjega pomena. Toda ob teh ugotovitvah pa bi zapisali tole:

V »Utensiliji« navajajo, da so se delavci ponesrečili, ker niso bili pri delu dovolj zbrani, oziroma niso uporabljali zaščitnih sredstev. Tudi sodijo, da tu podjetje ne more ničesar storiti, zlasti še zavoljo tega, ker so njihovi stroji zavarovani. V tem kolektivu (četravno je v njem okoli 400 delavcev) menda tudi zato nimajo varnostnega tehnička. (Toda navedli bi še podatek: V tovarni avtomobilov je bilo lani 24 %, v mariborski Metalni 21, v Utensiliji pa 19 % nesreč. Ta podjetja so sicer po svoji dejavnosti zelo različna, nezgode pa so povsod precejšnje. Tovarna Metalna sodi po težini dela med najnevarnejša podjetja pri nas, pa vendar je bilo v tem kolektivu lani le za 2 % več nesreč kot v ljubljanski Utensiliji.)

Kakšna pa je v kolektivu higiensko-tehnična zaščita dela? V okviru delavskega sveta deluje posebna komisija, ki na njej obravnavajo najbolj hude probleme varnosti pri delu. Ob nezgodah člani komisije zaslišujejo ponesrečenca in tiste delavce, ki so videli nesrečo. Nezgode vpisujejo v posebno knjigo. S tem so v glavnem problem tudi rešili. Predsednik komisije HTZ je preveč zaposlen z drugim delom v konstrukcijskem oddelku podjetja, ne utegne, da bi podrobneje proučeval najbolj pogoste vzroke nezgod, da bi ugotavljal, na katerem delovnem mestu se je ponesrečilo največ ljudi. Tudi v podjetju nimajo dobrega pregleda, kako raste število nezgod v posameznih mesečnih obdobjih.

Dejali smo že, da so se v »Utensiliji« pripetile le manjše nezgode. Tudi smo navedli, da so v podjetju prepričani, da so njihovi stroji dobro zavarovani. Lahko pa bi ugotovili, da je vsako leto največ nezgod pri stiskalnih strojih. Strokovnjaki so že večkrat razmišljali, kako bi delovna mesta bolj uredili in naprave zaščitili. Toda dalje od razmišljanja niso prišli. Gotovo je, da se bodo morali v podjetju odločiti, ali je bolj prav, da vsa vsako leto ponesreči pri stiskalnih napravah nekaj delavcev, oziroma ali ne kaže, da bi podjetje uredilo nezaščiten delovna mesta in če je potrebno, tudi zamenjalo zastarele stroje s sodobnimi avtomati.

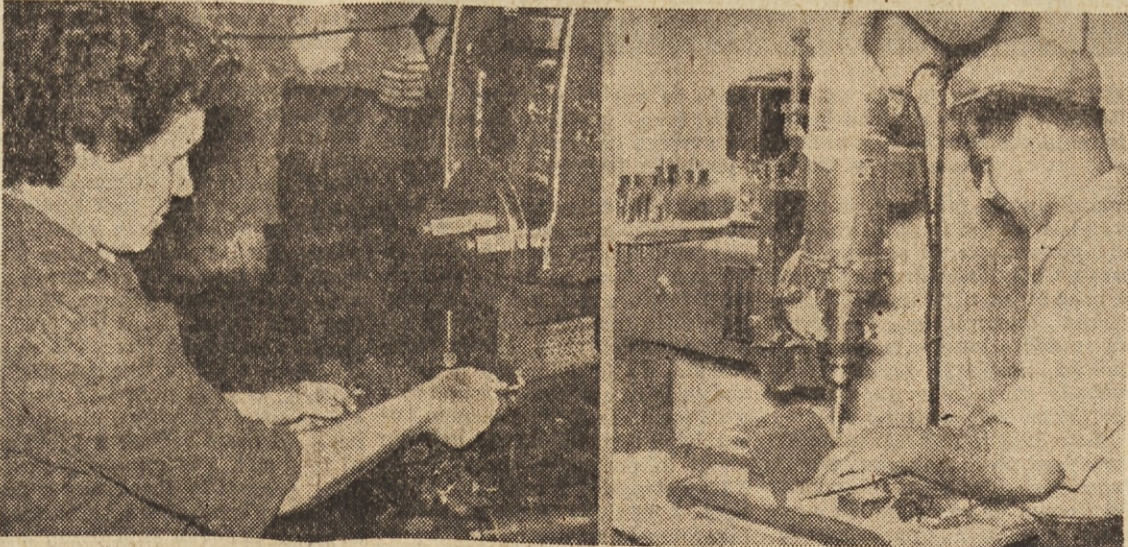
Pozimi se ponesreči veliko transportnih delavcev. Če število teh nesreč raste, potem naj bi mislili na zaščito. Veliko nezgod se v Utensiliji pripeti zaradi vbodljajev z žico. Le čemu ne bi na nevarnih delovnih mestih uvedli zaščitnih sredstev.

In naposled, če nesreče rastejo zavoljo tega, ker so delavci

pri delu neprevidni, potem naj bi tudi mojstri v oddelkih bolj izvajali varnostno vzgojo (menda je zelo koristno, če so na delovnih mestih tiskana navodila, ki delavca opozarjajo na delovno nevarnost). Če v oddelkih ne bi izvajali varnostnih predpisov, naj bi o tem razpravljali delavski svet in sprejel določene sklepe.

Vsega precejšnjega dela, ki zadeva higiensko in tehnično zaščito v podjetju, pa ne bodo mogli opraviti, če ne bodo zaposlili varnostnega tehnička, ki naj bi postal tehnični sodelavec komisije HTZ. Le-ta bi vodil tehnično in organizacijsko delo varnostne službe. Prav gotovo bi s tem, če bi zaposlili stalnega varnostnega tehnička, lahko precej izboljšali tehnično zaščito in zmanjšali število nezgod. Gotovo je, da se varnostni delavci lahko boljše posvetijo temu vprašanju, kot pa člani komisije HTZ, ki le na rednih ali pa izrednih sejah (torej občasno) obravnavajo varnostne probleme, pa zaradi tega in nezgod ne morejo doseči boljših uspehov.

N. Borštnar

V ljubljanskem podjetju »Utensilija« se je lani pripetilo 76 delovnih nezgod. V tovarni ugotavljajo, da je vsako leto največ nezgod pri stiskalnih napravah, ker nekateri med njimi niso najboljše zavarovane (slika levo). Vendar pa je v tem podjetju precej delovnih mest, kjer so dobro poskrbeli za delavčovo varnost (kar prikazuje slika na desni strani).

Sekundni kazalec je počasi postal sekundni, minuta je bila ura, ura čela večnost. France se je prestopal

motil Franceta, ko mu je pokazal na stolpec besedi: »Piše, da je lansko leto pobrala kuga samo v Srbiji

»Če se le ni kaj zataknilo? Kuge se ne bojim, z njo bomo na kratko opravili!»

»Kaj naj bi se zataknilo?«
Kaj? Možaka sta se enkrat pretehtala morebitne napdke, ki bi se lahko vrinile v njun posel. Temperatura in svetloba ju ne more izdati, prav tako ne nastilj, čeprav je vse troje najvažnejše za začetek! No, tu so še jajca, a ta so od dobrih, izbranih kokoši. Da se ni kaj pokvarilo v mehanizmu električne kolkje?! Ljudje v okolici bodo dejali, češ, saj so vedeli, da stroj ne more biti enak dobri kolkji in da s tistimi piščanci, pastorki, ne bo potemtakem nič.

Ljudje so radi nezaupljivi, zlasti do stvari, ki jih sicer žele. Na dnu srca vselej upajo v uspeh; toliko bolj ga žele, kolikor bolj zmajujejo z glavami. Prijetnejše je biti presenečen kot pa razočaran.

Tudi takrat so zmajevali, ko so jim na občini povedali, da bodo vojaki zapustili Neverke. Skladišča municije so bila v gmajni pod vasjo že pred vojsko in vaščani so nenehno živeli v strahu, da jih nesrečen primer ne požene v zrak. Med vojno so se lesketali na nebu lovci in spet so bili vaščani, ki so se križali po poljih in pričakovanju smrtonosnega rafala. Po vojni so se šele mirno vživeli v vojaško sosesčino; bila je to domača vojska, vaščani so imeli od nje mnoge koristi; vojaki so jim kdaj pa kdaj pomagali pri košnji, jim tovorili les, posojali konje... Toda kot čez noč je vojska odšla iz Neverk. Zidane hiše so zasaamevale na sedem sto hektarjih. Prehrojene steze je preraščala trava, na senožeji je legla otožna tišina, ki so jo preganjali le klici v brinju izgubljenih drozgov.

Potem so začeli prašiti po cesti avtomobil. Vse več avtomobilov! Prihajali so razni ljudje iz raznih krajev in si ogledovali zapuščino.

Neverčani so se spogledovali:
»Pravijo, da bo pri nas tovarna!«
»Kakšna neki! Kot vem, se industrija malo briga za arzenale. Pravijo, da niso primerni za nobeno reči!«

»Pa bo industrija! Tovarna piščancev bo pri nas, milijon piščancev na leto. Saj tako se govori!«

Novica je prestopila pragove domačij v Neverkah in Sušici, vzdramila je ljudi od Pivke pa do obeh Košan. Vedeli so povedati, da bo Poslovna zveza iz Ljubljane spreminila zapuščena vojaška skladišča v industrijsko vzrejalnice piščancev. Valilnicam in pitališčem bo pridružila še majhen obrat za izdelavo embalaže, tovarno krmil, štiri stanovanjske bloke (v Zalogu, kjer stoji valilnica že dve leti, so stanovanja uslužbencev še danes problem!), sezidali bodo skladišča in izpeljali industrijski tir. Popravili in uredili bodo star košanski vodovod, ki je zanemarjena dragocenost tega kraškega sveta. Skoraj bo oživilo vseh 53 zgradb, kolikor jih šteje arzenal.

Strokovnjaki, perutinarji, ki so si ogledali teren, so bili zadovoljni. Prostor je stisnjen v kotanje, porasel z gosto travo. Pred zimsko burjo ga varuje veriga kamnitih očiakov in štiti gozd dobro zaraščanih hrastov. Podnebje je kot naročeno za vzrejo kokoši; snega je preko leta malo ali nič, temperatura pa na leto le za kakšen teden zdrkne pod ničlo. Pogoji za vzrejo pohancev so malone boljši kot so v Beljah, naši doslej največji kokošji fermi v Jugoslaviji. No, če računati ne bodo iznenadili, bodo Neverke še večja ferma, samo da se začne proizvodnja.

Ob vseh teh pogovorih je vrelo med ljudmi, domačini! Vsi do enega so ta dan in to uro zamišljeno posedali in mirili svoje pričakovanje kot France in Tone v valilniškem prostoru.

Prvih tisoč jajc je bilo predstavljeno umetni kokli. Natanko preračunan čas je napovedoval malone minuto, ko mora prvi kljunček najaviti rojstvo.

V prostoru je bilo tiho. Enolično je vlekla svoj pitajen šum le električna peč in vajeno uho bi morda ujelo še tiktakanje budilke. Tone je že zdavnaj zložil svoj časnik in kot France — vlekel na ušesa.

Zdaj je nekaj škrtinilo v inkubatorju. Fanta sta se spogledala in kot domjenena stopila do okene. Priliskovala sta...

Spet! Zdaj je udarilo povsem razločno. Pravi v kotu se je prveemu trkanju odzvalo drugo, pa spet tretje, deseto, kdo bi jih preštel! Završalo je kot v čebeljem panju: skozi jajčne lupine so začeli siliti kljunčki in kar nenadoma je lovilo prve korake med strtimi lupinami — nešteto drobnih, rumenih kep.

»Povedal sem ti, zdaj vidiš! Francetov glas se je izgubil v šumu, trkanju in čukanju, toda Tone ga je lahko razbral iz ust in nasmejanih dobrotoljnih oči. Življenje je stopilo na prag! Življenje je v tem malem svetu prvih znaničev sto in sto tisočev!

Neverke! Konec letošnjega leta — 30.000 piščancev.
Konec drugega leta — 250.000! Leta 1961 — 1.000.000!

Cilje je zastavljen visoko. Neverke se mu bodo približevale, pazorno bodo prisluškovale utripu novih življenj, bedele nad njim in na pragu tega bodo vedno znova oživljale spomin na — prag svojega življenja.

D. K.

DUŠAN KRALJ

DELAVSKA ENOTNOST

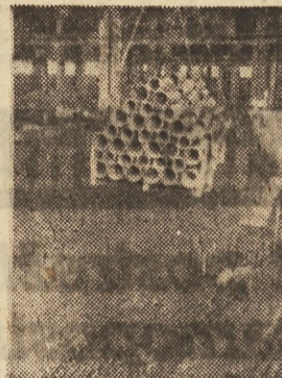
OD 24. DO 31. JULIJA

SEJEM ZA POTROŠNIKE

Od 31. julija do 10. avgusta bo v Kranju IX. gorenjski sejem. Letošnji sejem bo v znamenju turistične borze, ki letos prvič pričena s svojim delovanjem in na kateri bodo naša turistična podjetja prodajala in kupovala turistične usluge. Drugi del Gorenjskega sejma bo potrošniški. 70% podjetij, ki bodo razstavljala na sejmu, bo svoje izdelke tudi prodajalo. Ti izdelki so izključno za široko potrošnjo. Na sejmu bo letos sodelovalo 178 podjetij.

V sklopu sejma bo več samopostrežnih trgovin, Rdeči križ bo priredil razstavo brezalkoholnih pijač, ki jih bodo točili po znatno nižjih cenah kot v gostilni, Klub varnostnih tehnikov pa prireja razstavo »Varnost pri delu«. Med sejemom bo v Kranju tudi več športnih prireditev ter modna revija.

NOVE INVESTICIJE

Jugoslovanska investicijska banka, centrala za Slovenijo, je te dni odobrila sredstva za rekonstrukcijo nekaterih podjetij, ki imajo zastarele tehnološki postopek in izrabljeno opremo. Sredstva bodo v glavnem dotekala iz sproščene amortizacije.

Tovarna cementa in salonita v Anho- vum bo opravila najobsežnejšo rekonstrukcijo izmed vseh podjetij. Kaže, da bo

do naložbe znašala okoli milijardo 200 milijonov dinarjev.

Tovarna usnja v Kamniku bo rekonstruirala strojni park za dodelavo svinskega usnja. Za to obnovo bodo porabili 24 milijonov dinarjev. Po obnovi se bo proizvodnja svinskega usnja povečala za 12.330 kvadratnih metrov. Prav tako bo tudi tovarna usnja v Ljutomeru rekonstruirala nekaj svojih oddelkov.

Ljubljanska pivovarna bo porabila za rekonstrukcijo kleti in nabavo 40 aluminijastih tankov okoli 120 milijonov dinarjev. Z novimi napravami se bo proizvodnja piva povečala skoraj za 10 odstotkov.

Banka je tudi dovolila začetek graditve treh motelov. Prvi bo v Postojni in bo imel 46 ležišč, drugi bo v Kranjski gori in bo imel 82 ležišč, tretji pa blizu Otočca ob avtomobilski cesti Ljubljana—Zagreb (tudi 82 ležišč).

TOBAK V OKOLICI KARLOVCA

Lani so začeli v okolici Karlovca saditi tobak. Obrabil je kar dobro. Pravijo, da so poljedelci dobili iz enega katastralnega jutra, zasajenega s tobakom, povprečno več kot 150.000 dinarjev dohodka. Znana sorta tobaka »virginija« v teh krajih zelo dobro uspeva. Ker je to tobak, ki ga velike uporabljajo v domači industriji, prav tako pa je zaželen tudi na tujem tržišču, bo imela gojitev tobaka na tem območju prav gotovo velik gospodarski uspeh.

NOVA TOVARNA OBUTVE NA CETINJU

Na Cetinju gradijo novo tovarno za izdelovanje obutve. Menijo, da bo začela nova tovarna obratovati v začetku 1961. leta. Njena zmogljivost bo znašala 600.000 parov čevljev letno, v njej pa bo zaposlenih okoli 500 delavcev.

Pravijo, da bodo stroški za zgraditev in opremo tovarne znašali okoli pol milijarde dinarjev.

OBILNA LETINA SLIV V BIH

Po centni strokovnjakov in po poročilih iz posameznih okrajev pričakujejo v Bosni in Hercegovini izreden pridelek sliv. Računajo, da jih bodo pridelali okoli 20.000 vagonov. To je za 7000 vagonov več kot lani.

Največ sliv bodo posušili oziroma jih predelali v marmelado. Za sušenje tolikega pridelka bodo do obiranja sliv zgradili 31 velikih sušilnic z zmogljivostjo 600 vagonov.

Bosanska sliva pa slovijo tudi po svetu. Zato je uspelo izvoznim podjetjem, da so sklenili pogodbe za izvoz okrog 2000 vagonov svežih sliv.

Kokošji zarod, ki skrbi za naraščaj. Za kvaliteto jajc, pozneje piščancev, lančita red in čistoča. Farma menja peteline vsako leto, kokoši pa 70%, kar narekuje skrb za zdrav in odporen zarod.

po zatohlem prostoru. Pogledoval je proti težkim hrastovim zapahom in neprestano pogodnjaval. Nasprotno pa je Joža mirno sedel v kotu in prebrl star časnik.

»Tule pogledj! Joža je za hip za-

tri milijone kokoši! He, veš, koliko je to?»

»Pol milijarde, najmanj! France je zamahnil z roko kot da se ga to ne tiče. Pogledal je na uro in stisnil skozi zobe:

Industrija piščancev

Mnenja o industrijsko vzrejenih piščancih-pohancih v svetu so različna!

Tam, kjer odlikuje vzrejo in pitanje do potankosti dognana krmilna tehnika, oboja razvajan okus piščančevega mesa, češ, da je enak slani. To je seveda v Ameriki, deželi industrije! Nemara prav zato ostajajo ameriški piščanci v izloženih oknih evropskih trgovin, evropske gospodinjice pa raje segajo po nekoliko dražjem, toda boljsem naraščaju umetne koklje iz Danske. Dancem ni za presenetljive diagrame, ki v Ameriki prikazujejo z minimalno porabo krme maksimalen porast mesa; Dancij se zadovoljujejo v dobro kvalitete z evropskim povprečjem potrošnje krmilnih snovi. Njihov račun je: na tri kilogram krme kilogram prirasta žive teže! Bolgari se radi hvalijo z lepim rumenim mesom, ob tem pa previdno molčijo o malone deficitnem vzrejnem sistemu, kot tudi ne govore dosti francoski gurmani, ki na račun »nebeškega« okusa, krmijo svoje piščance z mlekom in orehi!

No, kakršnakoli so že mnenja o tej »industriji milijonskih rojstev«, nas vsekakor opozarjajo na prizadevanja perutinarjev v svetu, da bosta tehnika in industrija slej ko prej v popolnosti zamenjali prastaro kmečko vzrejo. Države okoli nas v pravcati dirki dosegajo uspehe. V tem tekmovanju je skrit ključ do razrešitve problema prehrane prebivalstva z mesom. V to tekmovalnje se očitno vključujejo tudi naši agronomi, katerih napovedi so razveseljive za domačega potrošnika.

CILJ — 5.000.000!

Poizkusna doba je minila. Razgovori in prepričevanja so zlomila oreh. Nekje — v Komendi — so začeli, obupali in opustili, pa spet prijeli in na kraju zabeležili uspeh; drugod — Podčetrtek — so zorali prvo brazdo brez težav in jim je bil začetni korak dobrodošla spodbuda! Na Kriškem gruntu — kmetijsko posestvo Pšata — že pridavajo nove kokošnjake, v katere bodo naselili bele in rjave plemenake kokoši, odlične jajčarice. Ob nenehni selekciji, ki veča proizvodnjo, napoveduje valilnica v Zalogu za naslednje leto pol milijona piščancev, od katerih jih bo zašlo na ljubljanski trg vsaj 100 tisoč.

Pred nami razgrinjajo svoje planske zadruge in poslovne zveze v Sloveniji:

Ljubljana	1.000.000
Nova Gorica	500.000
Koper	500.000
Celje	500.000
Murska Sobota	300.000
Maribor	200.000
Novo mesto	200.000
Kranj	200.000

To so načrti za leto 1960! Dosegljive, čeprav nekoliko visoke številke opravičujejo premišljeni načrti agronomskih tehnikov.

Po teh predvidevanjih bosta prišla na vsakega Slovenca malo več

in Mariboru. Tako bo imela perutinarska industrija dovolj botrov, ki jo bodo lahko pravočasno in v zadostnih količinah oskrbovali s potrebno krmo.

Investicije za organizacijo vzrejalnišče so pravzaprav neznatne ob primerjavi hitrega porasta proizvodnje in majhnih proizvodnih stroškov. V redkih primerih bodo kokošnjaki novi od temelja, v večjem številu pa bodo to preurejeni zapuščeni hlevi, stare graščine in razna neuporabna gospodarska poslopja. Notranjo opremo — od električnih kokelj pa do krmilnic — dobavljajo vzrejalnišča domača podjetja, ki so že začela izpopolnjevat svojo proizvodnjo.

Premišljevanje ob dejstvih, že znanih uspehih v industrializaciji perutinarstva pri nas in v svetu, kakor tudi ob perspektivnem načrtu Odbora zadrudnic Slovenije, ki je bil sestavljen konec preteklega meseca, nas tudi opozori na morebitno možnost pocenitve perutnine v do glednem času!

No, napovedi so vsekakor vzpodbudne za naše tržišče. Dodajmo jim še predvidevanja o vzreji goveje živine pri nas in že bomo nemara v popolnosti verjeli strokovnjaku, ki izjavlja, da bo v Jugoslaviji prihodnje leto toliko mesa, kolikor ga bomo hoteli! Da pa bo del te napovedi resničen, nas lahko v neki meri prepriča pogumen start perutinarske industrije, ki z njim ubija dve muhi: približuje »belo« meso potrošniku s pristopnejšo ceno in rešuje trenutno pomanjkanje drugih vrst mesa na domačem trgu.

SREČANJA NA TRŽIŠČU

Industrijska proizvodnja mesa je pri nas nova stvar. Začela se je v skromnem obsegu pri farmah, nadaljuje se z izkušnjami pri kmetijskih zadrugah in beleži svojo prihodnost v industriji. Ta prihodnost pa ima lahko najboljšega poroka le v premišljenih načrtih proizvodnje in prodaje, kar je nedvomno gospodarsko in smotno.

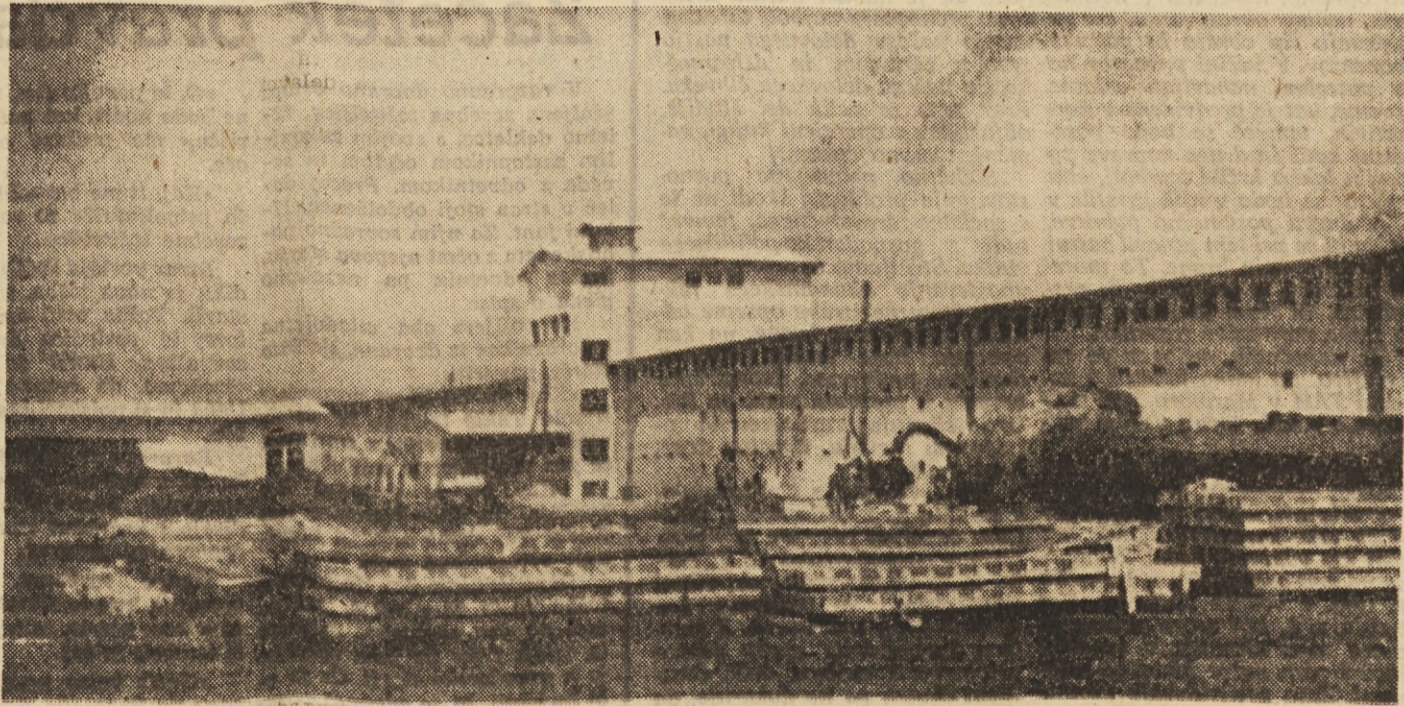
Piščanec potrebuje za vzrejo 60, najmanj 70 dni, da doseže predpisano težo. Poraba krme na 1 kg prirastka znaša pri primerni opremi in dobri oskrbi tudi 2,8 kg, ponekod seveda še zmerom 3,1 kg. Perutinarji na natezajo ta odnos, kar bi šlo seveda na škodo okusnosti mesa, pač pa uveljavljajo razmerje 3:1.

Tako se meso po okusu le malo razlikuje od doma vzrejenega piščanca. Vzrejalnišča namreč ne uporabljajo v zadnjih tednih krmiljenja razne vitaminske sestave in ribjo moko, pač pa v večji meri le takšno hrano, ki vpliva bolj na okusnost kot pa na hitrejšo rast.

Tovarnam močnih krmil se bosta kmalu pridružili še dve — v Ptuj

Pojasnilo

Pripis k reportaži — Razglednice ob našem morju — objavljene v predzadnji številki našega glasila: gradbeno podjetje, ki z zakasnitvijo dograjuje »bungalove« v Ankaranu, je »1. maj« iz Kopra in ne Gradis, kot v nespo razumu navaja avtor članka.

Kokošja farma v Zalogu. Veterinarski predpisi ne dovoljujejo vstopa v valilnico mnogim obiskovalcem, saj je boj proti raznim obollostim pri reji perutnine prva in najpomembnejša skrb pri industrijski vzreji piščancev.

Pomembne malenkosti

Za vroče in hladne dni dobiš pri nas že zelo lepe vrste blaga. In tudi kakovostno. Seveda sta lepota in kakovostna lestvica še zelo dolgi in stoje nekatere stvari, da tudi na gornjih jih ne manjka. Na srečo pa je dolga tudi lestvica estetskega čuta in poznavanja blaga pri potrošnikih. In tako tudi tiste tovarne, ki stojijo na prvih klinih, še lahko dihaajo. Toda...

Toda mariborska tekstilna tovarna že zaščiti blago proti mehkanku in krčenju, tudi novi tekstilni kombinat v Spiku je nabavil stroje za sanforiziranje zoper krčenje blaga. Tovarna Novoteks v Novem mestu in tekstilna tovarna Bača bosta v kratkem dobili nove stroje za boljše plemenitenje blaga. Več drugih tovarn je začelo proizvajati polkamgarne, tako da ne bomo več dolgo vezani skoraj izključno na uvoz. Po trgovinah se že dobijo domači moherji in velurji, ki smo jih lani samo uvažali. Tovarna Metka v Celju v kvaliteti in vzorcih tekmuje z renomiranimi inozemskimi podjetji. Tovarna Majšperk poizkusno proizvaja blago iz prave kamelje dlake. Se in še bi lah-

ko naštevali, kako si skušajo domače tekstilne tovarne z uporabo novih tvoriv in z uvajanjem novih vezav zagotoviti tržišče in prihraniti devize za razne komplicirane izdelke, ki jih še ne proizvajamo doma.

DRUGA PESEM

Če si daš delati obleko ali plašč, pa tudi za posteljino in osebno perilo, potrebuješ seveda razen sukanca še drugi pribor: gumba, ščitne trakove, trakove za naramnice, elastiko, zadrga, včasih pa tudi galun in krpince. Z vsemi temi reči pa je precej težje kakor s tekstilnim blagom. Ščitni trakovi so rekla ponikalnica. Zdaj jih dobiš, čez nekaj dni pa zaman obrežeš vse trgovine. Proizvajajo jih namreč samo tovarna »Nada Dimič«, drugače pa smo vezani na uvoz. Moški pa hodijo večinoma v dolgih hlačah, razen tega se ščitni trakovi prej strgajo kakor blago in jih je treba menjavati.

Uvozniki se izgovarjajo na pomanjkanje deviz, če jim kdo očita, da tega traku premalo uvozijo. Isti izgovor uporabljajo, če hočeš vedeti, zakaj na primer ni 16, 20 in 22-centimetrovskih zadr-

g v raznih barvah, zlasti pa ne belih, ki jih gre v poletnih mesecih največ. Primanjkuje seveda tudi deljivih zadr za vetrne jopiče, ki so tudi pri nas vedno bolj priljubljeno športno oblačilo. Veliko laže dobiš na primer široke zadrga za čevlje in aktovke. Seveda ravno tako uvožene. (!)

Podobne težave so z damastnimi trakovi za naramnice pri ženskem perilu. V ljubljanskem »Tromostovju« je belih zmanjkalo že sredi maja. Sicer so jih poskušali nabaviti, toda grobsisti jih nimajo na zalogi. Manjka tudi razne elastike. Po štiri in šestmilimetrskih zaman sprašuješ, dvocentimetrsko pa tudi zelo težko dobiš.

Se teže pa je razumeti, kako da ni raznih gumbov, ki jih proizvajajo več domačih tovarn. Belih in rumenih, ki so trenutno eden najbolj upoštevanih modnih okraskov, si ne moreš omisliti. Zdi se, da so te tovarne veliko manj prizadevne kot tekstilne, ker se pač konkurenca še ni zaostrila in ker jih uvoz ne sili v popestritev asortimenta in k pozornejšemu prisluskovanju potrošnikovim potrebam in željam.

Kronične težave so tudi s čipkami. Umetne čipke tovarne »Nada Dimič« so sicer zelo lepe, toda uporabne samo za osebno perilo, redkokdaj pa dobiš lepe čipke za posteljino perilo. Tovarna »Rašica« jih žal ne proizvaja dovolj, izdelki drugih tovarn pa so nekam grobi. Na žalost jih tudi uvozimo tako malo, da trgovina ne more biti zmerom založena z njimi. Tako smo prisiljeni čakati ali pa se zadovoljiti s sicer trpežnimi, zato pa nelepimi izdelki.

Marsikateri težave ne bi bilo, če bi se povečala zmogljivost domačih tovarn, oziroma če bi zgradili nekaj novih. Morda bi nas že novi tekstilni kombinati lahko oskrbovali tudi s temi drobnimi a pomembnimi pripomočki, brez katerih si ne moremo več zamišljati sodobnega oblačenja.

Po perspektivnem načrtu bomo do 1966. leta vložili v razvoj tekstilne proizvodnje 98 milijard in povečali kapaciteto na posameznika od 3,2 kg v letu 1956 na 4,5 kg v letu 1961 in na 6,3 kg v

»Na, pol kile marelic si vsaj na dopustu lahko privoščiš!«

Ne vzgajajmo »beračev«

Marsikateri atek ali mamica kupi že svojemu cibabanu hranilnik in ob določenih priložnostih spušča vanj drobiž ali celo bankovce. Tudi sorodniki in znanci so taktni in dajo svoj obolus premišljeno nastavljenemu hranilniku. Ob kakšnih priložnostih? Ob obisku (nekoč so bili vajeni puščit v cerkvah); ko očka ali mamica dobi plačo (mar jima ne bi lahko pripravili drugi družin-

kruha in drugih potrebščin, za dobro spričevalo itd. Do prisluzenega denarja bodo tudi starši imeli vse drugačno spoštovanje in si ga ne bodo »izposojali«. Potem mamice ne bodo več razočarane, kakor je bila morda samo ona, ko ji je petletni sinko dejal: »Kaj pojdi na Bokalce, samo tisočak mi prej vrni, ki si si ga izposodila iz hranilnika.«

Poznam družino s sinom edincom. Oba starša dobro zaslužita. Pred leti se je obče dogovoril s sinom, da bo staršem čistil čevlje, za to pa bo dobival 300 dinarjev mesečne »plače«. Vsaka tri leta mu je nagrado zvišal, tako, da prejema sedaj kot 18-letni fant vsak mesec 1000 dinarjev za svo-

je osebne potrebe. Kljub temu si je fant vseskozi s »plačo« nakupoval šolske potrebščine in je postal točen obračun, kadar mu je zmanjkalo denarja. Že več let sodeluje pri ekonomskih načrtih družine, ki mu za izredne uspehe pri delu in študiju daje tudi izredne nagrade. Fant ni skopuh, marveč gospodaren in često zelo občutljiv za težave drugih.

Ali ne bi poskusili tudi vi tako? Vzgojili bi boste pomočnika pri delu, družiba pa bo pridobila gospodarnega državljana, ki ne bo zadovoljeval svojih želja preko svojih finančnih zmogljivosti. Le vzgojni in kazensko poboljševalni zavodi bodo morda izgubili nekaj poznejših klientov.

J. Jankovič

O ljudeh, ki vedrijo in oblačijo

Dvanajst nas je čakalo nanj. Od petih popoldne do pol šestih. Njegova pomočnica, prikupno in prijazno dekle, nas je zaman mirila z obljubo, da bo zdaj zdaj prišel.

»Meni odrgajo pri plači, če zamujam,« je rekla delavka z otrokom in naročju, ki se je od dolgočasnja vsake toliko časa spustil v jok.

»Njemu pa ne bodo, saj tako nima kaj početi. Tele tri kile mesa bo prodal, kot bi mignil, potem bo dal pa roke v zep,« je žolčno pripomnil starejši suhljat mož, ki je vztrajno bobnal s prsti po pultu.

»Mesarji so zdaj na konju,« je rekla druga, »zvedela sem, da je neko ljubljansko mesno podjetje računalo nekemu ho-

telu govedino po 400 dinarjev, ki je drugače po 340 dinarjev, teletino pa po 450 dinarjev, kosti, goveje in telečje pa kar povprek po 350 dinarjev. Ko se je direktor hotela pritožiti nad računom, mu je komercialni direktor mesnega podjetja odgovoril, da bodo račun popravili, samo po meso naj ne pridejo nikoli več k njim. Delajo, kar hočejo.«

Drugi smo glasno ali tiho pritrdjevali.

Ob pol šestih je le prišel. Z velikim mesarskim cekarjem v roki (najbrž je bil prazen, ker ga je spravil pod pult).

Pozdravil nas je tako dobrodušno in prijateljsko, kakor da smo zamenjali vloge. Nekaj mu jih je mrmraje odzdravilo, drugi smo užaljeno molčali.

»Pol šestih je že,« je očitala delavka z otrokom v naročju.

»Ja, pol šestih.«

»Že pol ure vas čakamo.«

»Moral sem po opravkih.«

Nekdo izmed dvanajstoročec:

»Mi pa zaradi vas nisimo mogli po opravkih.«

»Mi je prav žal. Razpoloviti se pa ne morem,« se je obregnil mesar, medtem ko si je privzoval predpasnik.

»Drugič pa dekletu zaupajte, ali pa naj vas kdo drug nadomestuje,« se je obregnil upokojenec.

Ko pa je mesar vzel sekirico v roke in vprašal prvo stranko, kaj želi, nas je jeza minila.

In ta prva stranka je želela dve kili in pol teletine. Od edinega kosa, ki je visel na kavljaju, je ostal en sam majhen kosček in kaki dve kili govejevega stegna. Nas pa je čakalo še enajst v vrsti...

»Ja, kaj bo pa za nas?« je zaskrbelo upokojenca.

»Pridite jutri zjutraj. Jutri bo dovolj mesa.«

Zadnji so odšli seveda praznih rok.

Mesar se je naslonil na pult in zadovoljno gledal za njimi, kakor pač lahko gleda tisti, ki je opravil svojo dolžnost...

Marija Peternel

Pisma uredništvu

Prednost postrežbi ali samopostrežbi?

V članku Prednost postrežbi ali samopostrežbi, objavljenem v 27. številki DE, so v odstavku »Praksa TAM je ovrgla teorijo CZNG« navedene nekatere trditve, ki netačno, boljše rečeno prepovirno prikazuje strokovno delo našega zavoda v zvezi s pravno osnovnih navodil za urejanje obratov družbene prehrane. Zato menimo, da je prav, da damo naslednje pojasnilo:

Najprej naj navedemo, da so bili pri planiranju opreme za obrat družbene prehrane, ki ga projektira Komuna-projekt v Mariboru, dejanska osnova normativi, ki jih je naš zavod objavil v svoji knjigi »Obrati družbene prehrane — osnove za pripravo hrane, načrtovanje in organizacija«.

Pri realizaciji programa je upoštevati predvsem čas izdelave hrane. Na to je zavod opozoril projektantsko organizacijo, ki nam je poslala na vpogled program prostora in opreme s pripombo, da je možno dati dokončno mnenje o kapaciteti naprav za kuhanje šele po razmerjivi časovni pripravi in razdeljevanju hrane.

V vsakem posameznem primeru moramo upoštevati prav ta moment. Če traja razdeljevanje hrane n. pr. od 11.30 do 15. ure, bomo naprave za peko mesa in kuhanje krompirja ter kurtinine izrabili celo večkrat, ker pečemo meso najdlje dve uri, krompir in večino zelenjavnih prikuh pa pripravimo še v krajšem času. Navedeni normativi so bili izdelani na osnovi kritičnega primerjanja najnovejših dognanih podatkov o opravi velikih kuhinj v tujini, tam, kjer imajo več skušenj na tem področju kot mi, in po številnih posvetovanjih z domačimi strokovnjaki, ki imajo posredno ali neposredno opraviti z delom velikih kuhinjskih obratov. Ti normativi naj bi služili kot osnova za opremljanje velikih kuhinj, ki bodo nudile zajtrk, toplo malico, do dva različna obeda in večerjo. Če pa bi kuhinjski obrati nudili le nekatere od teh obrokov, je jasna stvar, da morata investitor in projektant prilagoditi opremo, navedeno v normativih, načinu obratovanja, kot ga zahtevajo tip obrata in potrebe abonentov. V večini primerov ne bo potrebno nabavljati celotne opreme, kot je predvidena v normativih, temveč se bodo posamezni kotli in druge naprave po številu lahko krčile tembolj, čim večkrat se bodo v njih zvrstile v teku dneva posamezne polnitve, ne da bi se pri tem pojavil zastoj v razdeljevanju hrane. To moreta presoditi le investitor in projektant, ki jima je jasno, kako je treba normativne razumeti.

Iz navedenih razlogov je razumljivo, da lahko kuhajo v tovarni TAM v Mariboru 2400 enolončnic v treh dovolj velikih kotlih.

Naše načelno stališče glede kuhinjske opreme pa je naslednje: Pri pripravi hrane igrajo veliko vlogo tako kapaciteta kotlov kot tisti del volumna kotla, ki odpada na eno osebo. Hrana mora biti tudi v velikih kuhinjah čim boljša, t. j., biti mora okusna in poleg tega ohraniti v največji možni meri svoje biološke vrednosti. Zato predvidevajo normativi zavoda predvsem kotle do 250 litrov, in to samo za kuhanje določenih živil, medtem ko

za pripravo zelenjave pa tudi za krompirja priporočamo grupe manjših hitrokuhalnih koščičev. Uporaba velikih kotlov, kjer se enolična in kar je še huje, ker neje kuhajo, se opušča povsod velike količine neogibno počasmed dolgo pripravo izgubi veliko prehranske vrednosti, kot če bi jo pripravili v več manjših kotlih ali koščičih. To vpliva tudi na naše normative za volumne, ki odpadajo na eno osebo pri pripravi enolončnic, juh itd.

Razen tega bi ponovno opozorili na dejstvo, da je potrebno pri pripravi hrane v obratih družbene prehrane upoštevati tudi to, da je med abonenti vedno določeno število ljudi, ki zaradi obolenj želodca, ledvic, jeter itd. vselej ne prenesejo hrane za zdrave ljudi, ker je zanje preteška. Dietične menze so v industriji redke in ne bi mogle nuditi vsem potrebnim delavcem ustreznih obrokov. To morajo upoštevati obratne kuhinje in vse vrste obratov družbene prehrane, ki pripravljajo kosila in malice. Za osebe, ki jim je potrebna dietična prehrana, naj nudijo vsaj primernejšo, lažjo, če že ne popolnoma ustrežno hrano. To pa zahteva dodatno opremo, ki je navedena v omenjenih zavodovih normativih. Če morajo namreč taki delavci opravljati odrejeno delo tako kot zdravi, morajo biti tudi primerno hranjeni.

Probleme prehranjevanja v velikih kuhinjah torej ni mogoče jemati preveč enostavno, ker zahteva za soliden razvoj premisleka, študija, spremljanja prakse in nenehne posredovanja medsebojnih izkušenj. Pokazati pot naprej je bila naloga strokovnih sodelavcev CZNG. Oprema je poleg znanja kuhinjskega osebja osnovni pogoj za pripravo okusne in zdrave hrane. Prav tako kot zahteva industrijski obrat za pravilno obratovanje minimalno opremo po uveljavljenih normah, je potrebno tudi za obrat družbene prehrane, ki ima ravno tako svoj dognan delovni proces, sprejeti minimalne normative glede opreme. Ne smemo pozabljati, da je namen obrata družbene prehrane v najbolj direktni nastoji našega delovnega nostjo zvezi z zdravjem in delovno sposobnostjo našega delovnega človeka. Prav zato je velik del študije, objavljen v omenjeni knjigi, namenjen ravno opremiti!

Sleherno neumestno poenostavljanje problema škodi ne le s socialno-zdravstvenega, temveč tudi z gospodarsko-političnega vidika. Strinjamo se s tem, da je upoštevanje ekonomskega faktorja smotrne izrabe opreme odločilno pri ceni hrane, na kar opozarja naša knjiga »Obrati družbene prehrane«. Reduciranje opreme v pretirani meri pa lahko le škoduje pravilnemu in zaželenemu razvoju obratov družbene prehrane.

S posvetovanji s strokovnjaki, s seminarji, z diskusijami s sodelavci okrajnih zavodov za pospeševanje gospodinjstva itd. je skušal in še vedno skuša naš zavod zainteresirati in pridobiti kar najširši krog sodelavcev. Z vselej sprejemamo vsako tehtno pripombo k našemu delu. Omenjeni članek pa ne dokazuje, da bi bile pripombe pretehtane. Centralni zavod za napredek gospodinjstva

letu 1966. Kazalo bi razmisлити, ali ne bi s tem denarjem lahko povečali tudi strojno parka za izdelavo pozamentarije, čipk in podobnih reči, kajti če že povečujemo tekstilno proizvodnjo, bo nujno povečati tudi proizvodnjo tekstilnega pribora, sicer bomo nenehno vezani na uvoz, ki pa se najbrž ne bo povečal spriču tega, da bomo nekatere precizne in komplicirane stroje še dolgo uvažali.

ski člani kako presenečenje, ker sta bila »pridna?«; ko gresta starša nakupovat in jima ostane nekaj drobiža (!) itd.

Otroci se temu kaj hitro privadijo in se razvijajo v »srčkane berače s puščico v rokah. Mar ne bi bilo primerneje, da bi jih nagrajevali le takrat, ko otroci to zaslužijo z delom? Kadar fant pridno čuva mlajšo sestro, ko prinese drva in odnese smeti, ko prevzame skrb za nabavo mleka,

Začetek pravdarske strasti

V razpravno dvorano vstopi užaljena zasebna tožiteljica, 12-letno dekletce, s svojim zakoničnim zastopnikom očetom in seveda z odvetnikom. Precej daleč v stran stoji obdolženec, 17-letni fant. Za njim sovražno polbliskavata z očmi njegova starša, fantov odvetnik pa nezapudno gleda v spise.

Ko pošljem oba mladoletna »sovražnika« iz dvorane, skušam starše pomiriti.

»Kaj, jaz da bi se poravnal? Nikoli! Takle teleban že ne bo moje hčerke zmerjal s smrkljo,« se jezi oče zasebne tožiteljice.

»Kaj pa je drugača kot smrklja? In kako izzivalno nas gleda! Saj vemo zakaj,« namiguje obtoženčeva mati.

Dopovedujem jim, da so take tožbe ne le nesmiselne, pač pa tudi skrajno nevezgorne za fanta in dekle. Tako da jima vcepljajo le pravdarsko strast. Če ju ne bi hujskali, bi že zdavnaj pozabila na jezo in bi bila spet prijateljica kot prej.

»O, le povejte jim, tem... da ne bodo hodili kot pavi po dvorišču,« me prekine obtoženčev oče.

»Kaj, ti me boš učil, ki si hišo prigljal?« se razhudi oče zasebno tožiteljice.

Stvar postaja kočljiva. Na vidiku je nova tožba, tokrat med starši. Tožba med otrokoma je torej le posledica družinskega sovraštva. Starši so povedali otrokoma, da morata biti užaljena in si poiskati čast na sodišču.

Razprava se nadaljuje. Otroka mi v zadregi odgovarjata na vprašanja. Starši ihtavo sekundirajo s krepičmi medmeti in z govornimi gestami.

Konec razprave. Fant je oproščen krivde. Otroka odhajata nekam potrt, zato pa so starši tembolj žolčni.

»Gnali bomo naprej, pa čeprav do Beograda, naj se izkaže pravica, naj se zve, kdo si...« Se po hodniku slišim vpijte.

Prerekanje se bo prav gotovo nadaljevalo na domačem dvorišču.

Poglejmo zadevo z vzgojnega vidika. Starši bi morali misliti predvsem na vzgojo otrok. S tožbo so zanetili sovraštvo med 12-letno dekle in 17-letnim fantom, ki sta se že kdo ve kolikokrat sporekla in spet poravnala, ne da bi prepri zapustil kakšne globlje sledove v njima. Če ne bi starši posegli vmes, bi se ob razgovoru o tem prepiru čez nekaj dni že sproščeno nasmejala drug drugemu ali pa se spet skregala. Vse to bi s svojo otroško pametjo sprejela kot trenutno dogodek, ki nima prav nič opraviti s kakšnim globljim čustvom, najmanj pa s sovraštvom. V tem primeru torej starši ne poznajo strpnosti. Pri tem pa hote ali nehote učijo otroke raznih kletev in obrekovanja, ki se mu niti na sodišču ne morejo odreči.

Marija Peternel

Možnosti na pretek...

Film o športnem udejstvomljanju delavcev — odlično propagandno sredstvo

● Za lep uvod v letošnjo redno letno skupščino Zveze sindikalnih športnih aktivov »Elektre« v Ljubljani so zborovalci videli kratkometražne športne filme o zimskih športnih igrah elektrogospodarske skupnosti Slovenije. Filme je pripravil amaterski filmski krožek tega združenja.

● Na VII. planinskem taboru poštarjev — planincev iz vse Jugoslavije za letošnje prvomajske praznike v Vratih pod Triglavom je posebna poštarska filmska skupina predvajala na filmskem platnu posrečene izreze z dosedanjih takih zborov.

To sta seveda samo dva zgornja primera, ki opozarjata na različne možnosti učinkovite propagande rekreacijskega delavskega športa.

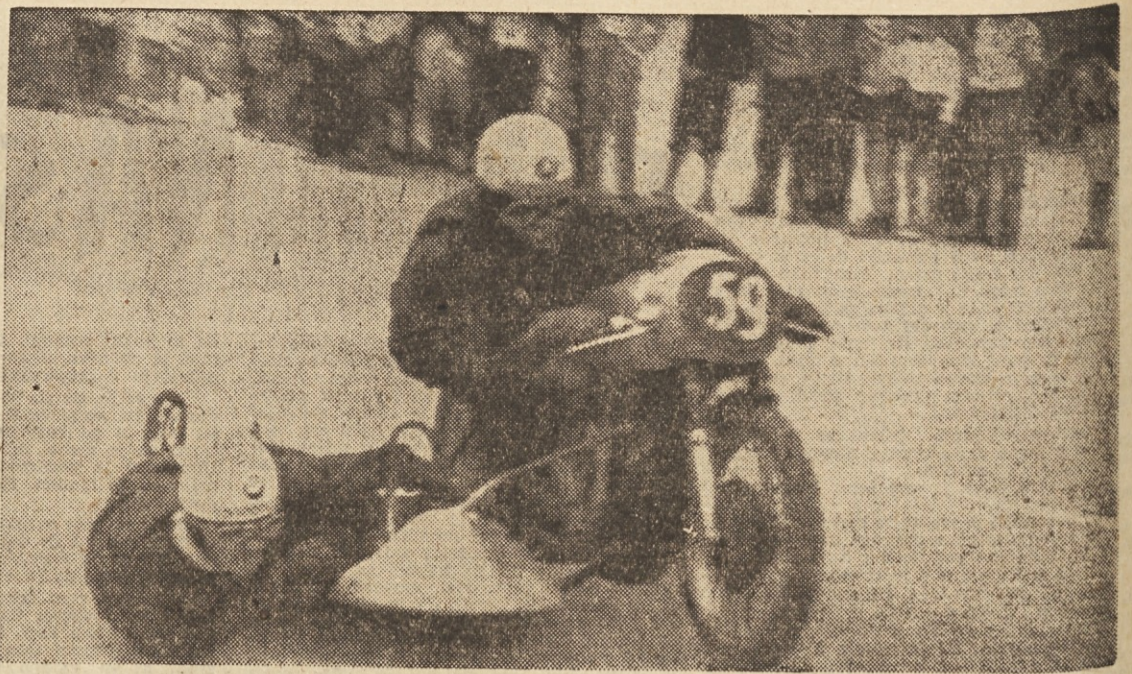
Zal delavski šport doslej teh in podobnih prijemov ni znal izkoristiti za še večji razmah in popularizacijo športne dejavnosti odraslih zaposlenih ljudi. Nekaj brošur ob letnih in zimskih športnih igrah strokovnih delavskih združenj (grafiki, Elektra itd.), občasne objave o delavskem športu v raznih krajevnih glasilih (koroški »Fužinar«) in dnevnem tisku (90. obletnica jeseniške železarne), nekaj skromnih

razstav delavskih športnih trofejev ob občinskih telesnovzgojnih igrah (Bežigrad) in še več drugih poskusov so spodbuden in posnemanja vreden začetek. Obenem pa ta seveda opozarja na celo dolgo vrsto neizkoriščenih možnosti. Stalne fotografske razstave v ustreznih izložbenih oknih po zgledu ljubljanskih poštarjev, oglasne omarice, povorke skozi mesto pred večjimi delavskimi tekmovanji, redni bilteni o delavskih športnih igrah, tesnejši stiki z RTV Ljubljana, obiski športnih društev v delovnih kolektivih s kvalitetnimi akademijami, prireditve »Šport v besedi in sliki« v tovarnah in podjetjih — vse to in ne nazadnje še filmski trak vabi k načrtnejšemu propagandnemu delu za razmah športne rekreacije.

Marsikatero podjetje ali strokovno združenje je po zgledu Elektre in slovenskih poštarjev ali pa mimo njih ujelo na filmski trak lastna športna tekmovanja. Če ti metri bi zadostovali za

kratkometražne propagandne filme! Večja strokovnjakova roka bi jih lahko zčila v prijetno celoto. Film o športnih tekmovanjih določenih združenj ali pa celo skupek vseh teh amaterskih hoten v en sam pester film — to bi bila propagandna akcija za delavski šport, doslej brez primere pri nas!

Komisija za razvoj športa v delovnih kolektivih pri Športni zvezi Slovenije je o teh propagandnih problemih že razpravljala na svojih sestankih. V delovnem načrtu ima zato tudi razne razstave, prireditve »Šport v besedi in sliki«, izdajo biltena in še marsikaj razveseljivega. Seveda pa bi bilo prav, da bi ji pri delu priskočili na pomoč tudi drugi meročajni činitelji. Tako sodelovanje bi bilo prav gotovo tudi potrebno na področju, o katerem smo spregovorili danes — pri filmu o delavskih športnih igrah.

Letošnje sedme hitrostne dirke na Ljubelj — 2. avgusta — ne bodo samo viteška borba pogumnih tekmovalcev, marveč tudi odgovoren izpit slovenske industrije. Motorna kolesa iz koprškega Tosta najboljša slovenska prikoličarja Leopold Sterle in Cveto Maček, ki sta zmagala na nedeljski goneraliki za ljubeljske dirke v Škofji Loki

V ZASAVJU OBETAJO TELESNI VZGOJI BOLJŠE ČASE

Več delavcev med športnike

To je najvažnejša naloga zasavskih športnih in telesnovzgojnih društev

Zdi se, da se obetajo telesnovzgojni in športni dejavnosti v zasavskih revirjih boljše časi. Ni nobenega dvoma, da je I. kongres telesne kulture v Beogradu tudi v revirjih napotil mnoge športne

delavce k razmišljanju in obravnavanju določenih slabosti, ki je nanje opozoril ta zbor. Nekatera posvetovanja in celo izredni občini zbori so dejansko pokazali, kje so vzroki medlega dela v športnih društvih. Ponekod so bile razprave še v znamenju prekanj in medsebojnih obtoževanj. In ponekod je bilo še vedno največ govora o nogometu, toda konec koncev je le zmagala zdrava presoja in zelo važna ugotovitev, da bo treba za vsestransko poživitev telesne kulture v revirjih privabiti več delavcev in mladine in da bo treba odločneje graditi potrebne športne objekte.

Analize so pokazale, da se več kot dve tretjini delavcev v zasavskih podjetjih sploh nikjer športno ne udeležuje. In da ma-

dina beži iz društev, ker nima ne vodnikov, niti pogojev za gojitev tistega športa, za katerega kaže največ nagnjenja. Se bolj porazna je bila ugotovitev, da tam, kjer so na voljo športni objekti, le-ti niso niti petdesetodstotno izkoriščeni, da pa tam, kjer jih ni, zlasti mladina in delavci kažejo voljo, da bi sami nekaj prispevali za gradnjo najbolj potrebnih objektov.

Po nekaj mesecih sistematičnega dela so tu prvi pozitivni rezultati. Zanimanje za telesno kulturo se je močno povečalo med delavci in mladino. Funkcionarji mnogih društev so pokazali precej iznajdljivosti in se zavzeli za vključevanje delavcev in mladine v njihova društva. Predvsem po podjetjih so upravná vodstva telesnovzgojnih društev dosegla, da so pridobila organe delavskega samoupravljanja in sindikalne organizacije ne le za razumevanje njihovega dela, marveč tudi za aktivno sodelovanje. Rezultat teh njihovih naporov je ta, da so v Hrastniku, Trbovljah in Zagorju delavske športne igre spet dobile nekdanjo veljavo. Pridobivanje delavcev za športno in sploh telesnovzgojno izživiljanje pa se ne kaže zgolj pri popularizaciji športnih iger znotraj podjetij, marveč predvsem v tem, da prihaja v športna društva vedno več delavcev in zlasti delavske mladine. To je pripomoglo mnogim društvom v revirjih, da so znova oživele nekatere druge športne dejavnosti, kot košarko, plavanje, atletiko, namizni tenis, rokomet in druge privlačne in zdrave igre. Ni modro govoriti o množičnem prilivu delavstva v društva, toda začetki se že kažejo in na teh temeljih je treba graditi naprej.

Prav zdaj, ko to pišemo, praznuje rojstni dan eden izmed najboljših jugoslovanskih kolesarjev — mehanik ljubljanske tovarne koles ZIROVNIK. Vsa jugoslovanska športna javnost je te dni z njim, ko dirka po jugoslovanskih cestah v ostri mednarodni konkurenci iz mnogih njihovih dežel za zmago v najtrši kolesarski tekmi pri nas — jubilejni XV. krožni dirki »PO JUGOSLAVIJI«. Mladi Janez — rodil se je 30. junija 1935 v Ljubljani — je prvič sodeloval na tej trdi preizkušnji leta 1956, ko je prispel na 14. mestu, leta 1958 pa je bil najboljši med vsemi domačimi dirkači — tretji. In kako bo jutri?

Na kratkem valu

V pripravah za tradicionalne grafčne igre v Koprju je oslabljena nogometna enajstoričnica CZP »Delo« izgubila z moštvom Tovarne Kleja 3:4 (1:2).

V počastitev občinskega praznika v Ihanu bodo domači nogometaši priredili pokalni nogometni turnir. Pokal je daroval občinski sindikalni svet, lani pa ga je osvojila enajstoričnica Ihana. Na tem zanimivem turnirju bodo igrala moštva Papirničarja (Količevci), Domžal, Mengša in Ihana.

NA ČRNO-BELIH POLJIH TAKO JE TREBA DELATI

Narobe bi bilo, če ne bi danes na tem mestu ponovno pisali o mladini na šahovskem polju. Lanski slovenski in državni prvak — mojstrski kandidat Bruno Parma je na poti do finala potega svetovnega mladinskega prvenstva podri pred seboj vse pregraje — bilo pa jih je sedem — in tudi v finalu dobro zastavljen. V Ljubljani pa je bila postavljena pikla na dve republiški prvenstvi — mladinsko in žensko. Mariborčani, točneje, mariborski železničarji, id goje sicer šah v dveh različnih klubih, Mariboru in Krilatem kolesu, so tokrat v svojo najmlajšo gardo zabeležili dva nova uspeha. ZSK Maribor je na svojo klubsko zastavo pritril na festivalu v Vrnjački banji, od koder se je prva ekipa pred dobrima dvema mesecema vrnila s Titovim pokalom, pripel še eno zvezdico: prvo mesto svoje 17-letne članice Ljiljakove na ženskem turnirju LRS. Mladinski naslov pa je, kakor je bilo moč pričakovati, že prej, romal z Jožetom Janžkom na glavni golovod, med šahiste »Krilatega kolesa«. Toda to še dolgo ni vse. Igralci in igralke ZSK Maribor so se tudi sicer odlično odrezali. Pri fantih so bili vsi v zgornji polovici. Pri čemer ne gre prezreti, da so šele čisto na začetku svoje šahovske poti, da štejejo šele 14 ali 15 pomlad in da bodo zato lahko še dolgo, še štiri ali pet let tekmovali za naslov mladinskega prvaka Slovenije in za vstop na državno prvenstvo. Tu si torej lahko v perspektivi veliko obetamo. Pri dekletih in ženah (prve so bile v večini) pa je tudi bilo med prvimi šestimi tekmovalkami kar pet Mariborčank.

Politika dela z mladimi, tako fanti kot dekleti, kakor jo izvajajo v klubu na Pobreški cesti, nam zdaj že leta in leta rodi sadove. Prav bi bilo, če bi se je oprleli še drugi klubovi, zlasti, kar zadeva ženski šah. Tu ni tistega nepravilnega odnosa do igralke, tu ne govorimo, da je ženski šah zanč, temveč delajo z njo, jim pomagajo v njihovi šahovski rasti.

Za to so zadoženi člani prve klubske ekipe, torej najmočnejši igralci kluba. Spoznali so namreč, da ne gre enačiti ženskega šaha z moškim, kakor nihče tudi recimo v atletiki ali kakem drugem športu ne vzporeja ženskih dosežkov z moškimi. One tekmujejo med seboj in po svojih zmožnostih. Zato boste, če boste obiskali klubske prostore železničarskega šahovskega kluba v Mariboru, našli enkrat tedensko zbrane vse igralke, in teh ni malo, pri sistema-

tičnem teoretskem pouku, dostrikat pa potem tudi pri praktičnem preizkušanju pridobljenega znanja v boju s starostnimi vrstniki. In doživeli boste lahko, tako na turnirjih posameznikov kot na mostvenih nastopih, na katerih nastopa skoraj redno tudi ženska ekipa tega kluba, kako »močnejši« spoi izgublja partije. Skratka, kakor na desnem bregu Drave, tako bi morali tudi v drugih klubih gledati na šahiste. Teda bi jih bilo več in boljše bi igrala.

OHO-AHA

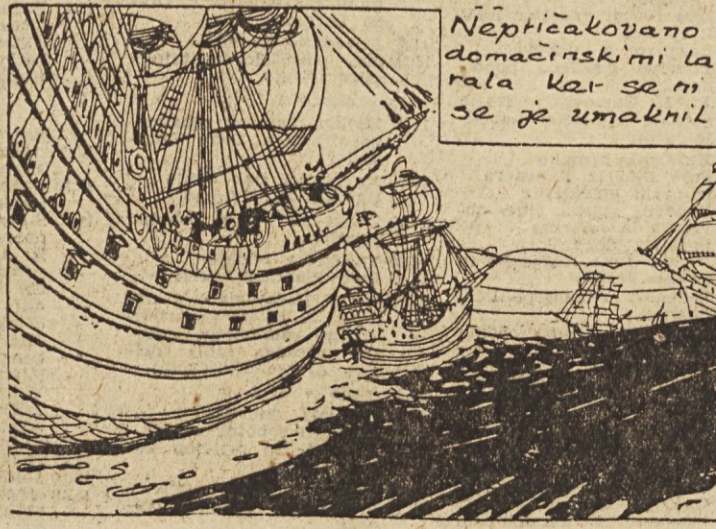
OHO, kolesarji bodo jutri spravili pod streho doslej največjo krožno etapno dirko pri nas — XV. jubilejno tožnjo »Po Jugoslaviji«. Dirka je uspela v vseh pogledih, zlasti se v tekmovalnem, toda nič kaj razveseljivo ni, da ne moremo biti zadovoljni z njeno organizacijo prav v nekaterih slovenskih mestih. Zelo klavno je sprejela pisano kolono tudi Ljubljana. Na osrednjem stadionu ob Titovi cesti je bil takšen nered, kakršnega že dolgo ne pomni ta športni prostor.

AHA, slovenskim motoristom in avtomobilistom — mimo grede, jutri bodo dirkali sedmič na Ljubelj — so ondan nekateri državni reprezentanti iz drugih športov poštono zagodli, in sicer na škojloških hitrostnih cestnih dirkah za slovensko prvenstvo.

Dolgoletni alpski smučarski reprezentant Jugoslavije Matevž Lukanc iz Tržiča, njegov naslednik, prav tako državni alpski reprezentant in državni prvak s pištolo Edo Delorenzo iz Ljubljane so se vpisali v listo zmagovalcev, slednji celo z novim rekordom te tekmovalne steze. Edino bivšemu strelskemu prvaku in televizijskemu smenalcu Fedorju Remsu se je izmuznila zmaga tik pred končnim ciljem, ko ga je z motorjem vred vrglo s ceste. — Zdaj bi bilo edino pametno, da se tudi motoristi poskusijo v drugih športnih panogah...

OHO, novopečenemu svetovnemu rekorderju v teku na 110 m čez ovire in nekdanjemu tekmeču našega Stanka Lorgerja — Martinu Lauerju je nemška študentska organizacija pokazala fige. Prvak bi moral startati na izbirnih študentskih atletskih tekmah v Darmstadtu za letošnje svetovne študentsko prvenstvo, ki bo v Torinu (od 27. avgusta do 6. septembra). Moža pa ni bilo na izločilno tekmo, zato ga sestavljavci reprezentance niso upoštevali pri izbiri. Precej stroga kazen za prvaka, pa čeprav je najhitrejši na svetu.

V pristanišču gneva

Novi proizvodi terjajo nov obrat

Tovarna »Saturnus« v Ljubljani je ena izmed starejših tovarn v Ljubljani, saj letos proslavlja že 38-letnico obstoja. V teh letih se je v njej marsikaj izpremenilo: stare stroje so zamenjali že novejši, proizvodnja se je močno povečala, skratka — njen kolektiv je pokazal v teh letih ogromen napredek, posebno od taktičnega, ko je prevzel upravljanje tovarne v svoje roke.

Tovarna »Saturnus« slovi v trgovskem svetu po svojih izdelkih embalaže in je dosegla pri proizvodnji le-te odlično kvaliteto. Kljub temu pa kolektiv nenehno raziskuje tehnološki proces dela, s katerim hoče svojo proizvodnjo še izboljšati in poenostaviti.

Avtoelektrični proizvodi »Saturnusa« sicer niso več novost, saj so to proizvodnjo v zadnjih letih tako razširili, da s svojimi izdelki krijejo večino potreb po avtoelektričnem materialu v tovarni »Tomas«, FAP, TAM, »Crveni zvezdi«, Industriji traktorjev itd.

S proizvodnjo avtoelektričnih produktov so začeli takrat,

ko je začela tovarna avtomobilov v Mariboru serijsko izdelovati avtomobile. Od tedaj pa do danes se je industrija avtomobilov pri nas močno razširila in to je nujno zahtevalo, da se poveča tudi obseg industrije za avtoelektrične proizvode, kot so signalne naprave, žarometi itd. Prav ti proizvodi pa so primanjkovali tudi na domačem tržišču za potrebe lastnikov motornih vozil. Oskrbo s takšnim materialom je prevzela tovarna »Saturnus« in se ta proizvodnja širi iz leta v leto. V primeru z letom 1955 se je v lanskem letu povečala za dva-krat.

S tem v zvezi pa se je pojavil tudi nov problem: pomanjkanje prostorov. Tako na primer morajo proizvodnjo žarometov v seriji začeti skoraj vsak mesec posebej, ker nimajo primernih skladišč, razen tega pa nekateri kooperanti pravočasno ne nabavijo pomočnice, itd.) Obenem z avtoelektrično proizvodnjo pa je nujen material (steklo, gupredovala in se razširila tudi

proizvodnja embalaže in tako so v »Saturnusu« prav na tesnem s prostori.

Kako rešiti ta problem? Kolektiv »Saturnus« je o tem že premišljeval ter končno le našel pot iz te zagate: razširiti in povečati je treba nekatere dosedanje prostore bodisi z dozidavo ali nadzidavo. V bližnji bodočnosti pa je treba pričeti z gradnjo popolnoma novega obrata, kjer bi dobil ustrezajoče prostore oddelek za avtoelektriko.

Tako so že začeli z nadzidavo ekspedita, kamor bodo začasno prenesli montažo avtoelektričnih predmetov. Problem razširitve, oziroma pomanjkanje prostorov bodo reševali postopoma, v etapah. Za nadzidavo ekspedita pride gradnja, s katero bodo podaljšali svojo orodjarno. Posamezno orodje, ki ga potrebujejo za nemoten potek proizvodnje v tovarni, izdelujejo po večini sami. Razen tega pa pripravljajo načrte za gradnjo popolnoma novega obrata, v katerega bodo hamesitli oddelek za avtoelektrično proizvodnjo.

Naloga, ki čakajo 870-članski kolektiv »Saturnusa«, torej niso majhne. Reševati jih bodo morali s takšno prizadevanostjo in požrtvovalnostjo, kot rešujejo problem oskrbe trga s prepotrebno embalažo in avtoelektričnim materialom po katerem je takšno povpraševanje, da z današnjo kapaciteto in ob takšnem pomanjkanju prostorov ne morejo kriti niti vseh potreb, čemur je v veliki meri vzrok tudi to, da je tovarna »Saturnus« edina v Jugoslaviji, ki se ukvarja s takšno vrsto proizvodnje

Čvrsto drevo z mnogimi močnimi vejami

Julijski intervju s kolektivom TAM

Tako nekako bi lahko v prispodobi govorili o proizvodnji Tovarne avtomobilov v Mariboru ter o mnogih stranskih vrstah te proizvodnje, po katerih je vedno večje povpraševanje.

Nedvomna tvori glavino tovorniške proizvodnje še vedno tovorno vozilo »PIONIR«, ki se mu je v zadnjem času nevarno približal kamion »TAM 4500«. »Nevarno približal« pravimo zato, ker nova proizvodnja vedno bolj narašča, osvajanje novega vozila po licenci Deutz vedno bolj napreduje. Danes je kolektiv osvojil čez preko 50 % vrednosti vozila, s čimer se je znatno približal uresničitvi obljube, ki jo je dal skupnosti: V TREN LETIH V CELOTI OSVOJITI NOVO VOZILO!

TEREN PRAVI: »DOBRO STE IZBRALI!«

Vse, kar je novo, vzbuja pomisleke, vsaj v začetku. Tako je bilo tudi z novim vozilom Tovarne avtomobilov v Mariboru. Res je imelo to vozilo prednosti, ki so bile v svetu že preizkušene. Tako znani motor na značno hlajenje. Toda pri nas še ni bil preizkušen. Zato je moral preizkusiti ta motor in to vozilo naš teren, naš človek. In teren se je dobro odzval: v svoje zadovoljstvo in v zadovoljstvo kolektiva tovarne, ki je lahko ugotovil, da je bilo vozilo dobro izbrano. Več kakor 1000 šoferjev, ki že upravljajo z novim vozilom, je z njim zadovoljnih.

PESTROST PROIZVODNJE

Povedali smo že, da tvori osnovo proizvodnje v TAM oba tovornjaka: Pionir in TAM 4500. Motil pa bi se tisti, ki bi mislil, da je to vse, kar proizvaja kolektiv TAM. V tako imenovan: Pionirjevi proizvodnji je še vključena proizvodnja avtomobusov iste ga tipa, standardnih in turistične izdelave, prekucnikov, avto-cistern za odvoz fekalij in raznih goriv, gasilskih vozov, vozov — hladilnikov. Vsa ta vozila so na jugoslovanskem tržišču že znana in preizkušena več ali manj.

Podobno kot v Pionirjevi proizvodnji se ta vozila izdelujejo že v proizvodnji TAM 4500 ali pa so zaenkrat v načrtu. Tako sodi prekucnik TAM 4500 skoraj že v serijsko proizvodnjo. Kakor pri Pionirju, je tudi pri tem prekucniku upravljanje na motorni pogon. Prostornina zaboja znaša 2,6 kubičnega metra, največja teža vozila pa je 9000 kg s tovorom vred. Prekucnik je tristranski. Največji nagib zaboja nazaj je 50 stopinj, na stran pa 45 stopinj.

NOVI AVTOBUSI

Poleg velikega avtomobusa s šestcilindričnim motorjem je TAM začela tudi nedavno s proizvodnjo manjšega avtomobusa s štiričcilindričnim motorjem Diesel na značno hlajenje. To vozilo je zelo primerno za medmestne relacije.

V tovarni so zgradili ta avtomobil na šasijski tovornjaka TAM

4500. V njem je 32 sedežev. Z razliko od velikega avtomobusa ima ta motor vgrajen spredaj, prav tako ima volan potisnjen nekoliko naprej. Vse to mu daje obliko znanega »trambus-tipa« avtomobusa. Prvič bo tudi pri tem vozilu menjalna ročica ob volanu. Teža praznega avtomobusa je 3850 kg, a največja dopustna obremenitev znaša 9150 kg. Kadar je avtomobil obtežen troži 16,5 litrov na 100 km.

Novi avtomobil, ki ima oznako A 3000 je že v proizvodnji TAM, ki je prevzela tudi standardni tip izvedbe, medtem ko bo turistična izvedba avtomobusa v rokah preizkušenih strokovnjakov v karoserijski delavnici podjetja SAP Ljubljana. Že v naslednjem letu bo novi avtomobil A 3000 v serijski proizvodnji.

ZADNJA NOVOST: KAMIONI — HLADILNIKI

Prav te dni je Avto-karoserijska v Košakih pri Mariboru izdelala prototip hladilnika. Za vozilo te vrste je v Jugoslaviji že dalj časa precejšnje povpraševanje, saj smo dobili v zadnjih letih vrsto hladilnic. Tako vozilo bo namreč zelo primerno za oskrbovanje hladilnic od surovinskih baz ali pa za promet med samimi hladilnicami. Vozilo bodo lahko uporabljali za prevoz mesa v višjem stanju, primeren pa bo tudi za prevoz najrazličnejših prehranskih artiklov, ki se hitro kvarijo, za prevoz kmetijskih pridelkov, rib itd.

Karoserijsko novega tovornjaka-hladilnika so izdelali na trambus šasijski kamiona TAM 4500 (izdelovali pa jo bodo tudi na šasijski kamiona Pionir). Hladilnik ima izotermično komoro s pojačano izolacijo, hlajenje pa je mogoče doseči z navadnim ledom, suhim ledom ali z agregatom. Najnižja možna temperatura, ki jo bo lahko dosegel novi hladilnik, je —18 stopinj.

Hladilnik na šasijski TAM 4500 je nekoliko večji in znaša njegova prostornina 12,5 kubičnega metra, medtem ko je težak 3,2 tone, primeren pa bo zlasti za premagovanje večjih razdalj od 100 do 800 km.

Proizvajalec — TAM in njegov kooperant Karoserijska Košaki — se bo tudi s tem vozilom kar najbolj približal svojem naročniku. Kabina tega tovornjaka-hladilnika je zelo udobna, urejena je tako, da lahko v njej leže 2 do tri osebe, vanjo je mogoče vgraditi radijski sprejemnik pa tudi grelna naprava bo na razpolago.

Po preizkušnji vozila preide tudi ta stranski proizvod TAM pozneje v njeno serijsko proizvodnjo.

IN SE: NAČRTI

Konstruktorski oddelek tovarne pa ne miruje, četudi ima z osvajanjem res čez glavo dela. Tako smo zvedeli, da pripravljajo novo specialno vozilo za polivanje cest. Tudi to vozilo bodo izdelali na šasijski novega tovornjaka TAM 4500. To bo obenem prvi tak avtomobil, izdelan pri nas.

Cisterna vozila bo imela kapaciteto 4000 litrov, vanjo pa bo ugrajena črpalka z zmogljivostjo 600 litrov na minuto. Njena moč bo tolikšna, da bo lahko poganjala v zrak 80 metrov visoki vodni stolp. Črpalko bo izdelal tovarniški kooperant podjetje Motor iz Skofje Loke, medtem ko bo cisterna izdelek podjetja Klima iz Celja.

Zelo dobro in precizno bodo urejene brizgalne naprave, ki bodo pritrjene na prednjem delu vozila. Širino brizgalnega curka bo mogoče uravnati iz kabine, kjer bodo tudi vse komande, s katerimi bo lahko upravljal souvož. Vozilo bo lahko pralo poleg navadnih cest tudi asfaltno ceste. Uporabili ga bodo lahko tudi pri požarih ali v primeru morebitnih poplav, ko bo lahko črpalo vodo iz kleti ali drugih stanovanjskih objektov.

Povpraševanje za tem vozili je že sedaj precejšnje, posebno ker smo morali taka vozila do sedaj v glavnem le uvažati. Seveda bodo po njih segala največ komunalna podjetja.

Toliko so nam zaupali o svojih načrtih. Ni pa izključeno, da podjetje pripravlja še kakšno novo vozilo. Vendar nismo hoteli biti preveč radovedni.

UDELEŽBA NA SEJMIH

Podjetje se seveda poleg drugih propagandnih sredstev poslužuje zlasti razstav in sejmov. Do danes je sodelovalo že na nekaterih mednarodnih sejmih, tako v Leipzigu in Barceloni, kjer je tudi prodalo nekaj svojih proizvodov, zlasti avtomobusov, še posebej pa se pripravljajo na domače razstave v Beogradu, Zagrebu in na Mariborskem tednu. Jeseni pa bodo razstavili svoje izdelke še v Tunisu, Damasku, Solunu.

NOTRANJA ENOTNOST

Za uspeh nekega kolektiva je potrebna predvsem enotnost vseh, ki v podjetju delajo, zlasti pa še organov delavskega samoupravljanja in uprave, ter teh dveh s političnimi organizacijami. Ta enotnost in monolitnost je dosežena tudi v TAM, zato so tudi uspehi podjetja tem večji. Zato rase tudi proizvodnost iz leta v leto, četudi se pri tem številno delavcev bistveno ne veča. Na tem večjo proizvodnost prazen enotnosti znotraj kolektiva vpliva še več drugih pomembnih činiteljev. Tako je posebejno skrb za delovnega človeka kar največ pozornosti: urejeni so osebni prejemki, nagrade, premije. Dalje daje podjetje visoke zneske za higiensko-tehnično varnost pri delu, sindikalna organizacija pa skupaj z upravo skrbi za domove oddiha na morju, za stanovanja, ki se grade iz leta v leto.

»Čvrsto drevo s številnimi močnimi vejami« smo naslovili našo reportažo. Tako smo si v prispodobi zamislili Tovarno avtomobilov Maribor, tako smo si predstavljali njen 4000-članski kolektiv, ki ima v naši mladi proizvodnji avtomobilov tako odlično in pomembno vlogo.

S. F.

»Oprema Maribor«

V povojni dobi zasledimo pri nas velik razmah v vseh panogah industrije in gospodarstva. Tako kot težki industriji smo posvečali mnogo pozornosti izgradnji lahke industrije, med katero lahko uvrstimo tudi lesno predelovalno. Eden takšnih obratov je v Mariboru, to je industrija lesnih proizvodov, o kateri vam napišemo nekaj besed.

Prva delavnica je bila ustanovljena leta 1899. Takrat je izdelovala stavbeno pohištvo. Druga delavnica, danes novi obrat, je bila ustanovljena leta 1903 za proizvodnjo pohištva in tapeciranja. Leta 1933 je bil obrat rekonstruiran. Ustanovljena je bila večja mizarjska in tapetniška delavnica. Med vojno sta bila obrata delno porušena, tako da je bilo v času obnove potrebno vložiti mnogo dela, preden so začeli redno obratovati. Obe delavnici sta bili leta 1949 združeni v enotno podjetje z naslovom »Industrija lesnih proizvodov Maribor«.

Večji razvoj beleži podjetje po letu 1952, ko ga je prevzel v upravljanje delovni kolektiv in ko je bil izvoljen delavski svet. Od takrat je proizvodnja stalno rasla kot sledi:

leto:	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
v %:	100	134	173	223	349	399	389

Znaten skok v proizvodnji je doseglo podjetje v letu 1956, ko je nabavilo osnovne stroje moderne proizvodnje. Izvažati je začelo leta 1953, in sicer v Anglijo in Zahodno Nemčijo. V ti državi je podjetje izvažalo predvsem furnirane dnevne sobe in oblazinjeno pohištvo. Izvoz se je od takrat stopnjeval in kaže v primeru z letom 1954 znaten porast.

leto:	1954	1955	1956	1957	1958
v %:	100	220	390	810	1090

Vse te uspehe je kolektiv dosegel z relativno majhnimi investicijami, saj so znašala osnovna sredstva leta 1958 le 148 % v odnosu na leto 1954. Temu povečanju je pripomogla boljša organizacija dela in pa

uedba dveh izmen v celotni pohištveni proizvodnji. Podjetje stoji v centru mesta, kjer niso močne dozdave ali razširitve, zato je moralo podjetje racionalneje izkoristiti obstoječe delovne prostore, zaradi specializacije proizvodnje.

Usmerili so se na proizvodnjo furniranih dnevnih sob, ki jih zdaj izdelujejo za izvoz in za domači trg. Opustili so izdelavo stavbenega in mehkega pohištva ter proizvodnjo previtih in izdelavo sedežnega pohištva v okviru dnevnih sobe. Izvozne garniture sestojijo iz

Za domači trg ima podjetje v programu izdelavo dnevne sobe: obložena je z orhovim furnirjem in politirana na visoki les. Kavč pri tej garnituri je širok, tapeciran z morsko travo ter lahko služi po potrebi kot dvojno ležišče.

V tapetništvu se podjetje poslužuje v glavnem sodobnejših in boljših materialov, med katerimi je v prvi vrsti gumirana žima. To proizvaja tovarna usnja v Slovenjem Gradcu, s katero je podjetje v tesnih poslovnih odnosih. Na splošno podjetje uspešno sodeluje tudi z drugimi dobavitelji. Tako je v dogovoru z LIP Slovenj Gradec, ki ga zalaga s sredicami, pozneje, ko bo stekla proizvodnja panel plošč, pa mu bo dobavljalo še te.

Tudi za oddih svojih delavcev podjetje in sindikalna podružnica nista pozabili. Sindikalna podružnica je organizirala dovolj postelj v počitniškem domu sindikata lesnih delavcev v Lovranu. V Piranu pa ima skupno z Mariborsko opekarno urejen počitniški dom, ki ga je podjetje pomagalo opremiti s pohištvom. Da pa je letovanje dostopnejše vsakemu delavcu, delavski svet dotira sindikalni podružnici znatna sredstva, ki jih koristno uporabljajo.

C. A.

Autobus Pionir PB-56

OPOZORILO!

Člani sindikata - sindikalne organizacije, ki imate svoje počitniške domove v Slovenskem Primorju, z vozili avtoturističnega podjetja »SLAVNIK KOPER« se lahko udobno in hitro odpeljete na dopust!

PIRAN—LJUBLJANA—MARIBOR

Vozi vsak dan

odh.	a	km		prih.	a	
10.15	18.00	0	PIRAN	10.35	19.50	
10.20	18.05	3	Portorož	10.30	19.45	
10.25	18.10	7	Strunjan	10.25	19.40	
10.35	18.20	12	Izola	10.15	19.30	
10.50	18.30	19	KOPER	10.05	19.20	
12.20	20.00	84	Postojna	8.40	17.55	
13.45	21.10	138	LJUBLJANA	7.30	16.30	
14.00	—	146	Črnuče	—	16.05	
14.10	—	152	kr. Domžale	—	15.55	
—	—	—	Trzin	—	15.50	
14.20	21.30	—	Kamnik	7.00	15.40	
14.45	—	188	Vransko	—	15.15	
15.10	—	201	Šempeter	—	14.50	
15.15	22.40	205	Zalec	5.55	14.45	
15.20	—	207	Petrovče	—	14.40	
15.25	—	209	Lerec	—	14.35	
15.35	22.55	213	Celje	5.40	14.30	
15.45	—	218	Škofja vas	—	14.15	
15.50	23.05	222	Vojnik	5.15	14.10	
15.55	—	227	Frankolovo	—	14.05	
16.00	—	233	Stranice	—	14.00	
16.15	23.25	238	Sl. Konjice	4.50	13.45	
16.20	—	242	Tepanje	—	13.40	
16.30	23.45	253	Sl. Bistrica	4.30	13.30	
16.35	—	258	Polškava	—	13.25	
16.40	—	262	Rače-Fram	—	13.20	
16.45	—	265	Slivnica	—	13.15	
16.50	—	268	Hoče	—	13.10	
16.55	—	273	Maribor, Ptujška c.	—	13.05	
17.00	00.15	275	MARIBOR	4.00	13.00	

PIRAN—LJUBLJANA—ZAGREB

Vozi vsak dan

odh.	a	km		prih.	a	
4.00	7.10	0	PIRAN	20.50	23.00	
4.05	7.15	3	Portorož	20.45	22.55	
4.10	7.20	7	Strunjan	20.40	22.50	
4.20	7.30	12	Izola	20.30	22.40	
4.30	7.50	19	KOPER	20.20	22.30	
4.45	8.05	31	Rižana	20.05	—	
5.15	8.35	56	Divča	19.35	21.45	
5.35	8.55	73	Razdrto	19.15	—	
6.05	9.25	84	Postojna	18.55	21.10	
6.50	10.10	117	Vrhnika	18.00	20.25	
7.20	10.40	138	LJUBLJANA	17.30	20.00	
7.40	11.00	—	—	17.20	19.50	
8.10	—	174	Iv. Gorica	16.50	—	
8.30	—	193	Trebnje	16.30	—	
9.15	12.10	217	Novo mesto	16.00	18.40	
9.25	—	225	Otočec	15.35	—	
9.35	—	234	Dobruška vas	15.25	—	
10.00	—	259	Čatež	15.00	—	
10.30	13.20	299	ZAGREB	14.30	17.30	

Avtobusi odhajajo in prihajajo v Ljubljani izpred postaje v ulici Moše Pijada in avtobusne postaje. — Iz Celja izpred železniške postaje — Iz Maribora izpred avtobusne postaje.

PIRAN—KOPER—LJUBLJANA

Vozi vsak dan

odh.	a	b	expres	aa	c	d	km		prih.	d	expres	c	a	b	
4.00	5.00	6.00	7.10	9.00	10.15	18.00	0	Piran	10.35	17.20	19.50	20.20	20.50	23.00	
4.05	5.05	6.05	7.15	9.05	10.20	18.05	3	Portorož	10.30	17.15	17.45	19.45	20.15	20.45	22.55
4.10	5.10	6.10	7.20	9.10	10.25	18.10	7	Strunjan	10.25	17.10	17.40	19.40	20.10	20.40	22.50
4.20	5.20	6.20	7.30	9.20	10.35	18.20	12	Izola	10.15	17.00	17.30	19.30	20.00	20.30	22.40
4.30	5.30	6.30	7.50	9.30	10.50	18.30	19	Koper	10.05	16.50	17.20	19.20	19.50	20.20	22.30
6.05	7.05	8.00	9.25	11.05	12.20	20.00	84	Postojna	8.40	15.25	16.00	17.55	18.25	18.55	21.10
6.20	7.20	—	9.40	11.20	12.35	—	93	Planina	—	15.00	—	17.30	18.00	18.30	—
6.30	7.30	—	9.50	11.30	12.45	—	103	Kalce	—	14.50	—	17.20	17.50	18.20	—
6.35	7.35	—	9.55	11.35	12.50	—	107	Logatec	—	14.45	—	17.15	17.45	18.15	—
6.50	7.50	—	10.10	11.50	13.05	20.35	117	Vrhnika	7.55	14.30	—	17.00	17.30	18.00	20.25
7.20	8.20	9.00	10.40	12.20	13.35	21.00	138	Ljubljana	7.30	14.00	14.50	16.30	17.00	17.30	20.00

Za lokalne proge v obmorskem pasu imate zveze vsake pol ure.

Kolektiv lesno industrijskega podjetja

BLED „LIP“

proslavlja 40-letnico KPJ s čvrstim hotenjem, nadaljevati pot, ki jo je začrtala naša partija v svoji revolucionarni borbi! Čestita vsem svojim odjemalcem in se toplo priporoča za nadaljnja naročila

Kolektiv

Elektrotehničnega podjetja Kranj

čestita za občinski praznik 1. avgust in želi vsem delovnim ljudem še veliko delovnih uspehov

Cenjenim naročnikom pa se še nadalje priporoča

Bombažna predilnica in tkalnica Tržič

Predilnica — Sukančarna — Tkalnica — Belilnica
Barvarna — Apretura

Proizvaja kvalitetne bombažne tkanine; surove in beljene v širini od 70 do 200 cm, industrijsko prejo do štev. Nm 80, prejo za domačo obrt in sicer mulle, knitting in hardwater

Ob občinskem prazniku, 4. avgustu, pozdrav in čestitke vsem graditeljem socializma!

Čestitkam za občinski praznik, 1. avgust, se pridružuje kolektiv podjetja

Avtoservis

Jesenice na Gorenjskem

Občinski ljudski odbor in Občinski odbor SZDL Kranj

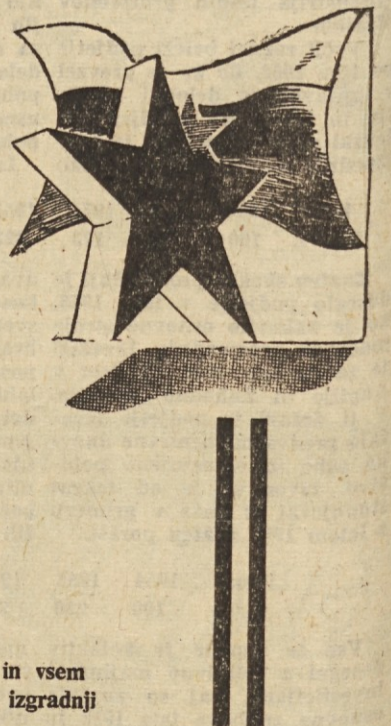
čestita vsem prebivalcem, vsem kolektivom in organom upravljanja k občinskemu prazniku 1. avgusta ter želita, da z neomajno voljo nadaljujemo tradicije jugoslovanskega proletariata v borbi za lepše življenje delovnih ljudi naše socialistične domovine

Občinski ljudski odbor
Občinski komite ZKS
Občinski sindikalni svet
Občinski komite LMS
Občinski odbor ZB
Občinski odbor ZROJ
Občinski odbor ZVVI

in vse ostale množične organizacije

JESENICE

Za občinski praznik, 1. avgust, čestitamo vsem občanom in vsem delovnim ljudem ter jim želi še mnogo delovnih zmag pri izgradnji naše borbene domovine

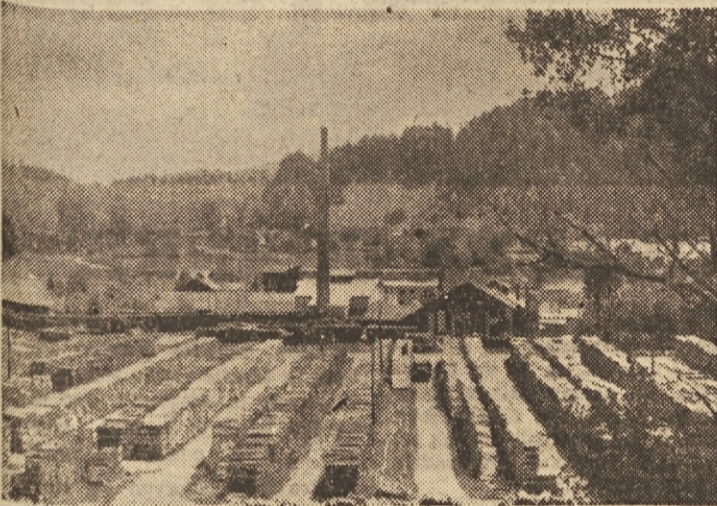

Z obiska v tovarni celuloze v Medvodah

TRENTNO NAJVAŽNEJŠA REKONSTRUKCIJA TOVARNE

Tovarna celuloze iz Medvod se prištevata med najstarejše obrate za proizvodnjo sulfite celuloze pri nas. Ustanovljena je bila 1842. leta, ko je bil spušen v obratovanje papirni mlin. S proizvodnjo sulfite celuloze pa so začeli 1890. leta. Od takrat se je tovarna nenehno razvijala in večala.

Ker je tovarna »Celuloza« Medvode v sklopu celotne papirne industrije LRS poleg tovarne celuloze v Vidmu-Krškem osnovna surovinska baza za papirno industrijo, je v svojem programu rekonstrukcije prvenstveno upoštevala celotne perspektivne potrebe v celulozi s strani papirnice, predvsem pa tovarne papirja v Vevčah.

Danes so potrebe po celulozi zelo velike posebno še, ker so v Vevčah dobili nove stroje in dvignili svojo proizvodnjo. Spričo splošne situacije na domačem trgu v pogledu papirja in minimalne potrošnje ter neuravnovešenosti v samem asortimanu pa se je podjetje odločilo za ponovno proizvodnjo težko propustnih papirjev. Vse to narekuje tovarni »Celuloza«, da svoje obrate poveča, zastarele stroje pa nado-

tabini z novimi. Seveda so potrebne za takšno rekonstrukcijo precejšnje finančne investicije. Podjetje bo predvidoma realiziralo celotno investicijo v okviru etapne izgradnje. V odnosu na celotni predvideni znesek potrebnih investicij za osnovna sredstva v višini 5.719.340.000 din, odpade za izgradnjo v prvi etapi 3.801.532.000 din ali 66%. Za ta znesek je podjetje »Celuloza« že zaprosilo v predpisnem roku pri Jugoslovanski investicijski banki. Podjetje samo bo prispevalo k izgradnji 53,4%, ker bo podjetje izgradnjo druge etape financiralo iz lastnih sredstev.

Ekonomski izračun je pokazal, da je ta investicija ren-

proizvodni surovin (celuloza, lesovina), kakor tudi finalnih proizvodov (papir, karton, lepenska). Na podlagi te analize oziroma perspektivnega razvoja papirne industrije LRS je tudi uprava za gozdarstvo LRS izdala svojo odločbo, s katero potrjuje pravilnost prikaza razpoložljive lesne mase potrebne za papirno industrijo v LR Sloveniji.

Leta 1928 se je v Goričanah — tako se je takrat imenovala »Celuloza« Medvode — proizvedlo letno 78 vagonov papirja. V letu 1931 so proizvodnjo papirja popolnoma ustavili. Seveda je zaradi tega močno padla celotna proizvodnja in so Združene papirnice poslovale skoraj štiri leta z izgubo. Komaj v letu 1937 so v Goričanah v obratu celuloze pričeli s pripravljalnimi deli za postavitev rezervnega agregata za izdelovanje celuloze. Po osvoboditvi je obrat Goričane postal sprva samostojno podjetje, v letih 1948 do 1950 pa je delal v okviru Vevč. Samostojen je postal spet 1950. leta in od takrat obratuje pod imenom »Celuloza« Medvode. Spričo stalnih kriz v stari Jugoslaviji in spričo tega, da so bile Goričane le obrat papirnice v Vevčah, niso obnavljali zastarelih obratov in je proizvodnja potekala na zastareli način. Vse to je vplivalo na odločitev vodstva »Celuloze« Medvode, da svojo tovarno rekonstruirajo in povečajo s tem proizvodnjo celuloze, na novo pa začno s proizvodnjo težko propustnih papirjev. Tovarna »Celuloza« Medvode bo z realizacijo izgradnje povečala svojo proizvodnjo sulfite celuloze na 13.203 tone letno. Za lastno proizvodnjo papirja bo podjetje porabilo 6620 ton celuloze. Sedanji odjemalci celuloze pa bodo lahko od nje dobili letno 5583 ton celuloze. Proizvodnja težko propustnih papirjev bo tako dobila logično in realno mesto v tovarni celuloze, za kar je podana tudi ekonomska osnova ter se bodo zmanjšali proizvodni stroški.

Vprašanje surovinske baze je bilo analizirano kompleksno za vse kapacitete LRS tako v

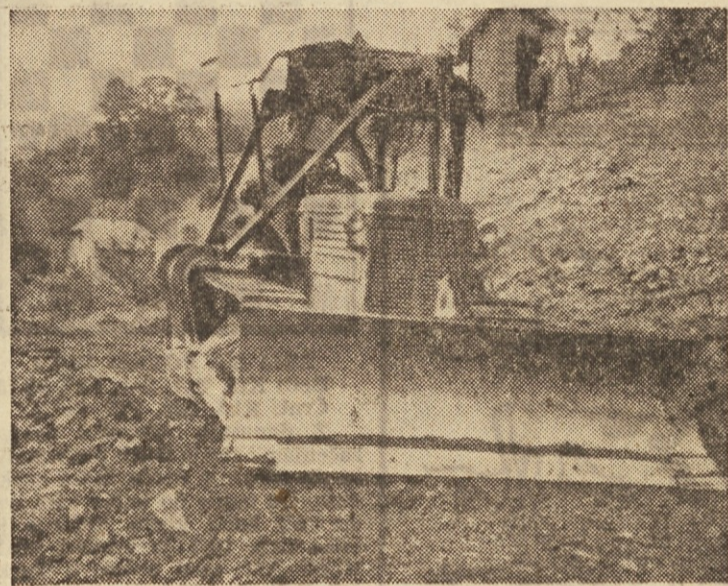
Na gozdnem gospodarstvu »Dravinja«

se specializirajo študenti FAGV

Da je načrtno gospodarjenje z gozdovi velikega pomena, se je zavedala tudi naša nova ureditev, ko je z načrtnim izsekavanjem lesa dosegla, da je treb- ljenje manjše od prirastka. S temi ukrepi je onemogočeno brez- brižno izkoriščanje gozdov, ki čisto povzroča ne samo opusto- šenje gozdov, temveč celih po- krajin, kar nam živo priča za- lostna slika naše gole Like in Dalmacije. Za nadzor nad izko-

letu, ker smo se obrnili na di- rektno koristnike ceste, to je vaščane. Odstopili so zemljo in s prostovoljnimi prevozi poma- gajo, da bo ta važen objekt do- grajen do 29. novembra. Ne smem vam pozabiti omeniti, da smo kmetje iz Variše vasi in Motanj partizanski kmetje. Tu živi tudi kmečka žena, ki je iz- gubila v NOB pet sinov. Izmed kmetov, ki so darovali zemljo pa naj omenimo: Antonijo Me-

Prišli smo na traso. Pred kmečko hišo smo zagledali to- variša, ki smo ga z ing. Tanj- škom iskali. Na mizi pred njim je ležalo polno načrtov. Bil je prof. ing. Ivan Klemenčič. Ta- koj je stekel pogovor. Tovariš Klemenčič je pripovedoval o namenu prakse študentov FAGV ter o individualnem delu, ki je zelo koristno. Vse kar so med letom obdelali teoretično, na takih terenskih vajah praktično preizkusijo. Iztrasirali so 3000 m ceste, ki bo povezovala Kisovec z Logom, prav tako tudi cesto Segaj-Plešivec. Vsa dela so bila del obveznih terenskih vaj. Z navdušenjem je pripovedoval o cestah, ki so jih speljali tako, da je možen pristop h gozdnim bogastvom, obenem pa odpira- jo pot k zaostalim, od sveta od- rezanim gorskim vasicam. Ko smo ga vprašali, ali bi se lahko pogovorili s študenti, je to le nerad dovolil. Pomenili smo se lahko le z dvema, kajti ostali so bili pri delu in jih ni do- volil motiti. Pojasnjeval je, da ima vsaka skupina na razpola- go le 8 učinkovitih dni, kar je zelo malo. Vsa tehnična dela, ki bi jih opravili obrtvice, opravi- jujo študentje. Pohvalil je delo študentov, ki so zelo discipli- nirani in vestni. Smeje je prista- vil, da tukajšnja dekleta včasih sramežljivo povprašajo za tega ali onega študenta. Študentje so zadovoljni z vsem, tudi s svojim profesorjem, ki pa je seveda včasih tudi malo siten, kakor so nam na tihem zaupali. Sicer pa, kateri profesor pa ni v očeh študentov siten.

Buldozer uspešno pomaga pri delu na gozdnem gospodarstvu

riščanjem in gojenjem gozdov, so bila pri nas ustanovljena gozdna gospodarstva, ki dosled- no izvajajo vse ukrepe sodobne- ga gozdarjenja.

V Sloveniji sta bili ustanov- ljeni tudi dve posestvi gozdne fakultete v Ljubljani, to je goz- dno gospodarstvo Silva v Kam- niški Bistrici in gozdno gospo- darstvo Dravinja v Ptujju.

V Gozdnem gospodarstvu Dravinja v Ptujju nam je direk- tor gospodarstva ing. Jože Tanj- šek pripovedoval tole: »Naše gos- podarstvo služi predvsem za praktičen pouk in terenske vaje gozdnega oddelka PGV v Ljubljani ter po možnosti dijakom gozdarskih in lesno industrijskih šol, izpopolnjevanju in specia- lizaciji diplomiranih inženirjev in tehnikov ter za znanstveno raziskovalna dela. Uvaja sodob- ne metode naprednega gozdnega in lesnega gospodarstva, ugo- tovitve pa posreduje drugim les- nim organizacijam, zavodom ter lesnim industrijskim šolam. Iz- menjuje izkušnje s sorodnimi zavodi in gospodarskimi organi- zacijami, ureja, goji in izkorišča dodeljene gozdove ter izvaja vsa gozdno-tehnična in gospodarska dela. Predeluje in prodaja les in druge gozdne proizvode.

Gozdno gospodarstvo gospo- dari s 3800 ha gozdov ter s pri- padajočimi osnovnimi sredstvi, kakor so logarnice, gozdne ceste, mostovi, razna transportna sred- stva in grad Velika Nedelja, v katerem so urejeni prostori za praktikante. Podjetje zaposluje povprečno 103 delavce in 17 uslužbencev. Vodi ga desetčlan- ski upravni odbor. Trije člani so iz delovnega kolektiva, tri člani imenuje FAGV, ostale tri pa določi OLO Maribor. Tudi direktor zavoda je član uprave- nega odbora.

V letu 1958 je gospodarstvo poslalo ICA gozdarskega inženirja tovariša Tumpca na šest- mesečno specializacijo v ZDA. Sam pa sem obiskal fakultetno posestvo brnske univerze, s ka- tero izmenjavamo strokovna mišljenja in dognanja.

Nesorazmerje lesnih zalog med iglavci in listavci je pri- moralo naše gospodarstvo, da smo pričeli z iglavci varčevati, zato sekamo iglavce samo za redčenje. Načrt poseke iglavcev ni bil realiziran, pač pa je bil presežen načrt poseka ostalega lesa.

Med večje gozdno-tehnične akcije spada gradnja ceste Segaj-Plešivec. Delo na trasi smo morali v letu 1958 prekiniti za- radi pomanjkanja denarja. Ce- sta bo dograjena v letošnjem

sarič, Matevža Jančiča, Jakoba Pušavca, Jakoba Pušavca, Jakoba Pirlaha, Janka Jančiča, Ma- tevža Jančiča, Franca Zupanca, Janeza Žnidarja, Jožeta Puša- velja, Toneta Volka, Jakoba Rebežnika, Alberta Pelka in Fran- ca Sketa.

Tovariš direktor Tanjšek nas je povabil tudi na traso nove ceste. Pripovedoval mi je o plantažnem gojenju topola. »Na- predne države, katerim primanj- kuje lesa, so že od nekdaj po- svečale vso pozornost gojenju topolovih nasadov in uvajale to- polovino kot surovino za lesno industrijo, oziroma kot najvaž- nejšo surovino za pridobivanje celuloze. Če primerjamo letne prirastke topola na ustreznih rastiščih s prirastki drugih dre- vinskih vrst, ugotavljamo, da so prirastki tudi desetkrat večji

Poslovili smo se od prijaz- nega profesorja in se vračali po trasi ceste v Segaj. Inženir Tanj- šek je zopet pripovedoval: »Bil sem v Avstriji in videl gradnjo cest z buldožerji. Potrudil sem se in dobil buldožer. Z njim napreduje delo mnogo hitreje. Če je ugođen teren, naredi tudi do 70 m ceste dnevno.«

Na trasi se nam je priključil gozdarski tehnik Ciril Sattler in veselim obrazom pojasnil: »Še nekaj dni pa bomo napravili pot do glavne ceste.« Tovariš Ciril Sattler vodi na cesti vsa dela. Poslovili smo se, saj je bilo že precej temno. Buldozer je usta- vil motor, kar je bil znak za

Logarska hiša, ki v njej stanujejo študenti

v tri do štirikrat manjših ob- dobjih! Te ugotovitve zadoščajo, da tudi pri nas posvetimo vso pozornost temu načinu gojitve topola in da se zavedamo, da je to gospodarsko nujno. Zato je potrebno, da se za plantaže to- polov angažira vsako leto več sredstev in da se za gojenje oskrbi potrebna organizacija. K našemu gospodarstvu spada tudi gozdno gospodarska enota Otok pri Veliki Nedelji s površino 250 hektarov. Približno dve tre- tjini sta primerni za gojenje to- pola. Izdelana je bila rastiščna karta. Zahvaljujoč njeni preciz- nosti nam predstavlja glavno operativno karto pri snovanju topolovih plantaž. Ta nas vodi pri delu, kot načrt gradbenika.«

počitek. Gozdarji so si voščili srečo in odšli smo. Med potjo smo slišali še mnogo zanimivega. Med drugim tudi kako je gozdno gospodar- stvo uredilo dopuste. Vsem de- lavcem in nameščencem je pla- čalo voznilno in enotedensko bi- vanje na morju, razen tega je dobil vsak še 1000 din potnine. To je toliko pomembnejše, ker mnogi gozdni delavci do sedaj še niso niti videli morja niti iz- koriščali letnega dopusta, ker so po navadi delali doma ali pri kmetih.

Prepričani smo, da se bodo na Jadranu pošteno odpohčili in nabrali novih moči za težko in odgovorno gozdno delo.

C. A.

Tovarna »Color« v Medvodah zlahka prodaja svoje proizvode

NOVI PROIZVODI: SINKULIT BARVE

Tovarna »Color« v Medvo- dah praznuje letos 125-letnico svoje ustanovitve oziroma od kar je začelo na mestu, kjer stoji danes tovarna, delati v skromnih razmerah majhno podjetje različne barve. Sto petindvajset let je dolga doba in tako je nastala v Medvodah že tradicija za izdelovanje barv. V tovarni je zaposlenih 185 prebivalcev iz Medvod in bližnje okolice. Ponašajo se s tem, da delajo v »Colorju« oče in sin, kot je delal že njun ded in praded. Pomanjkanja kadra v »Colorju« torej ne ob- čutijo. Delavci so v svojem poklicu izurjeni, zato je tudi proizvodnja barv v »Colorju« kvalitetna.

Svojo proizvodnjo je tovar- na »Color« v Medvodah pove- čevala iz leta v leto in jo po- večuje tudi danes. Nenehno uvajajo nove artikle in prav- kar so začeli z izdelovanjem sinkulit barve. Značilno za te barve je to, da se stene, ki so prebarvane s temi barvami lahko pomivajo, ne da bi šla zaradi tega barva od zidu. Ta barva je odlična tudi za barvanje lesa, predvsem jo upo- rabljajo v industriji železni- skih vagonov za barvanje to-

vornih voz. To vrsto barv pri- nas sicer šele uvajamo, med- tem ko jo v inozemstvu že po- znajo. So sicer razmeroma drage, vendar pa jih tudi že pri nas uporabljamo pri novo- gradnjah.

Razen tega je tovarna »Col- lor« znana po vrsti odličnih premazov za zaščito objektov v vodi. Te premaze uporab- ljajo predvsem hidrocentrale. Tovarna »Color« se je prav za te premaze specializirala in je doslej edini proizvajalec le- teh. Preden so premaze začeli prozvajati v večji količini, so jih skoro dve leti preizkušali. Poizkusi so pokazali, da so premazi odlični in kovine, ki so z njimi premazane v vodi, ne rjavijo in se ne uničujejo. Prav letos so izvozili za okoli 200 ton premazov v Egipt, Burmo itd. ali za 200 milijon- nov dinarjev vrednosti. Iz Egipta je tovarna »Color« že prejela laskavo priznanje in pohvalo za odlično kvaliteto.

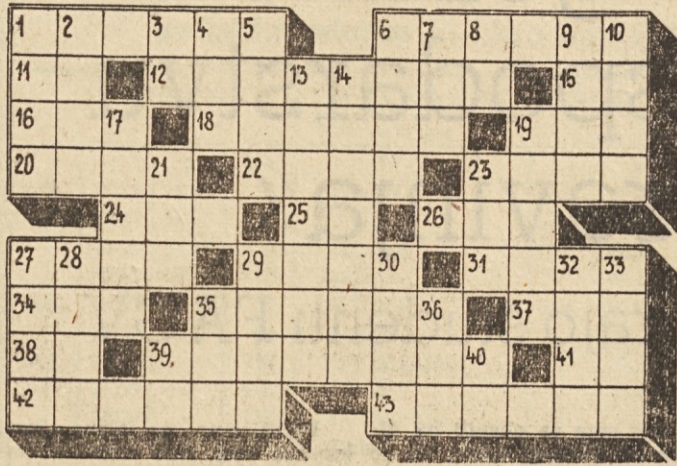
Tovarna »Color« dela v glavnem za avtomobilsko in- dustrijo, fino mehaniko, jugo- slovanske železnice, mornari- co, Jugoslovansko ljudsko ar- mado in za traktorsko indu- strijo. Predvideno je, da bodo

imeli v letošnjem letu za 2 mi- liardi prometa, s čimer se bo promet z ozirom na lansko leto dvignil za okoli 400 mili- jonov. Izdelali bodo okrog 6000 ton barv. Vrednost letne reali- zacije na posameznika je oce- njena na 13.650 milijonov di- narjev. Medtem ko znaša ne- to dohodek na posameznika 1.012 milijonov dinarjev. Svoje proizvode prodaja »Color« po vsej naši domovini, prav tako pa tudi v inozemstvo.

Tovarna skrbi tudi za dvig standarda svojih delavcev in uslužbencev. V ta namen gra- dijo letos tri nove stanovanj- ske bloke, v katerih bo pro- stora za 27 stanovanj. Obenem so ta gradnja bodo zgradili tudi svoj laboratorij. Gradijo pa že svoje skladišče, prostore za sa- nitarije in prostor za sindi- kalno dvorano, kar doslej sploh niso imeli. V tovarni je organizirana delavska menza in dobijo delavci vsak dan topel obrok hrane za 25 di- narjev.

Delavstvo je kulturno in fizikolno zelo razgibano, saj so Medvode znane kot dober kulturn center in v njih uspešno deluje »Partizan«, Pla- ninsko društvo, »Svoboda« itd.

Za razvedrilo in kratek čas

KRIZANKA STEV. 24

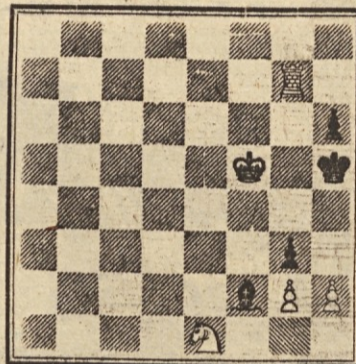
Vodoravno: 1. pisana vrsta papige, 6. godba, 11. japonska dolžinska enota, 12. nauk, teorija, 15. vzklík, 16. žensko ime, 18. pomembna gospodarska rastlina, 19. keminčni element iz skupine halogenov, 20. planet našega osončja, 22. uporaba, 23. poljska rastlina, 24. naša strupena kača, 25. kratka za »mister«, 26. odposlanec, kurir, 27. svod, obseg zunanje ploskve, 29. jutranja zarja, 31. atletska disciplina, 34. velika reka v Rusiji, 35. tretje največje poljsko mesto, 37. starogrška boginja zapeljivosti, 38. kemični simbol

žlahtnega plina, 39. poškodovanec, 41. osebni zaimek, 42. portugalska kolonija v Afriki, 43. poudarek, naglas.

Navpično: 1. gora blizu Ljubljane, 2. znana Verdijeva opera, 3. tujka, ki pomeni »k, proti«, 4. ladjedelniška naprava, 5. pismena kazen za prestopke, 6. del sobne opreme, 7. pritok Save na Hrvaškem, 8. predlog, 9. zmeda, zmešnjava, 10. vrsta žitarice, 13. cestna železnica, 14. oddelki, predpisi, 17. žlahtni plin, 19. iglasto drevo, 21. plod, 23. zvesta domača žival, 27. velika reka na Poljskem, 28. upravno središče ene od evropskih držav, 29. ljubka gozdna žival, 30. utežna enota, 32. osebno ime našega velikega umrlega pesnika, 33. znameniti nemški filozof (Immanuel), 35. klica, 36. časovno obdobje, 39. grška črka, 40. enaka soglasnika.

Kombinirajmo

Stev. 29

BELI NA POTEZI DOBI

Beli: Kf5, Tg7, Se1, Pg2, h2 (5)
Crni: Kh5, Lf2, Pg3, h6 (4)

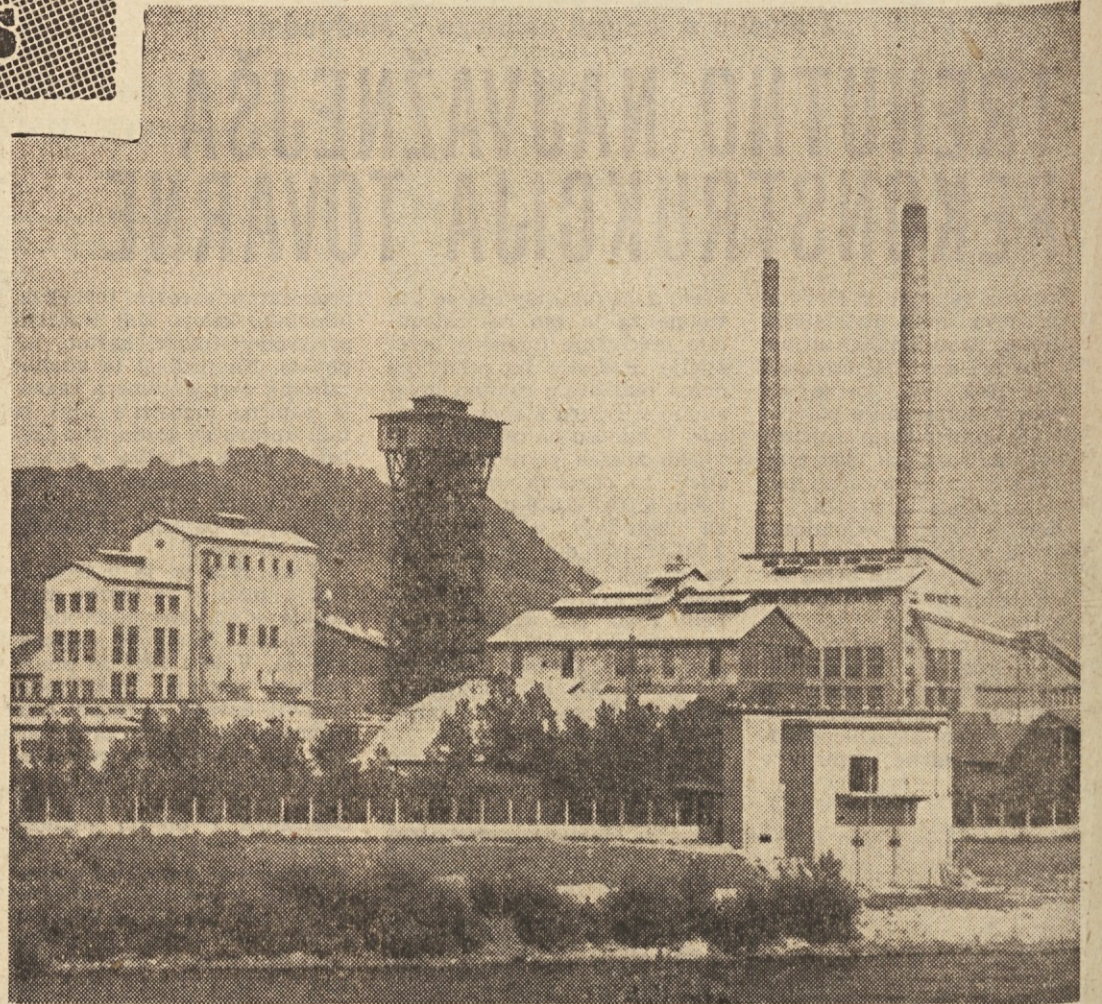
Z današnjo šahovsko nalogo začenjamo serijo štirih problemov, ki jih združuje zgodovinska anekdota. Od tedna do tedna, vam bodo bolj belili glavo. Tako-le je bilo: Leta 1671 je švedski kralj Karel XII. med bojem s Turki pri Poltavi čakal na poročila s fronte in si kraljal čas s partijo šaha. V poziciji na diagramu je nasprotniku — nekemu generalu — napovedal mat v treh potezah. Na strani belega je sicer trdnjava več in zmaga torej nesporna, vendar v treh potezah? Res pa je, da stoji črni kralj skrajno nerodno.

REŠITEV KRIZANKE IZ PREJŠNJE STEVILKE

Vodoravno: 1. Teodora, 7. Diesel, 13. Rimini, 14. barvilo, 15. oseka, 16. vol, 17. Ares, 18. šega, 19. milja, 21. kk, 22. ena, 23. pesnica, 24. tb, 26. kWh, 27. kotlina, 28. tra, 29. OM, 31. klica, 32. Real, 33. Owen, 35. ica, 36. vidra, 37. terenke, 39. Rubens, 40. oranža, 41. dekanat.

KUPON 24

Rešitev šahovskega problema z 84. let. sledi 2. Th3+ in spt mat. Rešitev šahovskega problema z 84. let. sledi 2. Th3+ in spt mat.

NAŠA NAGRADNA UGANKA

Danes vam v nagradni slikovni uganki posredujemo posnetek neke naše velike in pomembne tovarne, ki je še razmeroma nova; obratuje šele nekako dve leti. V njej izdelujejo izredno pomemben proizvod, brez katerega tudi našega lista ne bi bilo. Odgovorite nam:

- kje je ta tovarna in kako se imenuje ter kaj v njej izdelujejo;
- kdaj je ta tovarna začela obratovati in katera je glavna surovina, ki jo potrebuje za svojo proizvodnjo

Rešitev s kuponom nam pošljite najpozneje do prihoda njegega četrtka, to je do 6. avgusta, na naslov našega uredništva, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 2. Na pisemski ovitek ne pozabite napisati »Nagradna slikovna uganka«!

Med reševalci, ki nam bodo pravočasno poslali popolne in pravilne odgovore, bo žreb izbral enega, ki bo dobil denarno nagrado v znesku

5000 DINARJEV

Žreb je izbral med rešitvalci, ki smo jih prejeli na našo

slikovno uganko v prejšnji številki, odgovor Poldke Roblek iz Skofje Loke, Partizanska cesta 2. Nagrado 5000 dinarjev, ki ji jo je žreb prisodil, ji bomo poslali po pošti.

Pravilen odgovor na našo slikovno uganko v prejšnji številki pa se glasi:

Na sliki je bil vhod v tovarno »Emajlirko« v Celju; v tej tovarni izdelujejo vse vrste emajlirane posode, lonce »Ekonom«, sokovnike in podobno.

VSE JE RELATIVNO

— Najin gospodar pravi, da sem stara krava, mojo starejšo sestro pa so pred nekaj dnevi prodajali v mesnici kot teleta...

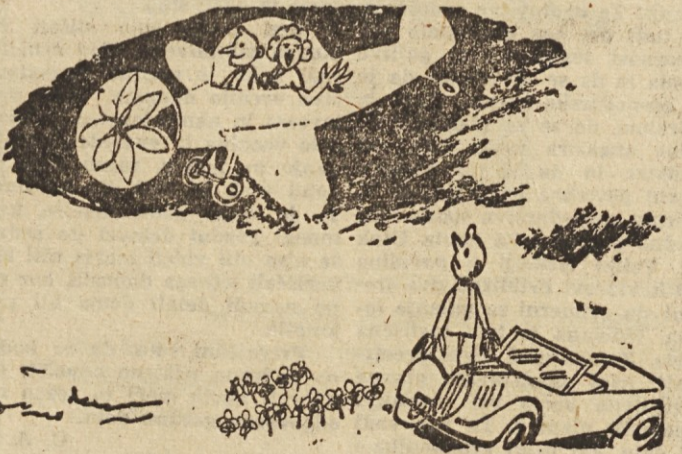
OBRTNIŠKA

— Trdil je pa, tovarjši sodnik, da je pravi mahagoni...

RAVNO ZADOSTI

— Hura, žena! Še štirinajst dni ostaneva na morju; našel sem gusarski zaklad!

BOLJSI POGOJI

— Peter, danes pa ne morem priti na sestanek!...

URBANISTIČNA FINESA

— Ali boste imeli tudi kaj zelenih površin?
— Seveda! Vse stavbe bomo pobarvali zeleno...

PRAV RAZUMEL

— Vračam se iz inozemstva poln emocij in z mnogimi impresijami.
— No, to vas bodo odrli na carini!

Hiša — »podmornica«

V Splitu stoji na križišču med ulico Vrh Lučca in Mosorsko cesto hiša, ki vzbudi pozornost pri vsakem, ki gre prvič tam mimo; ta hiša je namreč tako nenavadno ozka, da je kar nemogoče zamisljati si v njej tudi stanovanja. Pa vendar je to prava stanovanjska hiša: v njej že skoraj celo stoletje stanuje družina Kuzmičevih.

Omenjena hiša, ki je tako nenavadne oblike, ima pročelje široko komaj 1.80 m! Prednji del te čudne stavbe je v notranjosti širok komaj dober meter, zadaj

pa, kjer je hiša malo širša, je stavba znotraj široka okoli poldrugi meter. Kljub temu, da je ta hiša tako ozka, pa je grajena v dve nadstropji in je dolga okoli osem metrov. V prvem nadstropju sta kuhinja in dnevna soba, v drugem nadstropju pa je spalnica in lepa terasa.

Ko človek stopi v to hišo, se mu zazdi, kot da bi prišel v podmornico; in res imenujejo Kuzmičevi stavbo, ki v njej prebivajo, kar — podmornica!

Čudna riba v Dubrovniku

V Dubrovniku imajo zelo lep akvarij, ki je največji v naši državi. Pred nekaj leti so vanj dobili majhno ribo, ki še ni bila docela razvita, je pa bila redke vrste, saj ji strokovnjaki takrat niso znali določiti imena. Menili so, da bo to moč storiti pozneje, ko bo riba dorasla in jo bodo lahko bolje pregledali.

Do danes je neznana riba v dubrovniškem akvariju zrasla že tako, da je postala močno zajetnih oblik. Kljub temu, da je zelo velika, pa so strokovnjaki še vedno pred uganko: ribe namreč nihče ne more prepoznati in tudi nihče od ribičev, ki so jih strokovnjaki iz akvarija poklicali na pomoč, ni takšne živali še nikoli videl. Tako sedaj z gotovostjo trdijo, da ta čudna riba ni prebivalec Jadrana, ampak da je sem najbrž priplavala od kod iz tropskih morj. Strokovnjaki sodijo po njenih oblikah, da je to riba, kakršne živijo okoli skalnatih sten na dnu morja. Zanimivo je, da se je žival zelo lepo prilagodila življenju v akvariju in da ji »red« v prehrani zelo prija; seveda ima tek sorazmeren s svojo velikostjo in požre vse, kar ji pride pred gobec. To obiskovalce posebno zabava.

Ko bo letošnja sezona zaključena, bo dubrovniški akvarij odstopil neznanu ribo preko zime dunajskemu. Morda bo avstrijskim strokovnjakom vendarle uspelo razvozlati skrivnost — kako je tej čudni ribi sploh ime

naj bi ga proglasili za živega — čeprav je živ, že odkar se je rodil!

Bečini se je namreč nedavno tega hotel poročiti; odpravil se je k maticarju v vas Kamenjane, da bi dobil izpisek iz rojstne knjige, ki ga je potreboval pri poroki. Nemalo pa se je začudil, ko mu je maticar po dolgem brskanju po debeli knjigi povedal, da mu tega potrdila ne more dati, ker v knjigi povsem razločno piše, da je Vebija Bečiri — mrtev!

Mladenič je najprej menil, da se maticar šali, ko pa mu je le-ta pokazal knjigo, kjer je Bečiri mogel na lastne oči prebrati, da je res vpisan za umrlega, je stvar postala resnejša. Kako in po čigavi krivdi je nastala ta neugodna napaka v knjigi rojstev, maticar ni ugotavljal; vse rubrike so bile izpolnjene prav, razen tiste, kjer je pisalo, da je Bečiri že pred leti umrl.

Mlademu Vebiji sedaj ni preostalo drugega, kot da se je obrnil na okrajno sodišče, ki naj zadevo reši. S poroko pa bo seveda moral počakati tako dolgo, dokler ne dobi pismenega potrdila, da je res — živ!

NAJFINEJSE ŽENSKÉ NOGAVICE

iz creppe
nylona in
perlona

IMENI:

ZDENKA
MILENA
SLAVICA
MOJCA
BOJANA
JELKA
SONJA in
POLONCA

Pazite na naš zaščitni znak!

Tovarna nogavice in drobne konfekcije Polzela

Ne more se poročiti, ker ni — živ!

Sodnik za prekrške okrajnega sodišča v Tetovu bo te dni obravnaval zanimiv primer: Vebija Ziberov Bečiri, enaindvajsetletni mladenič iz vasi Urvič blizu Tetova, namreč terja od sodišča,